

СТРАТЕГИЈА РАЗВОЈА СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ
ГРАДА СМЕДЕРЕВА ЗА ПЕРИОД ОД 2023. ДО
2027. ГОДИНЕ

Локални савет за социјална питања
децембар 2022. године

САДРЖАЈ

Увод

ОДЕЉАК 1

1.1 Захвалност учесницима на изради Стратегије.....	3
1.2 Визија.....	4
1.3 Мисија.....	5
1.4 Принципи и вредности.....	5

ОДЕЉАК 2- ДОКУМЕНТИ ЈАВНИХ ПОЛИТИКА И ПРАВНИ ОКВИР.....

2.1 Међународни правни оквир.....	5
2.2 Национални стратешки оквир.....	6
2.3 Законодавни оквир.....	8

ОДЕЉАК 3- ОПШТИ ПОДАЦИ О ГРАДУ СМЕДЕРЕВУ.....

3.1. Географски подаци.....	12
3.2. Историја, традиција и културно наслеђе.....	13

ОДЕЉАК 4- ОПШТИ ПРЕГЛЕД ПО СЕКТОРИМА.....

4.1. Запошљавање.....	14
4.2. Полиција.....	14
4.3. Здравство.....	14
4.4. Образовање.....	15
4.5. Невладин сектор - Удружења грађана и социјално хуманитарне организације.....	16
4.6. Остале важне институције и организације.....	17

ОДЕЉАК 5- СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА.....

5.1. Основни показатељи друштвеног развоја.....	19
5.2. Корисници социјалне заштите у граду Смедереву.....	21

ОДЕЉАК 6- КАПАЦИТЕТИ СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ У ГРАДУ СМЕДЕРЕВУ.....

6.1. Политика социјалне заштите у граду Смедереву.....	22
6.2. Одлука о правима социјалне заштите у граду Смедереву.....	24
6.3. Програм унапређења социјалне заштите на територији града Смедерева за 2022. годину.....	25
6.4. Расходи за социјалну заштиту у граду Смедереву.....	25
6.5. Расходи за услуге социјалне заштите.....	27
6.6. Расходи за материјалну подршку.....	30
6.7. Расходи за администрирање социјалне заштите.....	32

ОДЕЉАК 7- Институционални капацитети социјалне заштите.....

ОДЕЉАК 8- ОСТВАРИВАЊЕ СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ У ГРАДУ.....

8.1. Подршка грађанима са изузетно ниским приходима.....	38
8.2. Друштвена брига о деци без одговарајућег родитељског старања.....	46
8.3. Друштвена брига о деци са сметњама у развоју.....	49
8.4. Друштвена брига о деци са проблемима у понашању.....	50
8.5. Подршка особама са инвалидитетом.....	53
8.6. Подршка жртвама насиља у породици.....	59
8.7. Породични односи.....	62
8.8. Подршка одраслим особама без одговарајуће подршке породице.....	63

ОДЕЉАК 9- SWOT АНАЛИЗА И КЉУЧНИ ПРОБЛЕМИ У ОБЛАСТИ СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ.....

МЕРЕ ЗА ПОСТИЗАЊЕ ЦИЉЕВА СТРАТЕГИЈЕ РАЗВОЈА.....	80
--	----

ПРАЋЕЊЕ И ИЗВЕШТАВАЊЕ.....	92
----------------------------	----

Увод

Социјална политика је област јавне политике чији је основни циљ превладавање социјалних ризика, помоћ сиромашним и искљученим појединцима и социјалним групама, уједначавање животних шанси, уопштено, унапређивање социјалне добробити грађана. Социјална политика у свом деловању полази од друштвених вредности као што су солидарност, социјална правда, једнакост, социјална сигурност, социјална кохезија. Инструменти социјалне политике су закони и други прописи, као и разни програми и мере за њену практичну примену. Свака успешна социјална политика је фокусирана на онај део становништва који је се налази у стању социјалне потребе.

Социјална заштита је организована друштвена делатност од јавног интереса, чији је циљ пружање помоћи и оснаживање за самосталан и продуктиван живот у друштву појединаца и породица, као и спречавање настајања и отклањање последица социјалне искључености.

Социјална политика је шири појам од социјалне заштите и у себи садржи неколико кључних секторских политика – тржиште рада и политику запошљавања, пензиони систем, становање, систем социјалне заштите, образовање и здравство.

Област социјалне политике и социјалне заштите се сматра делатношћу са изразито комплексним проблемима и изазовима за реформу и унапређење, са којима су посебно суочене локалне самоуправе и институције. Стални захтеви у овим областима се првенствено односе на унапређење услуга, проширење обима и врсте, као и повећање доступности услуга, уз примену нових приступа, при чему се социјална услуга третира као производ.

Стратегија развоја социјалне политике града Смедерева је превасходно усмерена на: материјално угрожене породице, стара лица, особе са инвалидитетом, жртве партнерског, породичног или вршњачког насиља, усвојитељске и хранитељске породице, ромску популацију, као и социјалне проблеме младих и друштва у целини (алкохолизам, наркоманија, трговина људима, дисфункционалне породице, једнородитељске породице, делинквентно и асоцијално понашање, злоупотребе Интернета и савремених технологија комуникације, малолетничке трудноће, деца без родитељског старања, бескућници, просјачење и сл.).

Стратешка сврха развоја социјалне заштите је повећана социјална сигурност свих грађана, као и оснаживање институција, породица и појединаца, развијен систем подршке - како би се омогућио достојанствен живот сваком грађанину.

У том контексту је развијање нових услуга и сервиса у области социјалне заштитенеопходност. Дакле, неопходно је створити функционалну мрежу институција у циљу подизања квалитета и обима услуга, као и њихове доступности крајњим корисницима.

Потребно је радити на оснаживању капацитета људских ресурса, како би се тзв. маргинализоване групе имплементирале у изграђен друштвени системса високим степеном социјалне сигурности.

Неопходан услов током процеса имплементације стратешког документа јеиздвајање средстава из буџета, као и прибављање екстерних средстава од домаћих и страних донатора.

Све именеце које се користе у овом документу у мушком роду, а имају и женски род, подразумевају и истовремено обухватају све именеце у женском роду.

ОДЕЉАК 1

1.1. Захвалност учесницима на изради Стратегије

Стратегија развоја социјалне заштите града Смедерева за период од 2023. до 2027. године настала је у оквиру активности пројекта „Јачање локалних капацитета за спровођење Агенде 2030 и принципа не остављај никог иза себе“ коју спроводи Стална конференција градова и општина- Савез градова и општина (СКГО) у сарадњи са регионалним пројектом „Социјална права за осетљиве групе“, а који спроводи Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) у име Савезног министарства за економску сарадњу и развој (БМЗ).

Градско веће града Смедерева донело је Решење о именовању председника, заменика председника, чланова и заменика чланова Локалног савета за социјална питања („Службени лист града Смедерева“, број 5/2022 и 6/2022). У Локални савет за социјална питања именовани су:

- за председницу:

Марија Марковић Ставрић, заменик градоначекника града Смедерева

- за заменика председнице:

Немања Ивошевић, члан Градског већа града Смедерева задужен за ресорсоцијалне заштите

- за чланове и заменике чланова:

- Љиљана Тодоровић**, чланица, представница Градске управе града Смедерева
Ђулијета Сулић, заменица чланице, представница Градске управе града Смедерева
- Др Биљана Петровић**, чланица, представница Дома здравља „Смедерево“ у Смедереву
Јелена Трајковић Цветковић, заменица чланице, представница Дома здравља „Смедерево“ у Смедереву
- Др Јасна Недељковић-Митрески**, чланица, представница Опште болнице Смедерево
Данијела Милошевић, заменица чланице, представница Опште болнице Смедерево
- Невенка Милијановић**, чланица, представница Основне школе „Др Јован Цвијић“ Смедерево
Јелена Здравковић, заменица чланице, представница Основне школе „Димитрије Давидовић“ Смедерево
- Јасна Миленковић**, чланица, представница Гимназије Смедерево
Душанка Филиповић, заменица чланице, представница Економско - трговинске школе Смедерево и Гимназије Смедерево
- Ивана Николић Ђурђевић**, чланица, представница Центрасоцијални рад Смедерево
Горан Ристић, заменик чланице, представник Центра за социјални рад Смедерево
- Ивана Матејић**, чланица, представница Дома за смештај старих лица Смедерево
Зора Стојанова, заменица чланице, представница Дома за смештај старих лица Смедерево
- Невена Банчов**, чланица, представница Националне службе за запошљавање, Филијала Смедерево
Драгана Јовановић Милутинов, заменица чланице, представница Националне Службе за запошљавање, Филијала Смедерево

9. **Весна Денић**, чланица, представница Црвеног крста Смедерево
Маја Јовановска, заменица чланице, представница Црвеног крста Смедерево
10. **Биљана Милошевић**, чланица, представница Установе за дневни боравак деце, младих и одраслих особа са сметњама у развоју „Сунце“ Смедерево
Василија Крстић, заменица чланице, представница Установе за дневни боравак деце, младих и одраслих особа са сметњама у развоју „Сунце“ Смедерево
11. **Снежана Миловановић**, чланица, представница Полицијске управе у Смедереву
Горан Божанић, заменик чланице, представник Полицијске управе у Смедереву
12. **Предраг Николић**, члан, представник Градског савезасоцијално хуманитарних организација Смедерево
Ивана Гвозденовић, заменица члана, представница Градског савеза социјално Хуманитарних организација Смедерево
13. **Дејан Стојковић**, члан, представник Савеза ромских невладиних организација „Смедеревски форум“
Снежана Стојковић, заменица члана, представница Савеза ромских невладиних организација "Смедеревски форум"
14. **Милица Јефтић**, чланица, представница Основног суда у Смедереву
Јелена Милошевић, заменица чланице, представница Основног суда у Смедереву
15. **Јасна Реџић**, чланица, представница Предшколске установе „Нашарадост“ Смедерево
Ана Стојановић, заменица чланице, представница Предшколске установе „Наша радост“ Смедерево
16. **Весна Емершић**, чланица, представница Невладине организације АМІТУ
Др Биљана Атанацковић, заменица чланице, представница Невладине Организације АМІТУ
17. **Милован Грбић**, члан, представник Градског удружења пензионера Смедерево
Јелица Маричић, заменица члана, представница Градског удружења пензионера Смедерево.

Процес израде Стратегије развоја социјалне заштите града Смедерева за период од 2023. до 2027. године текао је уз високу партиципацију свих актера релевантних за систем социјалне заштите у граду Смедереву. У њега су, поред представника локалне самоуправе, били укључени и представници социјалних и здравствених институција, образовања, невладин сектор и други.

Радни тим за израду Стратегије развоја социјалне заштите града Смедерева за период од 2023. до 2027. године чинили су: Љиљана Тодоровић, представница Градске управе града Смедерева, Божидар Дакић, представник консултантске агенције „Божидар Дакић пр консултант“, Ивана Гвозденовић, представница Градског савезасоцијално хуманитарних организација Смедерево, Горан Ристић, представник Центра за социјални рад Смедерево, Ивана Матејић, представница Дома за смештај старих лица Смедерево и Ђулијета Сулић, представница Градске управе града Смедерева.

Улога Радног тима била је да омогући реализацију свих фаза процеса стратешког планирања - прикупљање и анализа података релевантних за процес планирања у области социјалне заштите, дефинисање циљева и активности Стратегије засноване на резултатима анализе података.

1.2. Визија

Град Смедерево ће бити средина са социјалном сигурношћу и одговорношћу за све њене грађане, безбедна средина у којој владају хумани односи, уз поштовање људског достојанства кроз:

- Рационално, одговорно и посвећено управљање потенцијалима заједнице,
- Развијање услуга и сервиса за помоћ и подршку угроженим грађанима и друштвеним групама,
- Спречавање и сузбијање сваког облика насиља посебно, породичног, партнерског и насиља над децом, као и вршњачког,

- Друштво у коме нема особе која нема приступ социјалним услугама и у коме се активно развија превенција, капацитети породице и појединаца.

1.3. Мисија

У циљу постизања добробити за све своје грађане, а нарочито за угрожене категорије становника, Град Смедерево је посвећен обезбеђивању континуитета и свеобухватности социјалне сигурности својих грађана кроз:

- Међусекторску сарадњу свих сегмената локалне заједнице,
- Учешће и укључивање корисника у планирању, реализацији и надгледању услуга,
- Ефективну и ефикасну употребу и синергију постојећих ресурса,
- Стални развој услуга и унапређења стандарда и квалитета рада,
- Уважавање културалних вредности средине,
- Поштовање принципа правичности, једнакости, доступности, солидарности и
- Уважавање људског достојанства.

1.4 Принципи и вредности

Основ овог стратешког документа су принципи и вредности:

- **Укљученост** свих актера заједнице, институција, грађана, угрожених група, локалне самоуправе, у планирање и реализацију стратешког документа,
- **Уважавање различитости** појединаца и група укључених у процес планирања, према интересима, снази, заступљености у заједници, лоцираности и другим специфичностима,
- **Отвореност и транспарентност процеса** израде имплементације документа,
- **Поверење и власништво** на документу свих грађана и јавности пруженим и осигураним механизмима за усаглашавање приоритета, уз поштовање различитих мотива, интереса и претпоставки свих заинтересованих страна у заједници,
- **Подела посла и одговорност** укључених у процес према исходу процеса, крајњем резултату,
- Процес израде овог стратешког документа, заснован је на људским правима, општим етичким принципима и стандардима професионалног понашања,
- Поштовање, заштита и испуњавање законских права,
- Једнаке могућности засноване на једнаким правима,
- Родна равноправност,
- Спречавање и борба против свих облика дискриминације.

ОДЕЉАК 2

ДОКУМЕНТИ ЈАВНИХ ПОЛИТИКА И ПРАВНИ ОКВИР

У процесу планирања и дефинисања мисије, визије и циљева развоја социјалне заштите у граду Смедереву, оквир су чинили релевантни стратешки документи на међународном и националном нивоу, као и законодавни оквир у области социјалне и дечије заштите.

2.1 Међународни правни оквир

Агенда 2030 (УН) – циљеви одрживог развоја за период 2015-2030. године је крвни интернационални документ, усвојен на Самиту одрживом развоју 25. септембра 2015. године и представља скуп циљева који се односе на будући међународни развој. Агенда је фокусирана на активности смањења сиромаштва, подизање животног стандарда грађана, унапређење здравственог и образовног система, али и заштиту животне средине, родну равноправност, смањење једнакости и слично. Принцип да „нико не буде изостављен” је

темељ агенде 2030 и значи да ни један циљ не треба да се остварује уколико се не остварује за све грађане и грађанке.

Европска стратегија 2020 једокумент у којим се истиче да борба против сиромаштва и искључености подразумева мултисекторски приступ који се ослања на раст и запошљавање, као и намодерну и ефикасну социјалну заштиту. Стратегија препоручује да се иновативне мере социјалне заштите комбинују са великим бројем различитих социјалних политика, укључујући специфичне мере у областима образовања, становања, здравства и породичне заштите. Стратегија придаје велики значај изградњи и јачању партнерства између институција и организација цивилног друштва, како би реформе биле ефикасније.

Европски стуб социјалних права је инструмент ЕУ који осигурава стандарде и координацију у области социјалних права. Савет ЕУ, Европски парламент и Европска комисија 2017. године објавили су Европски стуб социјалних права. Циљ овог инструмента је јачање правних тековина Европске уније у области социјалне заштите и обезбеђивање делотворнијих грађанских права. Чланством у ЕУ Србија ће бити у обавези да развије систем који ће бити у стању даспроведе циљеве и политике дефинисане у Европском стубу социјалних права: једнаке могућности и приступ тржишту рада; динамична тржишта рада и праведни услови рада; социјална заштита и укључивање.

2.2. Национални стратешки оквир

Нацрт Стратегије социјалне заштите 2019 – 2025. У Републици Србији још увек нема важећег стратешког документ, али је израђена иницијална верзија нацрта Стратегије социјалне заштите 2019 – 2025. Општи циљ новог стратешког документа је развијање интегративне и одрживе социјалне заштите која развија услуге за очување и побољшање квалитет живота и благостања рањивих и маргинализованих група и појединаца, пружа подршку породицама у задовољавању животних потреба и ствара једнаке могућности за самостални живот и независност појединца, подстиче социјално укључивање у заједницу и предупредује зависност од социјалних служби и на тај начин доприноси економском просперитету и одрживом развоју Републике Србије.

У недостатку кохерентног стратешког оквира на националном нивоу, Влада Републике Србије реформе у области социјалне заштите усмерава путем националних извештаја о смањењу сиромаштва и социјалном укључивању. Такође, на иницијативу Европске комисије у процесу европских интеграција припремљен је Програм реформи политике запошљавања и социјалне политике (ЕСРП) који у значајној мери садржи мере из области социјалне заштите до 2020. године. Поред тога, Програм економских реформи (ЕРП) на годишњем нивоу усаглашава мере које се односе на социјалну заштиту, што је од значаја за креирање локалних политика.

Програм реформи политике запошљавања и социјалне политике (ЕСРП) усвојен је 2016. године. Главни идентификовани циљеви односно правци који се тичу социјалне политике, који истовремено представљају и изазовесу: повећање обухвата и унапређење адекватности новчаних давања; активна инклузија; повећање подршке (природној) породици у ризику; наставак процеса деинституционализације и развој ван институционалних услуга у заједници; унапређење система дуготрајне неге; унапређење квалитета услуга; јачање контролних и регулаторних механизма; мониторинга (праћења) и евалуације (вредновања); повезивање центра за социјални рад са институцијама које обезбеђују услуге из области здравствене заштите, образовања и запошљавања, као и са полицијом, правосудним органима, организацијама цивилног друштва које заступају поједине друштвено осетљиве групе, Црвеним крстом и одговарајућим службама локалне самоуправе.

Програм економских реформи (ЕРП) 2019–2021. – Структурна реформа 20. Унапређење адекватности, квалитета и таргетираност и мера социјалне заштите: повећан у адекватнос тновчаних давања; бољи квалитет услуга социјалне заштите; већу доступност услуга; успостављене контролне механизме у систему социјалне заштите; повећање ефикасности рада и уштеду времена центара за социјални рад; лакши приступ остваривању права и услуга; бољи обухват новчаним давањима; праведнију расподелу новчаних средстава; већу сарадњу различитих сектора.

Проце преговора о приступању Србије ЕУ је кроз различита поглавља дефинисао и усмерио развој социјалне заштите. Ову област посебно обрађуј поглавља 23 (правосуђе и основна права) и 19 (социјална политика и запошљавање). Европске интеграције у Србији представљају важан оквир и узете су у обзир приликом дефинисања приоритета у локалне политике социјалне заштите. Преговарачко поглавље 19 у процесу приступања ЕУ-Социјална политика и запошљавање. Најбитнији циљеви социјалне политике Европске уније јесу постизање јединственог и праведног приступа основним социјалним услугама, унапређење система социјалне заштите, високообразовни степен радне снаге, висока стопа запослености уз посебну бригу за групе које су мање присутне на тржишту рада, постизање сигурних и одрживих прихода, као и достојних услова рада за жене и мушкарце. Преговарачко поглавље 23 у процесу приступања ЕУ - Правосуђе и основна права. Важан аспект Европске уније представља заштита људских права и борба против дискриминације, који грађанима обезбеђује виши ниво заштите и лакше остваривање загарантованих права.

Стратегија за социјално укључивање Рома и Ромкиња 2016-2025. дефинише активности и мере у циљу смањења сиромаштва и сузбијања дискриминације Рома и Ромкиња и стварање услова за унапређење социо-економског положаја лица ромске националности. Стратешки документ покрива пет области и то: образовање, становање, запошљавање, здравље и социјалну заштиту, док се већина стратешких мера остварује на локалном нивоу. Област социјалне заштите се наводи у петом посебном циљу Стратегије којим се тежи унапређењу приступа услугама социјалне заштите и доступности новчаних давања ради смањења сиромаштва и повећања социјалне укључености Рома и Ромкиња у локалној заједници.

Стратегија унапређења положаја особа са инвалидитетом у Републици Србији за период од 2020-2024. има за циљ побољшање свеукупног друштвеног и економског положаја особа са инвалидитетом и њихово равноправно учешће у друштву, путем уклањања препрека у области приступачности, партиципације, једнакости, запошљавања, образовања, обуке, социјалне заштите, здравства и других аспеката који доприносе изједначавању њихових могућности и остваривању инклузивне једнакости. Стратегијом су дефинисани правци деловања ради остварња општег и посебних циљева, као и мере које се реализују на локалном нивоу.

Стратегија за реинтеграцију повратника по Споразуму о реадмисији- улога локалних самоуправа у овом значајном процесу односи се на успостављање институционалног оквира и координацију активности, како на националном, тако и на локалном нивоу. Предвиђена мера се односи на изградњу и институционализацију међуресорне сарадње кроз развој механизма за имплементацију праћење политике у области повратка и интеграције. Пружање подршке у утврђивању и реализацији мера на нивоу јединица локалне самоуправе (примајуће заједнице) за помоћ повратницима, а у складу са могућностима и потребама локалне заједнице, је од изузетне важности за одрживу реинтеграцију.

Национална стратегија за младе 2015-2025 истиче потребу за унапређењем подршке друштвеном укључивању младих из категорија у ризику од социјалне искључености. Анализом специфичних циљева уочава се значајна улога локалних заједница у обезбеђивању услуга и активности од значаја за повећану доступност и обим активности превенције социјалне искључености младих у ризику. Ова стратегија, такође, предвиђа успостављање међусекторског

приступа у планирању, спровођењу и праћењу мера и активности од значаја за социјално укључивање младих.

Национална стратегија социјалног становања поставља основне стратешке и институционалне елементе система социјалног становања, који ће се у наредним годинама развијати на републичком и локалном нивоу. У оквиру акционог плана за спровођење стратегије, једна од мера је даљи развој стратешких докумената у области становања (мера 1.3.), где локалне самоуправе имају задатак да врше израду локалних стамбених стратегија и периодично међусобно усаглашавање са националном стратегијом социјалног становања.

2.3. Законодавни оквир

Позитивно законодавство релевантно за област социјалне политике и заштите, како на државном тако и на локалном нивоу, у Републици Србији обимно је и обухвата следеће законе: **Закон о социјалној заштити** („Службени гласник Републике Србије”, број 24/2011 и 117/2022 – одлука УС);

Закон о социјалном становању („Службени гласник Републике Србије”, број 72/2009);

Закон о финансијској подршци породици са децом („Службени гласник Републике Србије”, број 113/2017, 50/2018, 46/2021 – одлука УС, 51/2021 – одлука УС, 53/2021 – одлука УС, 66/2021 и 130/2021);

Породични закон („Службени гласник Републике Србије”, број 18/2005, 72/2011 - др. закон и 6/2015);

Закон о здравственој заштити („Службени гласник Републике Србије”, број 25/2019);

Закон о пензијском и инвалидском осигурању („Службени гласник Републике Србије”, број 34/2003, 64/2004 – одлука УСРС, 84/2004 – др.закон, 85/2005, 101/2005 – др.закон, 63/2006 - одлука УСРС, 5/2009, 107/2009, 101/2010, 93/2012, 62/2013, 108/2013, 75/2014, 142/2014, 73/2018, 46/2019 - одлука УС, 86/2019 и 62/2021);

Закон о здравственом осигурању („Службени гласник Републике Србије”, број 25/2019);

Закон о основама система образовања и васпитања („Службени гласник Републике Србије”, број 88/2017, 27/2018 – др.закон, 10/2019, 27/2018 – др.закон, 6/2020 и 129/2021);

Закон о младима („Службени гласник Републике Србије”, број 50/2011 и 116/2022 – др. закон);

Закон о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривично правној заштити малолетних хлица („Службени гласник Републике Србије”, број 85/2005);

Закон о родној равноправности („Службени гласник Републике Србије”, број 52/2021);

Закон о запошљавању и осигурању за случај незапослености („Службени гласник Републике Србије”, број 36/2009, 88/2010, 38/2015, 113/2017, 113/2017 – др. закон и 49/2021);

Закон о избеглицама („Службени гласник Републике Србије”, број 18/92, „Службенилист СРЈ“, број 42/2002 – одлука СУС и „Службени гласник Републике Србије“, број 30/2010);

Закон о управљању миграцијама („Службени гласник Републике Србије”, број 107/2012);

Закон о професионалној рехабилитацији и запошљавању особа са инвалидитетом („Службени гласник Републике Србије”, број 36/2009, 32/2013 и 14/2022 – др. закон);

Закон о заштити података о личности („Службени гласник Републике Србије”, број 87/2018);

Закон о слободном приступу информацијама од јавно значаја („Службени гласник Републике Србије”, број 120/2004, 54/2007, 104/2009, 36/2010 и 105/2021);

Закон о општем управном поступку („Службени гласник Републике Србије”, број 18/2016 и 95/2018- аутентично тумачење);

Закон о планском систему Републике Србије („Службени гласник Републике Србије”, број 30/2018);

Закон о локалној самоуправи („Службени гласник Републике Србије”, број 129/2007, 83/2014 – др.закон, 101/2016 – др.закон, 47/2018 и 111/2021 – др.закон).

Закон о забрани дискриминације („Службени гласник Републике Србије“, број 22/2009 и 52/2021).

Најважнија установа социјалне заштите на локалном нивоу и један од најважнијих инструмената за вођење социјалне политике локалне самоуправе је Центар за социјални рад (у даљем тексту: Центар). Сви грађани којима је потребан неки облик социјалне заштите морају да се обрате Центру, а сви државни органи и органи локалне власти, као и здравствене и образовне установе, обавештавају Центар када наиђу на особу којој је потребна помоћ друштва.

Према *Закону о социјалној заштити*, као кључном пропису у овој материји, јединице локалне самоуправе - општина односно град (ЈЛС) за делатности социјалне заштите имају право да саме оснивају установе или их могу поверити другима. Штавише, Центар за социјални рад једино може бити основан од стране ЈЛС и та установа се може основати за територију једне или више ЈЛС. Истовремено, надлежни орган сваке ЈЛС мора утврдити Програм унапређења социјалне заштите (ПУСЗ) за своју територију. Сам ЦСР има широке надлежности, законом прецизиране, у провођењу поступка за коришћење услуга социјалне заштите и одлучује о правима на разне облике материјалне подршке (новчана социјална помоћ, додатак за помоћ и негу другог лица итд.). Поред тога, ЈЛС може предвидети и друге врсте материјалне помоћи грађанима на својој територији (нпр. јавне кухиње). ЦСР се, првенствено, финансира из буџета Републике, а Закон прецизира која права и услуге се финансирају из буџета ЈЛС.

Законом о социјалном становању утврђено је да ЈЛС доноси локалну стамбену стратегију у складу са Националном стратегијом социјалног становања и планира буџетска средства за њено спровођење. ЈЛС прописује услове и мерила за решавање стамбених потреба, а може и да оснује непрофитну стамбену организацију ради обезбеђивања услова за социјално становање и коришћење средстава за те намене („стамбена агенција“).

Закон о финансијској подршци породици са децом има за циљ побољшање услова за задовољавање основних потреба деце, усклађивања рада и родитељства, посебног подстицаја и подршке родитељима да остваре жељени број деце и побољшања материјалног положаја породица са децом, породица са децом са сметњама у развоју и инвалидитетом и породица са децом без родитељског старања. Члан 11. Закона наводи да јединице локалне самоуправе могу да утврде и друга права, већи обим права и повољније услове за њихово остваривање од оних која обезбеђује национални ниво (нпр. додељују право на дечији додатак и деци вишег реда рођења од четвртог и додатна новчана давања поводом рођења детета – незапосленим породиљама, родитељима близанаца током прве године након рођења и сл.); у мандату јединица локалне самоуправе је и регресирање трошкова боравка у предшколској установи деце из материјално угрожених породица (осим деце из породица корисника новчане социјалне помоћи чији се трошкови покривају из националног буџета).

Породични закон је изузетно важан, јер регулише комплетну материју породично-правних односа и заштите права проистеклих из истих. Овде је посебно наглашена улога ЦЗСР, коме је држава поверила те послове јавних овлашћења старатељске заштите (за децу без родитељског старања и одрасла лица лишена пословне способности). Поред тога, Центар има значајна овлашћења у породично-правној заштити, било као орган који самостално спроводи одређене поступке и доноси одлуке, било као саветодавни орган надлежног суда који решава, у парничним или ванпарничним поступцима, у породично- правним стварима односно као орган који има право да буде странка у поступку у таквим поступцима

Закон о здравственој заштити регулише друштвену бригу за здравље и на нивоу општине односно града. ЈЛС може донети посебне програме ЗЗ, за које није донет посебан програм на републичком нивоу, у складу са својим потребама и могућностима. Одређену врсту здравствених установа оснива локална самоуправа (Дом здравља и апотека) и то у складу са Планом мрежа установа који доноси Влада.

Закон о основама система образовања и васпитања – оснивање одређене врсте установе која обавља делатност образовања и васпитања у надлежности је и јединице локалне самоуправе. Ради се о предшколским установама и основним школама, која ЈЛС оснива у складу са Актом о мрежи таквих установа. Акт доноси Скупштина ЈЛС, на основу критеријума које утврди Влада (а за основне школе и уз сагласност Министарства просвете). ЈЛС може самостално или у сарадњи са другим ЈЛС основати Центар за стручно усавршавање, у складу са законом којим се уређују јавне службе. Инспекцијски и стручно- педагошки надзор над радом установе, као поверени посао, обавља општинска односно градска управа. Више ОУ може организовати заједничко вршење инспекцијског надзора – заједничку просветну инспекцију.

На основу **Закона о младима јединица локалне самоуправе** је дужна да ради реализације Националне стратегије за младе, утврди локални акциони план за спровођење Стратегије и да у свом буџету обезбеди средства за реализацију плана. Такође, ЈЛС може основати Канцеларију за младе, ради обезбеђења услова за активно укључивање младих у живот и рад друштвене заједнице. Таква канцеларија финансира се из буџета ЈЛС. Надлежни орган ЈЛС одређује услове доделе средстава из свог буџета односно одобравања и праћења реализације пројеката за задовољавање потреба младих на свом подручју.

Закон о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривично-правној заштити малолетних лица - даје Центру за социјални рад („орган старатељства“) улогу саветодавца суда у кривичним поступцима против малолетника односно улогу надзора над извршавањем различитих васпитних мера и других кривичних санкција изреченим од суда.

Закон о родној равноправности уређују се појам, значење и мере политике за остваривање и унапређивање родне равноправности, врсте планских аката у области родне равноправности и начин извештавања о њиховој реализацији, институционални оквир за остваривање родне равноправности, надзор над применом закона и друга питања од значаја за остваривање и унапређивање родне равноправности

Закон о запошљавању и осигурању за случај незапослености даје могућност ЈЛС да оснују Локални савет за запошљавање (за подручје једне или више општина). Такође, ЈЛС може усвојити Локални акциони план за запошљавање. Он мора бити усаглашен са Националним акционим планом за запошљавање, који је основни инструмент активне политике запошљавања и усаглашен је са Националном стратегијом за запошљавање. Као једну од мера активне политике запошљавања надлежни орган ЈЛС може утврдити делатности, критеријуме и средства за спровођење јавних радова од интереса за ту територију. Програми и мере активне политике запошљавања финансирају се и из средстава ЈЛС.

Закон о избеглицама - поред Комесаријата за избеглице и миграције Републике Србије, као посебне државне организације, утврђује и за ЈЛС одређена права и обавезе у обезбеђивању збрињавања и помоћ у интеграцији и повратку избеглица. Тако ЈЛС образује посебна тела ради обављања организационих и других послова везано за избеглице на својој територији, а уз прибављено мишљење Комесаријата одређује и лице за одржавање везе са истим и обављање одређених послова за њега („повереник за избеглице“). ЈЛС учествује, у сарадњи са органима РС и домаћим и иностраним донаторима, у решавању стамбених потреба избеглица, у процесу њихове интеграције. Такође, Центар за социјални рад сарађује са Комесаријатом у смештају посебно рањивих категорија избеглица (стара, инвалидна и болесна лица; малолетници без родитељског старања).

Закон о спречавању насиља у породици у примени је од 01.06.2017. године и њиме се уруђује спречавање насиља у породици и поступање државних органа у спречавању насиља у породици и пружање заштите и подршке жртвама. Циљ му је на јединствен начин уређено и организовано поступање државних органа, што ће довести до хитне, благовремене и делотворне заштите. Надлежни органи су полиција, јавна тужилаштва, судови опште надлежности и прекршајни судови и 10

центри за социјални рад као установе. Овим Законом су јасно дефинисана општа правила поступања, поступања сваког актера заштите тј. органа, начин сарадње група за координацију на нивоу сваке локалне заједнице. Овим законом одређен је надлежни полицијски службеник који заједно са јавним тужиоцем учествује у обезбеђивању заштите жртава насиља у породици. Центар за социјални рад је једна од карика у ланцу заштите жртава насиља у породици, организује збрињавање жртве и друге видове подршке у складу са Породичним законом и Законом о социјалној заштити.

Закон о планском систему – Циљ овог закона је потреба да се успостави ефикасан, транспарентан, координисан и реалистичан систем планирања Републике Србије, аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе који покрива све кључне аспекте социјалне и економске развојне политике, регионалног и просторног развоја. Закон поставља основе за оптимално коришћење буџетских средстава, обезбеђење одрживог раста и развоја Републике Србије, укључујући аутономне покрајине, јединице локалне самоуправе, као и ефикасно спровођење процеса приступања

Европској

унији.

Овим законом се регулише управљање системом јавних политика и средњорочног планирања, врсте и садржина планских докумената које у складу са својим надлежностима, предлажу, усвајају и спроводе учесници у планском систему. Поред тога, законом се регулише и међусобна усклађеност планских докумената, поступак утврђивања и спровођења јавних политика и обавеза извештавања о спровођењу планских докумената.

Закон о локалној самоуправи – Надлежност јединица локалне самоуправе у области социјалне заштите, као и надлежност у области планирања, дефинисана је чланом 20.: стара се о задовољавању потреба грађана у области социјалне заштите; обезбеђује остваривање посебних потреба особа са инвалидитетом и заштиту права осетљивих група; стара се о остваривању и заштити и унапређењу људских и мањинских права и родној равноправности.

Закон о забрани дискриминације – Овим законом се уређује општа забрана дискриминације, облици и случајеви дискриминације, као и поступци заштите од дискриминације.

ОДЕЉАК 3

КОНТЕКСТ

Циљ овог одељка Стратешког плана развоја социјалне заштите у граду Смедереву јесте да целовито представи локални и шири друштвени контекст, прикаже анализу свих заинтересованих страна и анализу стања у систему социјалне заштите у граду Смедереву. Квантитативни подаци наведени у овом одељку су прибављени од релевантних институција и организација и представљају актуелну слику стања.

ОПШТИ ПОДАЦИ О ГРАДУ СМЕДЕРЕВУ

3.1. Географски подаци

Смедерево је позиционирано на $40,39^\circ$ северне географске ширине и $20,57^\circ$ источне географске дужине. Налази се у североисточном делу Републике Србије, на другој по величини европској реци Дунаву. Од престонице, Београда, удаљено је свега 46 км.

Основни потенцијал града Смедерева је управо њен карактеристичан микроположај, односно изузетно повољан геосаобраћајни положај између два европска коридора - копненог X - ауто-пут и водног - VII - Дунав. Ову предност са локалног аспекта сагледавања треба максимално искористити.

Град Смедерево захвата благо заталасано низијско подручје јужног обода Панонског басена, у крајњем северо-источном делу Шумадије. Територија Града припада Подунављу и доњем Поморављу. Простире се непосредно испред ушћа Велике Мораве у Дунав, при чему (у хидрографском погледу) највећим делом припада сливу Велике Мораве.

Укупна површина града Смедерева износи $481,7 \text{ км}^2$. Најзначајнија природна предност града Смедерева, у односу на суседне градове, али имајући у виду и остале подунавске регионе, је изузетно повољна, заправо стратешки најповољнија географско-саобраћајна локација, јер поседује најсевернију луку која може да прими црноморске бродове. Низводно од Смедерева се налази ковински мост, који је уједно последња веза са левом обалом Дунава све до Хидроелектране „Ђердап I“.

Према Просторном плану Републике Србије, усвојеном 1996. године, град Смедерево је регионални центар и налази се на месту сустицања два приоритетна планирана појаса интензивног развоја (Савско-Дунавског и Дунавско-Велико Моравског), а у плану је да се профилише као лучки град и као мултимодално саобраћајно чвориште.

3.2. Историја, традиција и културно наслеђе

Прво помињање Смедерева под овим називом забележено је у Повељивизантијског цара Василија II из 1019. године, у делу који говори о Браничевској епархији Охридске епископије. Први писани помен о Смедереву налази се и у Повељи кнеза Лазара из 1381. године у којој се спомиње манастир Раваница и села и имања која поклања „у Смедереву људини Богосаву с опћином и баштином“.

Град Смедерево се налази уз правац римске границе (*Лимес*) и Цариградског друма, што је током историје битно одређивало његов значај и улогу у историјским догађајима. Као такво, ово место има континуитет од праисторије, преко антике и средњег века до данашњих дана. О свим тим временима сведочи богато културно наслеђе смедеревског краја оличено у више локалитета распоређених у Граду и око њега.

Посебан значај Смедерево добија почетком петнаестог века, у доба деспота Ђурђа Бранковића, када постаје последња престоница српске средњевековне државе и седиште црквеног и привредног живота. Саграђена је смедеревска тврђава, чији бедеми и данас стоје и сведоче о бурној прошлости града, али и значају Смедерева који већ тада премашује локалну и регионалну димензију. Смедерево постаје центар на размеђи цивилизација, где се преплићу

утицаји истока и запада.

Након пада у турске руке, задржава шири регионални значај као седиште санџака, све до 1521. оком шеснаестог и седамнаестог века, увећу оријенталну варош. Крајем седамнаестог века, за време аустро-ратова, варош је наизменично била у зараћених страна, разарана је и привредно време аустријске власти овде је био дистрикта.

Смедерево
године. Т
развило се
турских
рукама
опала. У
центар

У обновљеној српској држави Смедерево игра значајну улогу, пре свега као седиште Совјета од 1805-1807. године, али и као развијено градско насеље, трговачко седиште и главни град Смедеревске нахије.

Током читавог 19. и 20. века, некад у већој, некад у мањој мери, користећи своје потенцијале, имало је своје место у реду најразвијенијих градова Србије.

Не наводећи таксативно све ресурсе, вредности, културно - историјско наслеђе и духовну понуду Смедерева, опште је виђење и закључак да Смедерево представља центар српске културе, што му даје духовни и културни значај који знатно премашује локалну и регионалну димензију.

Културна баштина и духовно значење Смедерева треба да буду предмет пажљиве и синхронизоване ревалоризације и активног укључења у токове просторне, привредне и културне интеграције овог простора у зони Подунавља и шире.

ОДЕЉАК 4

ОПШТИ ПРЕГЛЕД ПО СЕКТОРИМА

4.1. Запошљавање

Национална служба запошљавања, Филијала Смедерево је правно лице са статусом организације за обавезно социјално осигурање, данас модеран јавни сервис који пружа услуге незапосленим лицима и послодавцима у граду Смедереву.

Циљне групе које окупља НСЗ су са једне стране незапослена лица, лица која траже промену запослења и друга лица која траже запослење, лица која се воде на посебним евиденцијама, а која су корисници посебне накнаде, као и корисници привремене новчане накнаде. Са друге стране клијенти НСЗ су послодавци који пријављују потребу за запошљавањем НСЗ, запошљавају и уплаћују доприносе за осигурање за случај незапослености. Посебну категорију циљне групе незапослених лица чине теже запошљива лица која због здравственог стања, недовољног или неодговарајућег образовања, социодемографских карактеристика, регионалне или професионалне неусклађености понуде и тражње на тржишту рада или због других објективних околности, теже налазе посао.

Одређеним програмима и мерама активне политике запошљавања подстиче се равноправнији положај тих лица на тржишту рада, тако да теже запошљива лица имају приоритет код укључивања у поједине мере.

4.2. Полиција

Полицијска управа Смедерево обавља законом утврђене полицијске и друге послове, пружа подршку владавини права у демократском друштву и одговорна је за остваривање безбедности, у складу са законом. Обављањем полицијских послова, полиција свима пружа заштиту њихових права и слобода. Приликом пружања заштите, полиција поједина права и слободе може ограничити само под условима и на начин утврђен Уставом и законом.

4.3. Здравство

Здравствена заштита становништва града Смедерева базирана је просторно и организационо на могућностима и капацитетима Опште болнице Смедерево и Дома здравља „Смедерево“ у Смедереву, чији су објекти укупне површине 17.503m², смештени у зони ширег центра Града, на површини око 2.23 ха.

Дом здравља Смедерево је установа посвећена превенцији, унапређењу и решавању нарушеног здравља уз примену савремене технологије и високо стручних кадрова, са циљем подизања квалитета живота.

Организациона структура примарне здравствене заштите:

1. Служба за здравствену заштиту одраслих становника
2. Служба за здравствену заштиту радника са медицином спорта
3. Служба за кућно лечење и здравствену негу
4. Служба за хитну медицинску помоћ са санитетским превозом
5. Служба за социјалну медицину са информатиком
6. Служба за поливалентну патронажу
7. Служба за здравствену заштиту школске деце
8. Служба за здравствену заштиту деце
9. Служба за здравствену заштиту жена
10. Служба за стоматолошку здравствену заштиту

Постоје и развојно саветовалиште, саветовалиште за младе, за самохране родитеље и лечене алкохоличаре.

Општа болница Смедерево пружа услуге секундарног нивоа здравствене заштите и обезбеђује стационарне потребе становништва на подручју града Смедерева.

4.4. образовање

Предшколска установа „Наша радост“ Смедерево је васпитно - образована установа која делује на територији града Смедерева и у оквиру које је 2022. године уписано близу 3000 (2989-оро деце).

Деца су укључена у 11 објеката, а распоређена у 148 васпитних група различитог узраста (јаслени узраст - 29 група, вртић, целодневни 57 група, припремно - предшколски програм целодневни (15 група), припремно - предшколски програм 4 сата (11 група), припремно - предшколски програм у насељеним местима (21 група), мешовите групе у насељеним местима (15 група), укупно 148 група).

За потребе реализације васпитно – образовно града са децом ангажовано је 177 васпитача, 54 медицинских сестара - васпитача и 5 стручних сарадника. Објекти су за реализацију васпитно – образовног рада отворени сваког радног дана у периоду од 5,30 до 16,30 сати, у складу са потребама породице и деце.

Програм васпитно - образовног рада реализован је у 11 објеката у седишту Установе и у пригодним, адаптираним просторима у 22 сеоске месне заједнице, које су најчешће прикључене основним школама, а један објекат самостално функционише у сеоској месној заједници Осипаоница. Четворочасовни припремни предшколски програм у сеоским месним заједницама, ван седишта Установе, реализован је у просторијама основних школа Колари, Мала Крсна, Удовице, Радианац, Сараорци, Скобаљ, Вучак, Шалинац, Добри До, Друговац, Лугавчина, Михајловац, Враново, Раља и Суводол, при месним заједницама у Малом Орашју и „25. Мај“ и при амбулантама у Биновцу и Бадљевици.

	Укупно	У седишту Установе
Број примљене деце	2989	
Деца која нису уписана због попуњености капацитета	<u>172 + 94</u> *94-оро деце није уписано са 40 бодова на Конкурсу за упис деце за 2022/2023.годину *172-оро деце има мање од 40 бодована Конкурсу за упис деце за 2022/2023.годину	<u>266</u>

На територији града Смедерева налази се 19 основних школа, једна школа за основно музичко образовање и пет средњих школа, као и Средња медицинска школа „Света Петка“.

Од 19 основних школа, 6 се налази у граду, а 13 у насељеним местима.

4.5. Невладин сектор - Удружења грађана и социјално хуманитарне организације

На територији града Смедерева делује велики број невладиних организација и удружења, од којих се већина бави социјалном заштитом: Градски савез социјално хуманитарних организација Смедерево, Црвени крст Смедерево, Градска организација савеза слепих Србије - Смедерево, Градска организација глувих и наглувих Смедерево, Градска организација инвалида рада Смедерево, Друштво за церебралну и дечију парализу Смедерева, Друштво за спорт и рекреацију инвалида града Смедерева, Удружење за помоћ ментално недовољно развијеним особама Смедерево,

Удружење дистрофичара града Смедерева "Бољи живот", Удружење параплегичара Смедерево, Центар за самостални живот особа са инвалидитетом Смедерева, Спортско удружење глувих и наглувих „Деспоти“, Стрелачки клуб особа са инвалидитетом Р-50, Стонотениски клуб особа са инвалидитетом „СТИКС“, Међуопштинско удружење дистрофичара Смедерево, Удружење слепих и слабовидних „Свети вид“ Смедерево, Удружење особа са ампутираним екстремитетима Смедерево, Удружење ратних и мирнодопских војних инвалида града Смедерева, Градска организација цивилних инвалида рата Смедерево, Удружење РВИ града Смедерева свих ратова, Удружење родитеља и старатеља деце и омладине са хендикепом, Удружење МС Платформа, СУБНОР града Смедерева, Стрелачко – стреличарски клуб особа са инвалидитетом Деспот Ђурађ Бранковић, Спортско удружење слепих и слабовидних „Дунав“, Савез ромских НВО „Смедеревски форум“ Смедерево, Удружење Рома Јелена 21 Враново, НВО "AMITY" и др.

Црвени крст Србије - Црвени крст Смедерево

Црвени крст Србије је хуманитарна, независна, непрофитна и добровољна организација. Црвени крст има за циљ да олакшава људску патњу, са задатком да пружа помоћ угроженим лицима у случају ратних сукоба, природних, еколошких или других несрећа ради спасавања угрожених живота и здравља људи и обезбеђења поштовања хуманитарног права, и у случају стања потреба за социјалном заштитом и збрињавањем, као и са задатком превентивног деловања и просвећивања грађана у области здравствене и социјалне заштите и унапређења хуманитарних вредности друштва.

Црвени крст Србије - Црвени крст Смедерево је основан пре 145 година, за пружање помоћи становништву града Смедерева. Црвеном крсту је поверено да врши следећа јавна овлашћења, која су утврђена Законом о Црвеном крсту Србије:

- 1) покретање, организовање и спровођење или учествовање у редовним и ванредним акцијама солидарности у Републици Србији за помоћ угроженим лицима и жртвама природних, еколошких и других несрећа и оружаних сукоба, као и обезбеђење, у складу са законом, обуке људи, материјалних, финансијских и других средстава за те акције;
- 2) оспособљавање грађана, добровољно организованих за обављање послова цивилне заштите на територији Републике Србије, за пружање прве помоћи у случају природних, еколошких и других несрећа, као и оружаних сукоба;
- 3) организовање, обучавање и припремање екипа за прву помоћ, хигијенско-епидемиолошку заштиту, негу повређених и оболелих, социјални рад, психолошку помоћ становништву и техничку помоћ за извршавање задатака у случају природних, еколошких и других несрећа, као и оружаних сукоба;
- 4) популарисање добровољног давалаштва крви и, у сарадњи са службама и здравственим установама за трансфузију крви, учествују у организовању акција добровољног давања крви.

4.6. Остале важне институције и организације

Основни суд у Смедереву има надлежност да у првом степену суди за кривична дела за која је као главна казна предвиђена новчана казна или казна затвора до десет година, ако за поједина од њих није надлежан други суд и за кривична дела из своје надлежности, одлучује о молби за престанак мере безбедности или правне последице осуде, за кривична дела из своје надлежности. Такође, у првом степену суди у грађанскоправним споровима ако за поједине од њих није надлежан други суд и води извршне и ванпарничне поступке за које није надлежан неки други суд.

Суди и у стамбеним споровима; споровима поводом заснивања, постојања и престанка радног односа; о правима, обавезама и одговорностима из радног односа; о накнади штете коју радник претрпи на раду или у вези са радом; споровима поводом задовољавања стамбених потреба на основу рада.

Основни суд пружа грађанима правну помоћ, међународну правну помоћ и врши друге послове одређене законом.

Виши суд у Смедереву има првостепене и другостепене надлежности. У првом степену суди за кривична дела за која је као главна казна предвиђена казна затвора преко десет година, за кривична дела против Војске Србије, суди у кривичном поступку према малолетним учиниоцима кривичних дела, у грађанскоправним споровима кад вредност предмета спора омогућује изјављивање ревизије или у споровима о оспоравању или утврђивању очинства и материнства и др. Као другостепени орган одлучује по жалбама на одлуке основних судова.

Основно јавно тужилаштво врши надлежност за гоњење учинилаца кривичних дела и других кажњивих дела, коришћењем одговарајућих законом предвиђених средстава и своју функцију врши искључиво на основу Устава и закона.

Више јавно тужилаштво надлежно је да поступа пред Вишим судом и да надзире и усмерава подручна основна јавна тужилаштва, као и у другим случајевима одређеним законом.

ОДЕЉАК 5

СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА

Социјална заштита у Републици Србији је дефинисана као организована друштвена делатност од јавног интереса, чији је циљ пружање помоћи и оснаживање за самосталани продуктиван живот у друштву појединаца и породица, као и спречавање настајања и отклањање последица социјалне искључености.¹ Сви грађани Републике Србије имају право на социјалну заштиту а њеним остваривањем се тежика:

- Достижању, односно одржавању минималне материјалне сигурности и независност појединца и породице уз адовољавању животних потреба;
- обезбеђивању доступности услуга и права у социјалној заштити;
- стварању једнаких могућности за самосталан живот и подстицању на социјалну укљученост очувању и унапређењу породичних односа, као и унапређењу породичне, родне и међугенерациске солидарности;
- предупређењу злостављања, занемаривања или експлоатације, односно отклањању њихових последица.²

Социјална заштита се остварује путем пружања услуга социјалне заштите и обезбеђивањем различитих врста материјалн епомоћи.³

Услуге социјалне заштите су активности пружања подршке и помоћи појединцу и породици ради побољшања, односно очувања квалитета живота, отклањања или ублажавања ризика неповољних животних околности, као и стварање могућности да самостално живе у друштву.⁴ Услуге социјалне заштите су подељене у четири групе: Услуге процене и планирања, дневне услуге у заједници, услуге подршке за самосталан живот, саветодавно - терапијске и социјално - едукативне услуге и услуге смештаја.⁵ Услуге процене обухватају процену стања, потреба, снага и ризика корисника и других лица значајних за корисника, процену старатеља, хранитеља и усвојитеља.⁶ Планирањем је обухваћено и ндивидуално планирање услуга, ради њиховог коришћења или одређивања мера заштите. Дневне услуге у заједници обухватају активности које подржавају боравак корисника у породици и непосредном окружењу.⁷ Услуге подршке за самосталан живот пружају се појединцу да би се његове могућности за задовољење основних потреба изједначиле с могућностима

¹Закон о социјалној заштити („Службени гласник РС“, бр. 24/2011 и 117/2022 – Одлука УС), чл. 2.

²Ибид, чл. 3.

³Члан 4. Закона о социјалној заштити („Сл. гласник РС“, бр. 24/2011 и 117/2022 – Одлука УС)

⁴Ибид, чл. 5.

⁵Члан 40. Закона о социјалној заштити („Сл. гласник РС“, бр. 24/2011 и 117/2022 – одлука УС)

⁶Члан 43. Закона о социјалној заштити („Сл. гласник РС“, бр. 24/2011 и 117/2022 – одлука УС)

⁷Члан 44. Закона о социјалној заштити („Сл. гласник РС“, бр. 24/2011 и 117/2022 – одлука УС)

осталих чланова друштва.⁸ Такође, пружањем ове групе услуга тежи се побољшању квалитета живота и омогућавању активног и самосталног живота у друштву. Саветодавно-терапијске и социјално-едукативне услуге пружају се као вид помоћи појединцима и породицама које су у кризи, ради унапређивања породичних односа и превазилажења кризних ситуација.⁹ Овом групом услуга се доприноси и достизању вештина корисника за самосталани продуктиван животу друштву. Услуге смештаја обухватају смештај корисника у сродничку, хранитељску и другу породицу, затим смештај у дом, прихватилиште као и друге одговарајуће врсте смештаја.¹⁰ Пружањем услуга породичног смештаја деци и младима се привремено, а најкасније до завршетка школовања, обезбеђују нега, заштита и услови за оптималан развој у породичном окружењу.¹¹ Ова услуга обухвата припрему за повратак родитељима односно други стални животни аранжман, као и припрему за самосталан живот. Породичним смештајем се одраслим и старијим особама омогућава одржавање или побољшање квалитета живота. Смештајем у дом се кориснику обезбеђује становање и задовољење основних животних потреба, као и здравствена заштита. У оквиру ове услуге, деци се омогућава приступ образовању.¹² Прихватилиште је облик краткотрајног смештаја којим се тежи да се кориснику осигура безбедност, изналагање одрживих решења за кризне ситуације, задовољење основних потреба и приступ другим услугама.¹³ Услуге социјалне заштите могу се пружати у виду неодложних интервенција ради осигурања безбедности у ситуацијама које угрожавају живот, здравље и развој корисника.¹⁴ Ова врста услуга се обезбеђује 24 сата у току дана.

Право на различите врсте материјалне подршке остварује се ради обезбеђења егзистенцијалног минимума и подршке социјалној укључености корисника. Материјална подршка кориснику се остварује путем новчане социјалне помоћи, додатка за помоћ и негу другог лица, увећаног додатка за помоћ и негу другог лица, помоћи за оспособљавање за рад, једнократне новчане помоћи, помоћи у природи и других врста материјалне подршке.¹⁵ Новчана социјална помоћ (НСП) је конципирана као инструмент социјалне заштите који се активира након што се исцрпе сви остали механизми подршке и спада у групу социјалних давања за обезбеђење гарантованог минималног дохотка.¹⁶ Признавању права на НСП претходи утврђивање материјалног стања корисника уз проверу висине прихода и имовине којом располаже. Додатак за помоћ и негу другог лица (ДПН) је намењен лицима која, због телесног или сензорног оштећења, или интелектуалних потешкоћа не могу самостално да обављају основне дневне активности.¹⁷ Признавање права на овај вид новчане подршке обавља се искључиво на основу здравственог стања корисника без обзира на материјалне околности. Помоћ за оспособљавање за рад обухвата подршку при образовању и оспособљавању за рад.¹⁸ Корисници овог вида материјалне подршке су деца и млади са сметњама у развоју, као и одрасле особе са инвалидитетом које се, према психо - физичким способностима и годинама живота, могу оспособити за одређени рад. Право на помоћ за оспособљавање за рад се остварује у виду трошкова оспособљавања за рад, трошкова смештаја у дом ученика, односно студената, као и увид у накнаде трошкова превоза. Путем једнократне помоћи пружа се подршка особама које су се изненада или тренутно нашле у стању социјалне потребе, као и особама које се упућују на породични смештај или смештај у дом.¹⁹ Једнократна помоћ може бити новчана или у природи.

Корисник социјалне заштите је појединац, односно породица која се суочава са препрекама у задовољавању потреба, услед чега не може да достигне или да одржи квалитет живота.²⁰ Такође, корисници социјалне заштите су грађани који немају довољно средстава за подмирење основних животних потреба, а не могу да их оствари својим радом, приходом од имовине или из других извора.

⁸Члан 45. Закона о социјалној заштити ("Сл. гласник РС", бр. 24/2011 и 117/2022 – одлука УС)

⁹Члан 46. Закона о социјалној заштити ("Сл. гласник РС", бр. 24/2011 и 117/2022 – одлука УС)

¹⁰Члан 47. Закона о социјалној заштити ("Сл. гласник РС", бр. 24/2011 и 117/2022 – одлука УС)

¹¹Члан 48. Закона о социјалној заштити ("Сл. гласник РС", бр. 24/2011 и 117/2022 – одлука УС)

¹²Члан 51. Закона о социјалној заштити ("Сл. гласник РС", бр. 24/2011 и 117/2022 – одлука УС)

¹³Члан 55. Закона о социјалној заштити ("Сл. гласник РС", бр. 24/2011 и 117/2022 – одлука УС)

¹⁴Члан 56. Закона о социјалној заштити ("Сл. гласник РС", бр. 24/2011 и 117/2022 – одлука УС)

¹⁵Члан 79. Закона о социјалној заштити ("Сл. гласник РС", бр. 24/2011 и 117/2022 – одлука УС)

¹⁶Матковић Г., Мијатовић Б., Станић К., „Новчана давања за децу и породице са децом у Србији – Анализа и препоруке“, Институт друштвених наука, Београд 2014. стр. 7.

¹⁷Члан 92. Закона о социјалној заштити ("Сл. гласник РС", бр. 24/2011 и 117/2022 – одлука УС)

¹⁸Члан 108. Закона о социјалној заштити ("Сл. гласник РС", бр. 24/2011 и 117/2022 – одлука УС)

¹⁹Члан 110. Закона о социјалној заштити ("Сл. гласник РС", бр. 24/2011 и 117/2022 – одлука УС);

²⁰Ибид, чл. 41;

Деца и млади до 26. година старости, користе социјалну заштиту када им је услед породичних и других животних околности, угрожено здравље, безбедност и развој, односно ако је извесно да без подршке система социјалне заштите не може да достигне оптимални ниво развоја. Одрасли и старији користе социјалну заштиту када је његово благостање, безбедности продуктиван живот у друштву угрожен ризицима услед старости, инвалидитета, болести, породичних и других животних околности. Социјална заштита нарочито обухвата следеће околности и потребе грађана:

- ако је дете без родитељског старања или у ризику од губитка родитељског старања;
- ако родитељ детета, старатељ или друго лице које се о њему непосредно стара није у стању да се о њему стара без подршке система социјалне заштите, услед здравствених разлога, менталног обољења, интелектуалних тешкоћа или неповољних социо-економских околности;
- ако дете има сметње у развоју, потребе за негом и материјалном сигурношћу превазилазе могућности породице;
- ако особа има телесне, интелектуалне, сензорне или менталне тешкоће или тешкоће у комуникацији, и када се, услед друштвених или других препрека, сусреће с функционалним ограничењима у једној или више области живота;
- ако се особа суочава с тешкоћама због поремећених односа у породици;
- ако је дете у сукобу са родитељима, старатељем и заједницом и ако својим понашањем угрожава себе и околину;
- ако се особа суочава с тешкоћама због злоупотребе опојних средстава; или због других облика друштвено неприхватљивог понашања;
- ако постоји опасност да ће особа постати жртва или ако јесте жртва злостављања, занемаривања, насиља и експлоатације, односно ако су физичко, психичко или емоционално благостање и развој детета угрожени деловањем или пропустима родитеља, старатеља или друге особе која се о њему непосредно стара;
- ако је особа жртва трговине људима;
- ако је особа страни држављанин и лице без држављанства у потреби за социјалном заштитом;
- ако се родитељи детета споре око начина вршења родитељског права;
- ако особа има потребу за смештајем или ако има друге потребе за коришћењем социјалне заштите.

5.1. Основни показатељи друштвеног развоја

Према индексу друштвеног развоја, град Смедерево је 2018. године сврстан у прву трећину јединица локалне самоуправе у Републици Србији. Град је рангиран као 51. од 174 локалне заједнице у Републици.²¹ Највиша вредност индекса је остварена у области економских активности и демографије, према којима је град Смедерево рангиран као 35. односно 45. на листи ЈЛС. Значајно су ниже биле вредности у области образовање и здравствене заштите, према којима је град Смедерево сврстан на 84. и 92.позицију, респективно. Најслабији резултат је 2018. године остварен у области социјалне заштите, према ком је град Смедерево био на 123. месту међу осталим ЈЛС у Републици Србији.

Континуирано побољшање показатеља економске активности у граду Смедереву, у раздобљу од 2016. до 2020. године је прекинуто под утицајем пандемије КОВИД-19 у последњој години посматраног периода. Изворни и уступљени приходи су 2020. године били за 5% виши у поређењу са 2016. годином, али су за 12% били испод нивоа оствареног у 2019. години.²² Степен самофинансирања града Смедерева је 2020. године порастао за 2,7 процентна поена на 81,7% у односу на 2016. годину. У истом периоду је приход од пореза на доходак грађана порастао за 16%. Међутим, услед утицаја пандемије, овај вид прихода је у 2020. години био за 10% мањи него у 2019. години. Стопа запослености је у последњих пет година посматраног периода порасла на више од 30%, што је помак за 5,1 процентних поена.²³ Истовремено је стопа регистроване незапослености опала са 7,7% на 4,4%.²⁴ Упркос ризику од изразитих поремећаја на тржишту рада, услед пандемије КОВИД-19, током 2020. године није дошло до пада регистроване запослености у односу на годину која је

²¹[Indeks društvenog razvoja \(socijalnoukljucivanje.gov.rs\)](https://www.socijalnoukljucivanje.gov.rs/)

²²[Analitički servis - RSJP : RSJP](#)

²³РЗС - Статистика запослености и зарада и РЗС - Витална статистика

²⁴Национална служба за запошљавање

претходила кризи. Просечна зарада, без пореза и доприноса, у граду Смедереву је била већа 2020. године за 19% у поређењу са 2016. годином и износила је 95% просечне зараде у Републици Србији.

Тренд депопулације у Републици Србији се намеће као један од кључних изазова будућег развоја, нарочито са становишта локалних заједница. Процењује се да је број становника града Смедерева у раздобљу од последњег пописа 2011. до 2020. године смањен за 6,3% што је 1,6 процентних поена више у односу на вредност овог индикатора за територију целе Републике Србије.²⁵ Стопа природног прираштаја у граду Смедереву, иако негативна, благо је порасла од 2016. до 2019. године са -5,6 на -4,7. Међутим, 2020. године је уследио пад ове стопена -7,5. Разлог оваквих околности је повишена стопа умрлих током пандемије КОВИД-19. Наиме, стопа живорођених је у посматраном петогодишњем периоду порасла са 8,3 на 8,6, али је стопа умрлих била виша за 2,2. Настављено је демографско старење становништва, а удео старијих од 65 година је 2020. године достигао 20,2%, што је нешто ниже од овог индикатора за целу државу. Удео становништва града Смедерева старијих од 65 година је, према подацима пописа из 2011. године, износио 14,9%. Од тада је просечна старост становништва порасла са 40,8 на 42,8 у 2020. години. Старење популације је преваходно узроковано падом укупног фертилитета, који је 2020. године износио 1,5, што је приближно фертилитету у Србији и нешто више него у Подунавском округу. Стопа укупног фертилитета у Републици Србији је опала са 3,1 у 1950. години на 1,48 у 2020. години. Не треба занемарити ни друге факторе који утичу на старење популације. Очекивано трајање живота у граду Смедереву је порасло од последњег пописа са 72,9 на 74,2 у 2020. години, што је готово идентично овом показатељу за целу Републику Србију. Град Смедерево има негативан салдо унутрашњих миграција, иако је број одсељених грађана у благом паду протеклих пет година. Спољне миграције доприносе тренду депопулације, али због недостатка прецизнијих података тешко је одредити значај утицаја ове појаве.

Индикатори образовања у граду Смедереву указују на парцијална побољшања у протеклом периоду, али и на изазове са којима се треба суочити. Обухват деце одговарајућег узраста предшколским васпитањем и образовањем је у раздобљу од 2016. до 2020. године порастао са 36,4% на 45,7%. Номинално број деце обухваћене предшколским васпитањем има стабилан тренд у посматраном петогодишњем периоду, али је обухват у порасту услед смањења броја деце узраста до шест година. Поврх тога, број деце која похађају припремни предшколски програм је и номинално повећан. Нето стопа обухвата основним образовањем је, од 2016. године, благо опала, за 1,1 процентни поен и у 2020. години је износила 95,3%, што је на нивоу Подунавског округа, односно за 2,5 процентних поена више од овог показатеља за Републику Србију. Број деце са сметњама у развоју, која су обухваћена основним образовањем се смањило са 83 у 2016. години на 75 у 2020. години, што се, на крају овог раздобља, делимично може приписати утицају пандемије. Обухват деце средњим образовањем је у паду током посматраног петогодишњег периода у целом Подунавском округу. Током 2020. године је у Подунавском округу, средњим образовањем било обухваћено 75% деце, што је за 4,6 процентна поена мање него 2016. године и за, чак, 11,8 процентних поена мање него на нивоу Републике Србије. Као и у случају основног образовања, број деце са сметњама у развоју која су обухваћена средњим образовањем се смањило са 19 у 2016. години на 14 у 2020. години. Док је стопа одустајања од основног образовања повећана у граду Смедереву са 0% 2016. године на 0,7% 2020. године, стопа одустајања од средњег образовања је у истом периоду смањена са 1,9% на 0,7%.

Основни показатељи здравствене заштите су углавном остали непромењени током претходних година. Очекивано трајање живота је у граду Смедереву благо смањено од 2016. до 2020. године, што је делимична последица пандемије. Ови показатељи су слични, како на нивоу Подунавског округа, тако и у целој Републици Србији. Номинално изражен број лекара у граду Смедереву се, између 2016. и 2017. године, смањило са 238 на 227, али је до 2020. године остао непромењен. Број лекара на 1000 становника у граду Смедереву је током наведених пет година остао готово на истом нивоу, али је овај индикатор, са вредношћу од 2,2, битно нижи него на територији целе земље, где је на 1000 становника било 2,8 лекара. Удео деце која су вакцинисана против дифтерије, тетануса и великог кашља у првој години живота је од 2016. до 2020. године благо порастао са 98,3 на 98,9 процената.

Индикатори социјалне заштите, који се односе на остваривање права за која је надлежна централна власт, указују, са једне стране на раст укупних расхода у овој области, а са друге стране, на смањење обима корисника новчаних давања. Удео корисника новчане социјалне помоћи у укупној популацији града Смедерева је од 2016. до 2020. године благо смањен, са 2,5 на 2,4 процента. Нешто веће је смањење удела броја деце која користе дечији додатак. На почетку раздобља је овај удео износио 17,8%, да би до краја 2020. године опао на 14%. Висина просечне пензије у граду Смедереву је 2021. године порасла за 12,6% и износила је 92% висине просечне пензије исплаћене у Републици Србији. Расходи буџетских корисника за социјалну заштиту по становнику су од 2017. до 2020. године повећани за чак 31% и са износом од 6.285 динара су на нивоу овог индикатора за целу Републику Србију.

5.2. Корисници социјалне заштите у граду Смедереву

Током 2021. године је у граду Смедереву било 9.850 грађана који су у Центру евидентирани као корисници. Имајући у виду да Центар одлучује у првом степену о правима из социјалне и породично - правне заштите, сви корисници су евидентирани у документацији ове организације. Удео корисника социјалне заштите у укупној популацији²⁶ становништва града Смедерева је 9,7%, што је нешто испод вредности удела корисника социјалне заштите, од 10,5% у укупном становништву Подунавског округа, односно од тог удела у Републици Србији који је износио 10,3%. Нешто је већи удео жена корисника социјалне заштите у граду Смедереву. Наиме, жене су, у 2021. години чиниле удео од 59% корисника социјалне заштите у граду Смедереву. Истовремено, полна структура укупног становништва је у потпуности изједначена. Грађани који живе у урбаном подручју су у већем броју користили социјалну заштиту у односу на становнике руралног подручја. Од укупног броја корисника социјалне заштите у граду Смедереву, њих 66% живи у урбаном подручју, што је више од учешћа градског становништва у укупној популацији, чији је удео око 57%.

Табела 1: Структура корисника на активној евиденцији ЦСР Смедерево у 2021. години

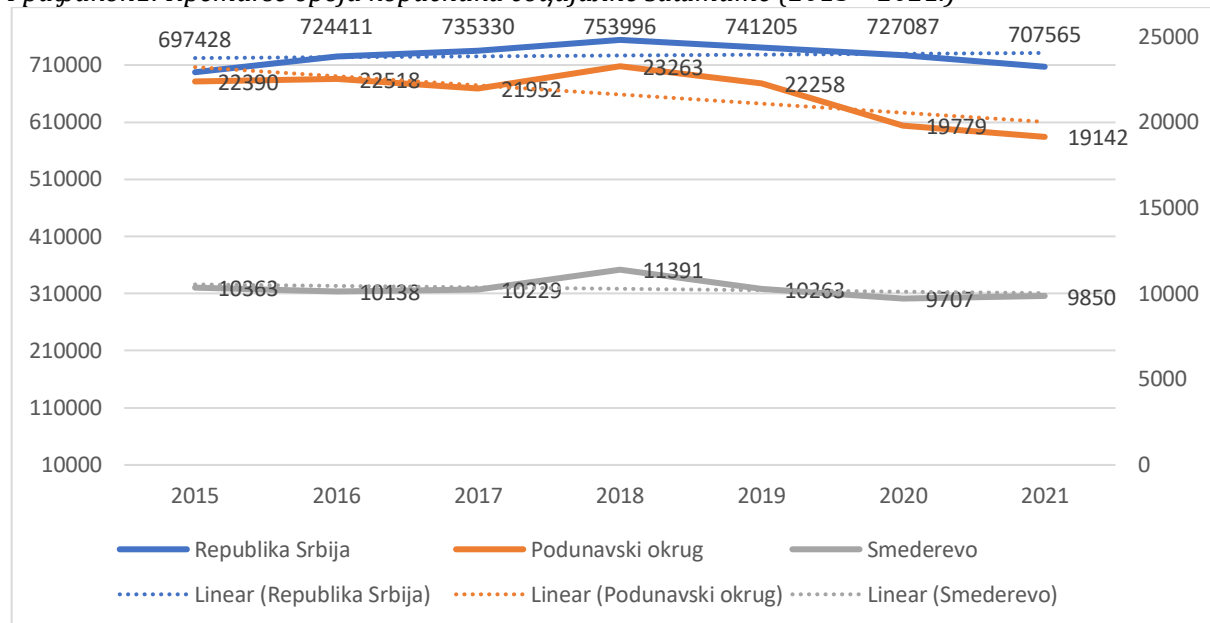
Старосне групе	Градско		Остало		УкупноГрадско	УкупноОстало	Укупном	Укупнож	Укупно
	м	ж	м	ж					
Деца (0-17)	883	835	494	383	1.718	877	1.377	1.218	2.595
Млади (18-25)	204	373	84	288	577	372	288	661	949
Одрасли (26-64)	1.116	1.911	674	1.059	3.027	1.733	1.790	2.970	4.760
Старији (65+)	332	562	243	409	894	652	575	971	1.546
Укупно	2.535	3.681	1.495	2.139	6.216	3.634	4.030	5.820	9.850

Извор: Информациони систем за прикупљање обраду и анализу података „Аурора“, Републички завод за социјалну заштиту.

Протеклих година је број корисника социјалне заштите у граду Смедереву у благом паду. Тренд кретања броја корисника је релативно стабилан. Број корисника је у раздобљу од 2015. до 2021. године опао за око 5% процента уз извесна колебања, нарочито 2018. године. Овакво кретање је приближно усаглашено са кретањем на нивоу целе Републике, где је број корисника у истом раздобљу опао за око 1,5% уз израженији раст 2018. године. Међутим, у Подунавском округу је битно израженији пад броја корисника који је 2021. године био нижи за 14,5% у односу на 2015. годину, иако је и у овом случају дошло до позитивног одступања 2018. године.

²⁶ Примењен је процењен број становника за 2020.годину на основу података РЗС.

Графикон 1: Кретање броја корисника социјалне заштите (2015 – 2021.)

Извор: Информациони систем за прикупљање обраду и анализу података „Аурора“, Републички завод за социјалну заштиту.

ОДЕЉАК 6

КАПАЦИТЕТИ СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ У ГРАДУ СМЕДЕРЕВУ

Капацитете социјалне заштите чини скуп политика и средстава, како организација и појединаца, тако и новчаних средстава која се усмеравају ка остваривању социјалне заштите.

6.1. Политика социјалне заштите у граду Смедереву

Кровни извор јавних политика у јединицама локалне самоуправе је план развоја, чија израда у граду Смедереву је у току. Смернице за достизање исхода социјалне заштите су постављене Стратегијом развоја социјалне заштите града Смедерева за период 2015 – 2019. Стратегијом је утврђена мисија за плански период, стратешки правци и циљеви, приоритетне циљне групе и управљачки механизми. Основни легислативни документ којим су уређена права у области социјалне заштите, носиоци права, обим, услови и начин остваривања права на социјалну заштиту, за чије обезбеђивање је надлежан град Смедерево. Програм унапређења социјалне заштите у граду Смедереву, у складу са Законом о социјалној заштити, обухвата мере и активности за подстицај и развој постојећих и нових услуга социјалне заштите²⁷ и доноси се на годишњем нивоу. Имајући у виду да се програмским буџетирањем тежиште пажње пребацује са праћења категорија утрошача који настају у процесу вршења одређених јавних делатности на резултате и исходе који производе те трошкове, одлука о буџету ЈЛС представља својеврстан извор јавних политика који омогућава целовито планирање.

²⁷ Члан 20. Закона о социјалној заштити ("Сл. гласник РС", бр. 24/2011)

Стратегија развоја социјалне заштите града Смедерева за период 2015 – 2019. године је донета са циљем унапређења система социјалне заштите усмереног ка корисницима сервиса и услуга развијањем и умрежавањем јавног, цивилног и приватног сектора. Утврђена су четири стратешка правца и то: умрежавање институција, развијање партнерства и квалитетније информисање, јачање локалних капацитета у пружању социјалних услуга, стабилност и доступност разноврсних извора финансирања, унапређење постојећих и развијање нових услуга социјалне заштите и успостављање система квалитета услуга социјалне заштите.

Током процеса планирања детектовано је шест кључних изазова са којима се суочава социјална заштита у граду Смедереву. Оцењено је да локална самоуправа није довољно фокусирана на социјална питања, што се негативно одражава на обим и равномерност одређених средстава из локалног буџета и учешће у развојним пројектима. Ризик одрживости постојећих услуга социјалне заштите је оцењен као висок, уз истовремену потребу развоја нових сервиса. Као посебан изазов је истакнута сарадња и међусобни односи свих актера пружања услуга социјалне заштите. Изражена је потреба за повећањем доступности услуга социјалне заштите, као и за бољом информисаношћу грађана о правима из ове области. Такође, посебна пажња је усмерена на коришћење алтернативних извора финансирања услуга социјалне заштите.

Стратегијом је издвојено шест приоритетних циљних група: старе особе, деца и млади, особе са инвалидитетом, жене, Роми и избеглице и интерно расељена лица (АНЕХ 1¹). Утврђено је по неколико специфичних циљева за сваку циљну групу, као и задаци чије је обављање планирано ради достизања тих циљева. Констатовано је да су старе особе изложене сиромаштву и изолацији, те да је посебан изазов пружање подршке овој циљној групи у руралним подручјима. Деца су означена као једна од најугроженијих корисничких група због високог степена ризика од социјалне искључености и високог нивоа зависности, како од родитеља, тако и од шире друштвене заједнице. Посебно је истакнут висок удео деце која су угрожена сиромаштвом. Највећи проблем младих је велика стопа незапослености и низак стандард живота. Квалитет живота особа са инвалидитетом је угрожен сиромаштвом, лошом образовном структуром, незапосленошћу, социјалном искљученошћу, и изложеношћу различитим предрасудама и препрекама. Жене су обухваћене стратегијом као циљна група која, услед културолошких образаца мање зарађују од мушкараца, лошије су образовне структуре, не учествују довољно у процесима доношења одлука и изложене су различитим облицима насиља.

Планирана је подршка ромској заједници да преброди изазове лошијих услова живота и социјалне искључености, уз истовремено неговање културе и идентитета ове националне мањине. Иако је положај избеглица и интерно расељених лица значајно побољшан и даље су изражени проблеми социјалне изолације, нерешеног стамбеног питања и незапослености, због чега ова група и даље припада категорији сиромашних особа.

Кључна улога у управљању процесом имплементације Стратегије је додељена Локалном савету за социјална питања. Иако структуру за управљање процесом имплементације, Стратегије социјалне заштите у граду Смедереву чине још и Скупштина града, Градско веће града Смедерева и градоначелник. Локални савет за социјална питања испитује потребе грађана, дефинише и предлаже стратешке приоритете у сарадњи са заинтересованим странама, уређује предлоге акционих планова и износе потребних средстава за њихову реализацију. Савет такође прати имплементацију Стратегије развоја социјалне заштите, извештава Скупштину Града о имплементацији Стратегије и предлаже евентуалне измене. Остали органи у структури за управљање процесом имплементације Стратегије социјалне заштите имају претежно управну улогу. Скупштина Града оснива Локални савет за социјална питања, усваја Нацрт стратегије развоја социјалне заштите, разматра и усваја акционе планове произашле из Стратегије и обезбеђује сразмерна буџетска средства за њихову реализацију. Градско веће града Смедерева доноси Пословник о раду Локалног савета за социјална питања, а градоначелник може поднети предлог за разрешење чланова Савета. Пратеће службе и организације које обезбеђују адекватан рад структура управљања Стратегијом социјалне заштите су Одељење за

јавне службе и Одељење за финансије. Оперативне структуре за реализацију Стратегије представљају сви компетентни актери, који су оспособљени да реализују договорене програме и услуге укључујући локалне јавне службе, удружења грађана, јавне службе чији је оснивач Република Србија и друге релевантне организације.

6.2. Одлука о правима социјалне заштите у граду Смедереву

Одлуком је утврђено да Права у социјалној заштити која обезбеђује град Смедерево остварују држављани Републике Србије са пребивалиштем, односно боравиштем на територији Града.²⁸

Изузетно, поједина права у социјалној заштити могу се обезбедити лицима са територије других општина, односно градова, која се затекну на територији Града у стању социјалне потребе, на основу процене Центра, а по договору са надлежним центром за социјални рад где корисник има пребивалиште. Корисници социјалне заштите могу бити и страни држављани и лица без држављанства у потреби за социјалном заштитом.

Права на социјалну заштиту коју обезбеђује град Смедерево се састоје од осам видова материјалне подршке и 11 услуга социјалне заштите. Материјална подршка садржи:

- једнократну помоћ,
- ванредну новчану помоћ,
- трошкове погребних услуга
- путне трошкове и исхрану пролазника
- трошкове превоза ученика основне и средње школе са сметњама у развоју и инвалидитетом и трошкови превоза њихових пратиоца,
- бесплатан оброк („Народна кухиња“),
- бесплатну ужину у ђачкој кухињи,
- поклон пакетиће.

Од укупно 34 услуге социјалне заштите, разврстане по групама корисника, које су утврђене Законом, Одлуком града Смедерева је обухваћено 20 услуга (Анекс 2ⁱⁱ). У пракси се обезбеђује 10 услуга, док се у односу на других 10 Одлука не примењује. Такође, на основу Одлуке се обезбеђују још две услуге које нису утврђене Законом о социјалној заштити.

Центар одлучује у првом степену о захтевима за остваривање права и услуга у области социјалне заштите, изузев о праву на ванредну новчану помоћ о чему одлучује Одељење за јавне службе Градске управе града Смедерева. Поступак за остваривање права и услуга у области социјалне заштите се покреће се на захтев корисника, односно његовог законског заступника или стараоца, као и по службеној дужности. Процену услова за признавање права и коришћење услуга из социјалне заштите обавља Центар, који процењује стање социјалне угрожености, на основу:

- броја чланова домаћинства и узраста,
- укупних прихода,
- разлике између прихода домаћинства и прорачунатог минимума социјалне сигурности, од стране Републике Србије,
- покретне и непокретне имовине породице, узимајући у обзир величину животног простора, техничке опремљености, величину имања, поседовање аутомобила и машина за рад,
- броја чланова домаћинства на школовању,
- радне способности и здравственог стања чланова породице,
- процене ангажовања чланова породице, за побољшање сопственог стања,
- додатних прихода, по било ком основу (издржавање од сродника, приватни и привремени послови, накнаде за расељена лица и др.).

²⁸Одлука о правима социјалне заштите у граду Смедереву („Службени лист града Смедерева“, број 1/2020 – пречишћен текст)

6.3. Програм унапређења социјалне заштите на територији града Смедерева за 2022. годину

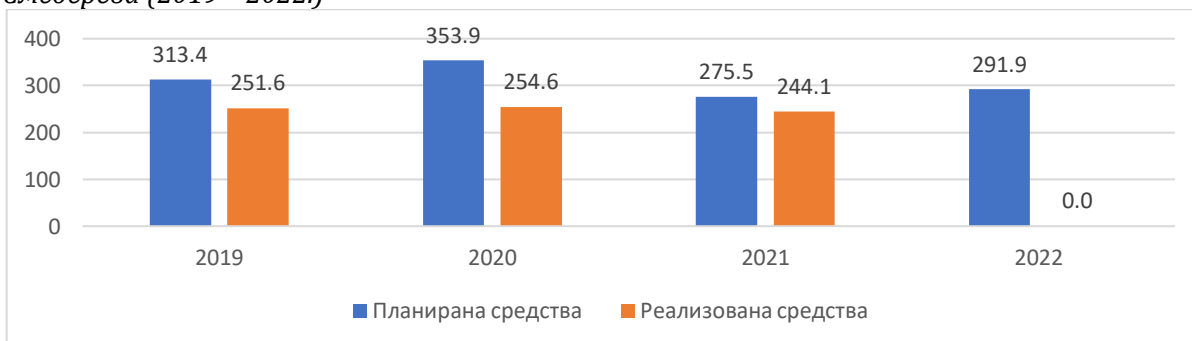
Програм унапређења социјалне заштите минимално треба да садржи мере и активности за подстицај и развој постојећих и нових услуга социјалне заштите²⁹. Према одредбама Закона о планском систему, програм је документ јавне политике, ужег обухвата од стратегије који, по правилу, разрађује посебан циљ стратегије или неког другог планског документа у складу са којим се доноси.³⁰ Програм представља групу независних али тесно повезаних мера и/или сродних (компатибилних) пројеката, којима се управља и координира како би се остварили циљеви који се не могу остварити управљањем сваким од елемената програма појединачно, односно независно. Програм се усваја по правилу за период до три године, а остваривање циљева програма планира се и прати посредством акционог плана за спровођење програма.

Преамбулом Програма унапређења социјалне заштите на територији града Смедерева за 2022. годину је наведено да се, поред мере и активности за подстицај и развој постојећих и нових услуга социјалне заштите, овим документом утврђују активности у области унапређења положаја социјално угрожених појединаца и породица³¹. Програм садржи опште и специфичне циљеве који су разврстани по корисничким групама на начин на који је то предвиђено Стратегијом. Такође, у програму се наводе видови материјалне подршке, као и услуге социјалне заштите које обезбеђује град Смедерево на основу Одлуке о правима социјалне заштите у граду Смедереву. Садржај програма је проширен мерама популационе политике и пружањем бесплатне правне помоћи, које су утврђене законим и релевантним одлукама Скупштине Града.

6.4. РАСХОДИ ЗА СОЦИЈАЛНУ ЗАШТИТУ У ГРАДУ СМЕДЕРЕВУ

Планирани јавни расходи града Смедерева за социјалну заштиту су 2022. године, након ребаланса износили 291,9 милиона динара, односно 6,6% укупног буџета. У поређењу са претходне три године, расходи за социјалну заштиту су 2022. године пројектовани у вишем износу за 16,4 милиона него у 2021. Године, односно за 62 милиона и 21,5 милиона мање него у 2020. и 2019. години. Удео планираних средстава за социјалну заштиту у буџету града Смедерева 2021. године износио 7,1%, док је удео ових расхода у 2020. и 2021. години био 8,4 и 6,7 процената буџета, респективно. Планирана средства за социјалну заштиту су 2021. године искоришћена у уделу од 88,6% док је искоришћеност у 2020. и 2019. години износила 71,9 односно 80,3 процента.

Графикон2: Кретање износа планираних и реализованих средстава за социјалну заштиту у буџету града Смедерева (2019 – 2022.)

Извор: Градска управа града Смедерева

²⁹ Члан 20. Закона о социјалној заштити ("Сл. гласник РС", бр. 24/2011 и 117/2022 – одлука УС)

³⁰ Члан 14. Закона о планском систему Републике Србије ("Сл. гласник РС", бр. 30/2018)

³¹ Програм унапређења социјалне заштите на територији града Смедерева за 2022. годину („Службени лист града Смедерева“, број 4/2022“)

Расходи за социјалну заштиту су, у 2022. години, планирани са нешто већим уделом у укупном буџету ЈЛС него што је то случај у другим градовима сличне величине. Поредивши са градовима у Србији који имају између 80 и 120 хиљада становника, након града Смедерева највиши удео планираних расхода за социјалну заштиту је у буџету Ваљева и износи 6,3% а најмањи у Новом Пазару – 4%. Према апсолутним износима планираних расхода за социјалну заштиту у наведеној групи градова предњачи Панчево са 414 милиона динара, док је Смедерево рангирано као треће. Највећи износ за социјалну заштиту, по становнику, је планиран у Чачку, затим у Панчеву и Ваљеву, иза којих следи град Смедерево.

Табела 2: Планирани јавни расходи за социјалну заштиту у градовима Републике Србије величине 80.000 до 120.000 становника (2022.)

Град	Процењен број становника	Буџет за социјалну заштиту за 2022. (умил. РСД)	Удео у укупном буџету града за 2022.	Износ планираних јавних средстава за социјалну заштиту по становнику у 2022. (у РСД)
Ваљево	83.677	249	6,30%	2.976
Смедерево	100.155	292	6,60%	2.915
Чачак	107.598	369	5,80%	3.429
Шабац	108.187	271	5,00%	2.505
Нови Пазар	108.352	142	4,00%	1.311
Зрењанин	113.248	276	5,30%	2.437
Краљево	114.424	279	5,70%	2.438
Крушевац	117.567	280	5,30%	2.382
Панчево	118.163	414	5,50%	3.504

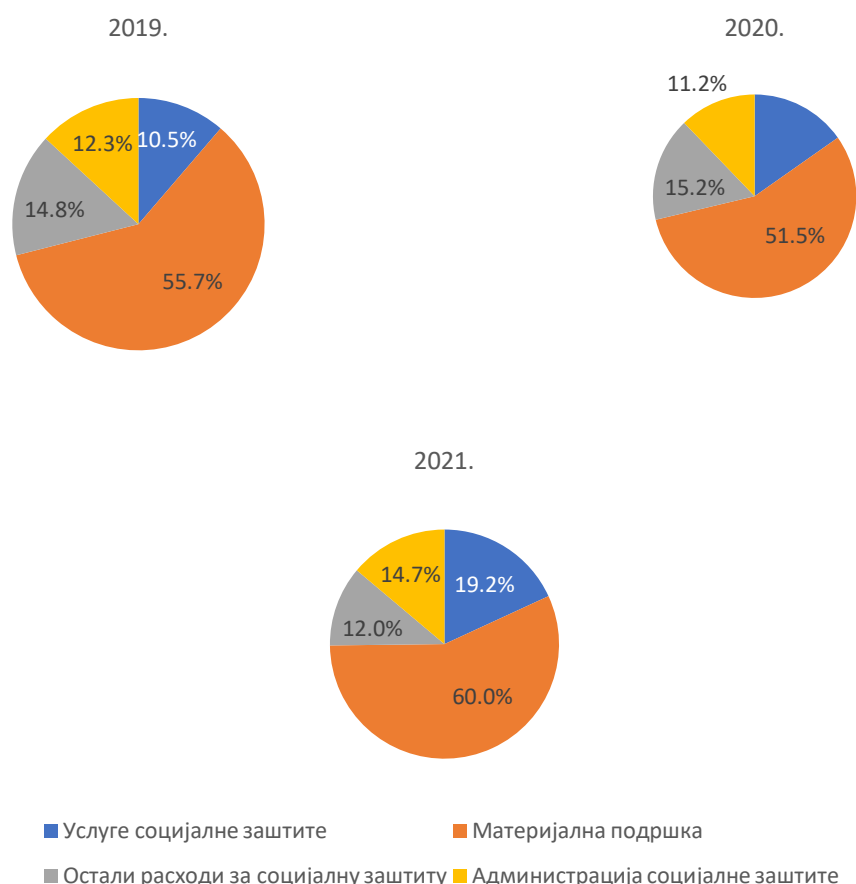
Извор: Одлуке о буџетима градова за 2022. годину

Планирани расходи за материјалну подршку континуирано имају највећи удео у укупним расходима за социјалну заштиту у граду Смедереву. Иако удео расхода за материјалну подршку има благи тренд смањења и даље се ради о трошковима чији је планирани износ виши од укупних преосталих расхода за социјалну заштиту. Следе планирани расходи за услуге социјалне заштите чији је удео у укупним расходима за социјалну заштиту, пре ребаланса, током раздобља од 2019. до 2021. године порастао са 10,5 на 19,2 процента. Планирани расходи за администрирање социјалне³² заштите су у исто време порасли за 2,4 процентни поен. Најмањи удео у планираним расходима за социјалну заштиту, пре ребаланса, у 2021. години имају остали расходи³³, који је у односу на 2019. годину смањен за 2,8 процентних поена.

³² Администрирање социјалне заштите обухвата вођење поступака при остваривању права из области социјалне заштите и одлучивање о коришћењу материјалне подршке и услуга социјалне заштите. Имајући у виду да се ради о пословима које по правилу обавља центар за социјални рад, у приказу ове врсте расхода су коришћени подаци о расходима за обављање делатности ове организације

³³ Остали расходи за социјалну заштиту обухватају оне расходе који не произилазе непосредно из права на одређене видове социјалне заштите али су садржани у програму 11 „Социјална заштита“ програмског буџета. У конкретном случају се ради о расходима по економској класификацији 481 „Дотације невладиним организацијама“ и расходима за пројектне активности које нису обухваћене Одлуком о правима социјалне заштите на територији града Смедерева.

Графикон3: Структура Планираних расхода за социјалну заштиту у буџету града Смедерева (2019 – 2021.)

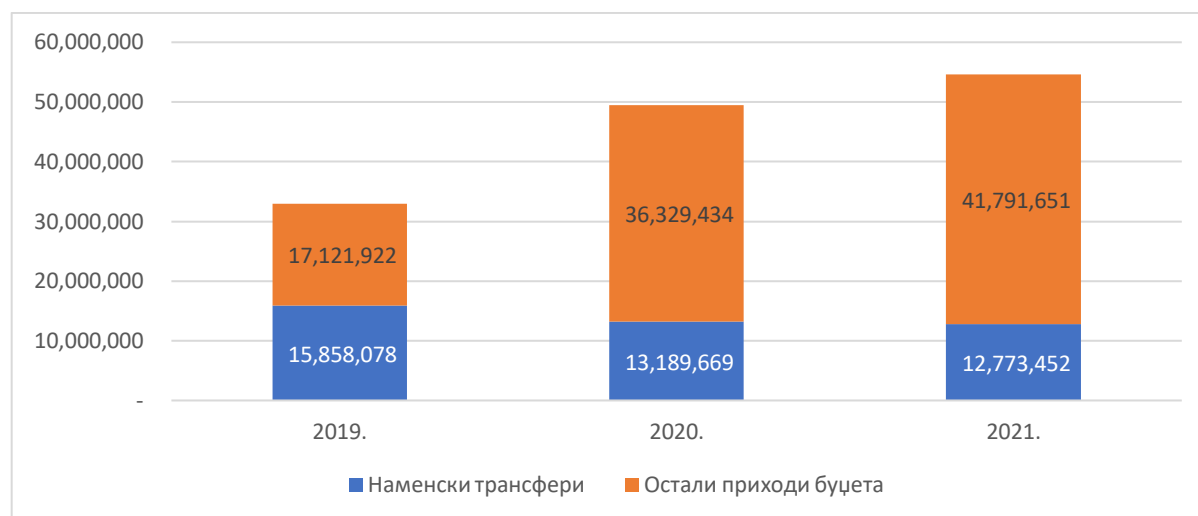
Извор: Прорачун аутора на основу података Градскеу праве града Смедерева

6.5. Расходи за услуге социјалне заштите

Планирани расходи³⁴ за услуге социјалне заштите имају јасан тренд раста у раздобљу од 2019. до 2021. години. Ова врста расхода је за 2021. годину пројектована у износу од 54,6 милион динара, што је за 10,2% више у односу на 2020. годину. Значајно је већи раст планираних расхода за услуге социјалне заштите између 2020. и 2019. године, када је износио више од 50% средства за планиране расходе за услуге социјалне заштите су претежно алоцирана из изворних прихода буџета града Смедерева. Наменски трансфери су 2021. године учествовали са уделом од 23,4%, а 2020. године је овај удео био нешто мањи, првенствено због битно вишег укупног износа планираних средстава за услуге социјалне заштите. Наменски трансфери су имали највеће учешће током посматраног периода у 2019. години, како због вишег износа који је одобрен граду Смедереву тако и због значајно нижих издвајања из осталих прихода буџета.

³⁴ Односи се на финансијско планирање пре ребаланса буџета;

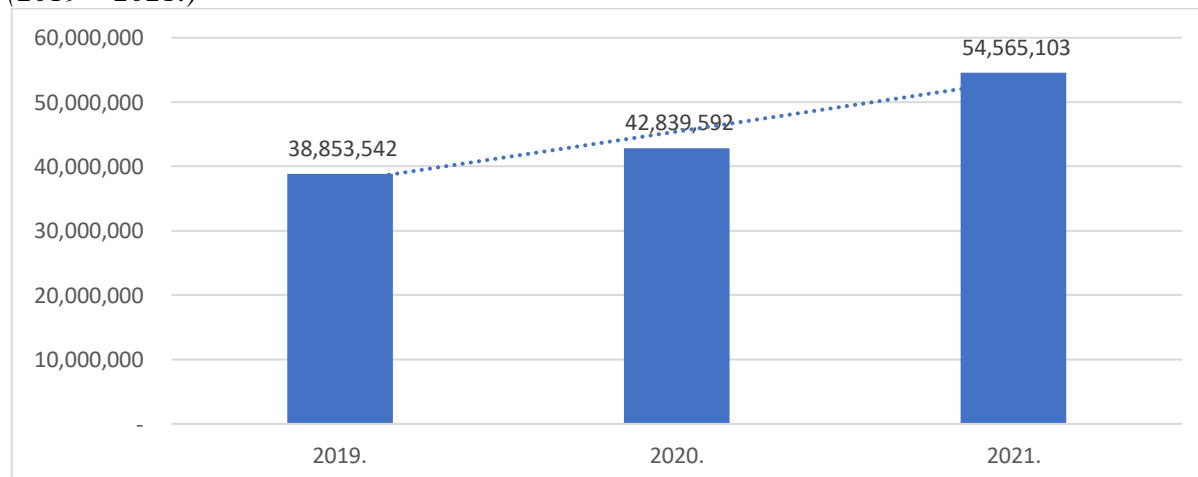
Графикон 4: Кретање износа планираних расхода за услуге социјалне заштите у буџету града Смедерева према алоцираним приходима (2019 – 2021.)

Извор: Прорачун аутора на основу података Градске управе града Смедерева

Током 2021. године је реализовано 89,3% планираних средстава за услуге социјалне заштите, а у години која је претходила је утрошено 86,5% пројектованог износа. Насупрот томе, 2019. године је коначно реализован износ био за скоро 18% виши од планираног. Раст расхода за услуге социјалне заштите у наведеном трогодишњем периоду је износио је скоро 10 милиона динара, односно 25,5%.

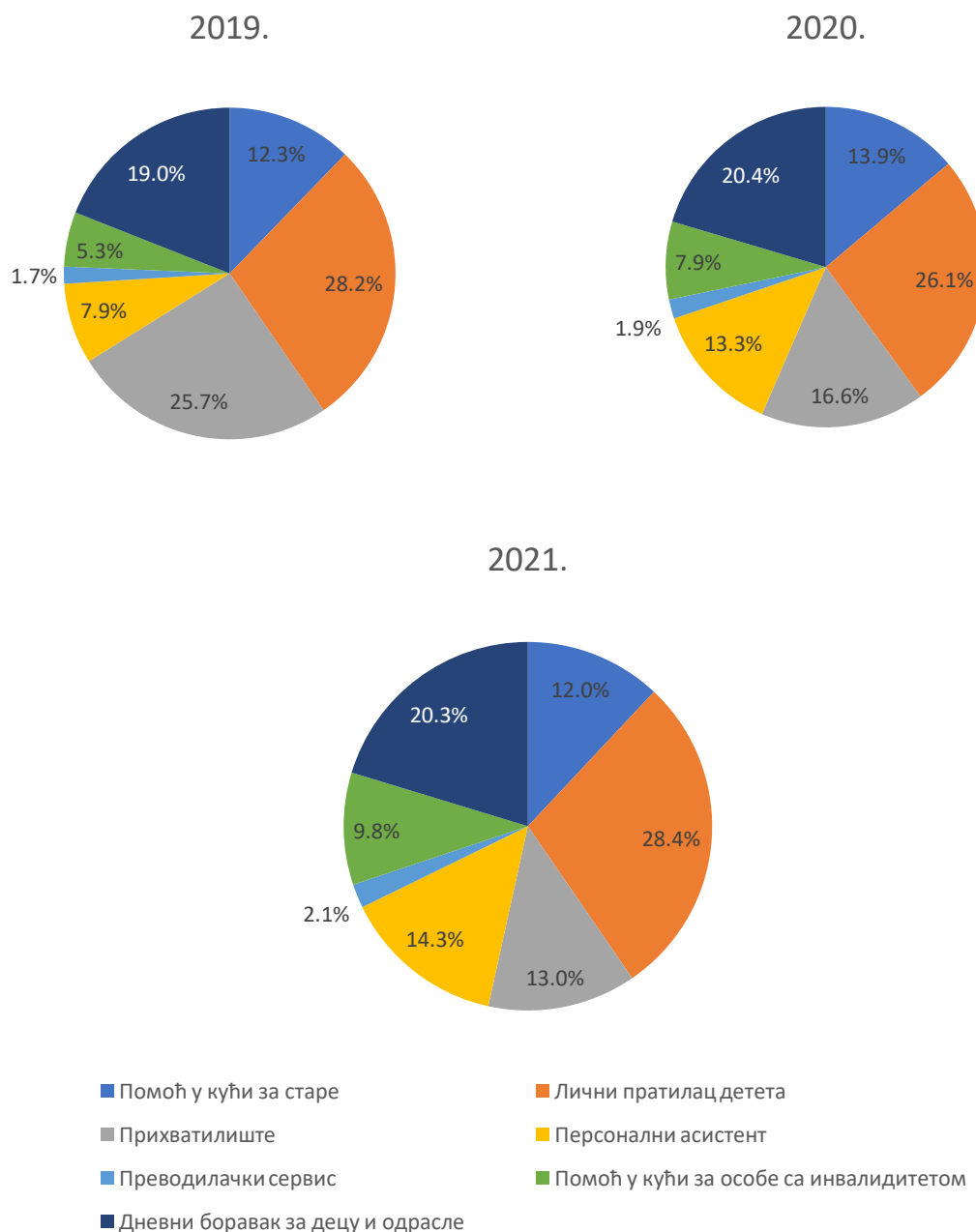
Графикон 5: Кретање износа јавних расхода за услуге социјалне заштите у буџету града Смедерева (2019 – 2021.)

Извор: Прорачун аутора на основу података Градске управе града Смедерева

Структура реализованих расхода према врсти услуга се није оштро мењала у раздобљу од 2019. до 2021. године. Континуирано се највише расхода планира за услугу личног пратиоца детета. Нешто мањи, али подједнако континуиран и веома значајан је удео услуге дневног боравка. Удео услуге смештаја у прихваталиште, који је 2019. године био доминантан, опао је до 2021. године за више од 12,7 процентних поена. Насупрот томе, удео услуге персоналног асистента је са 7,9% у 2019. порастао на значајних 14,3% у 2021. години.

Графикон6: Структура реализованих јавних расхода за услуге социјалне заштите у граду Смедереву (2019 – 2021.)

Извор: Прорачун аутора на основу података Градске управе града Смедерева

Реализовани износи средстава за услуге социјалне заштите, по појединачним услугама, увећавали су се на годишњем нивоу од 2019. до 2021. године. Изузетак је услуга прихваталишта, за коју се реализована средства сваке године смањују, а 2021. године су била нижа за 36,4%. Највећи

раст реализованих расхода је остварен за услуге персоналног асистента и помоћ у кући за особе са инвалидитетом, који је у поменутом трогодишњем периоду износио 28, односно 132 процента.

Табела 3: Преглед реализованих јавних расхода за услуге социјалне заштите из буџета града Смедерева, по услугама (2019 - 2022.)

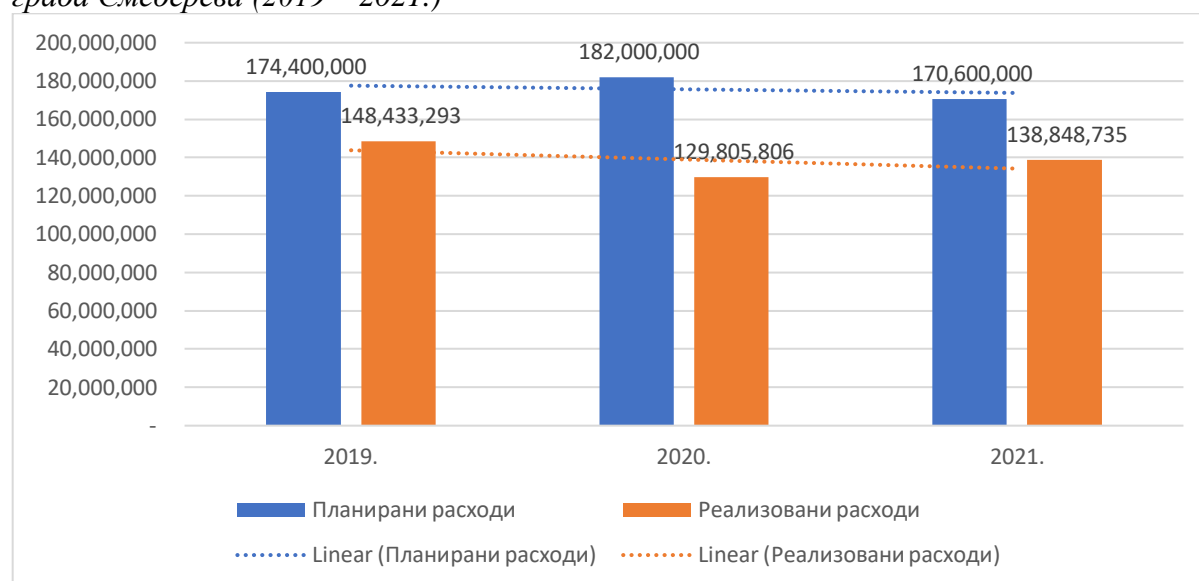
Услуга	2019.	2020.	2021.
Помоћ у кући за старе	4.757.800,00	5.934.693	5.846.174,00
Лични пратилац детета	10.944.445,00	11.178.192	13.857.576,00
Прихватилиште	9.990.500,00	7.102.500,00	6.352.500,00
Персонални асистент	3.062.140,00	5.687.274	6.975.234,00
Преводачки сервис	643.250,00	830.000	1.021.743,00
Помоћ у кући за особе са инвалидитетом	2.070.480,00	3.363.945	4.800.534,00
Дневни боравак за децу и одрасле	7.384.927,00	8.742.988,00	9.892.426,00

Извор: Градска управа града Смедерева

6.6. Расходи за материјалну подршку

Планирани износи јавних расхода за материјалну подршку имају релативно стабилан тренд кретања током периода од 2019. до 2021. године, уз тенденцију благог смањења. Ова врста расхода је за 2021. годину пројектована у износу од 170 милиона динара, што је за 6,3% мање у односу на 2020. годину. Ипак, између 2020. и 2019. године је остварен благи раст пројектованих средстава за материјалну подршку од 4,4%. Средства за планиране расходе за материјалну подршку су претежно алоцирана из изворних прихода буџета града Смедерева. Изузетно, током 2019. и 2020. године су средства трансферисана из републичког буџета за део расхода који се односи на популациону политику, у износу од 21 односно 4,2 милиона динара.

Графикон 7: Кретање износа планираних и реализованих расхода за материјалну подршку у буџету града Смедерева (2019 – 2021.)

Извор: Прорачун аутора на основу података Градске управе града Смедерева

Тренд смањења расхода за материјалну подршку је нешто израженији када се посматрају реализована средства, али и даље неубедљив. Између 2019. и 2020. године су ови расходи опали за 12,5%, да би у наредном међугодишњем периоду дошло до раста за 7%. Током 2020. године је реализовано 81,6% првобитно планираних расхода, што је значајно више од реализације у 2021. години, која је износила 71,3% али ипак нешто мање од 85,1% колико је реализовано у 2019. години.

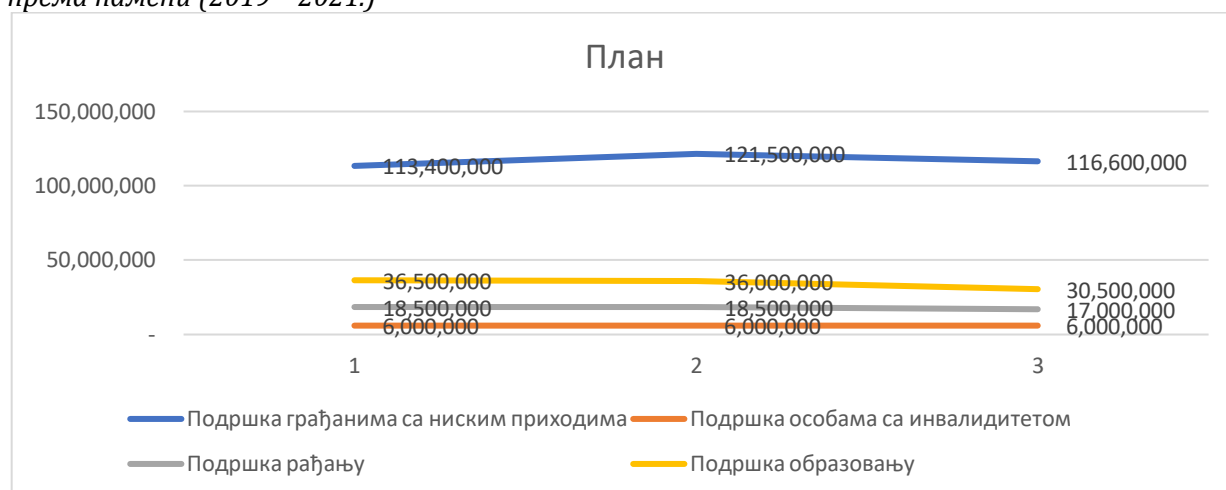
Четири од укупно шеснаест врста материјалне подршке чини око 60% планираних расхода и око 70% реализованих расхода током периода од 2019. до 2021. године (Анекс 5ⁱⁱⁱ). Планирани расходи за народну кухињу су идентични у континуитету, али је реализација током наведених година порасла за 21,4%. Расходи за једнократну новчану помоћ су остали на истом нивоу, а утрошена средства за ванредну новчану помоћ су порасла за 9,1 %. Истовремено је износ давања за финансијску помоћ породиљама порастао за 2,8%. Материјална подршка за коју се планирају расходи у оквиру програма „Социјална заштита“ може да се подели на четири категорије према примарној намени.

Подршка грађанима са ниским приходима³⁵ је убедљиво најобимнија категорија, чији је удео у планираним расходима за материјалну подршку од 65% до 68,5%. Истовремено се удео реализованих расхода за подршку грађанима са ниским приходима кретао од 68,3% до 75,2% у укупној реализацији расхода за материјалну подршку. Планирани износи за ову врсту расхода су у раздобљу 2019. до 2020. године смањени за 8%, док је износ реализованих расхода порастао за око 3%. Посматрано према појединачним видовима расхода за подршку грађанима са ниским приходима, код већине је дошло до значајног смањења како у планираним, тако и у реализованим износима. Планирани и реализовани расходи за једнократну новчану помоћ су остали у приближно истим износима. Највећи раст је остварен код планираних и реализованих расхода за ванредну новчану помоћ, и то за 8, односно 9%. Планирани расходи за народну кухињу су остали непромењени, али су реализовани износи порасли за 21,4%.

³⁵ Превоз лица старијих од 65 година, Народна кухиња, Бесплатна ужина у ђачкој кухињи, Финансијску помоћ трудницама, Трошкови погребних услуга, Једнократна помоћ, Ванредна новчана помоћ.

Графикон 8: Кретање износа планираних расхода за материјалну подршку у буџету града Смедерева према намени (2019 – 2021.)

6.7. Расходи за администрирање социјалне заштите

Расходи за администрирање социјалне заштите се односе на трошкове пословања Центра, а њихов планирани удео у укупним расходима за социјалну заштиту, између 2019. и 2021. године, се креће, оквирно, од 12% до 15%. Наиме, Центар, по правилу, одлучује о коришћењу материјалне подршке и услуга социјалне заштите у првом степену, тако да се изразита већина расхода за администрирање социјалне заштите остварује управо у овој установи. Било би коректно придодати одређене трошкове јавне управе која одлучује у другом степену и има учешће у првостепеном одлучивању, али ови подаци нису доступни, а са друге стране, по свом обиму, не могу битно да утичу на укупне показатеље.

Планирани расходи буџета града Смедерева за Центар су порасли 8,8% од 2019. до 2021. године. Више од половине ових расхода се односе на трошкове запослених. Следе услуге по уговору, чије учешће је око 15%, док све остале врсте расхода имају појединачно значајно мањи удео. Центар је од планираних расхода из буџета града Смедерева утрошио око 80% у 2019. и 2020. години, док је реализација у 2019. години износила тек 68%.

ОДЕЉАК 7

7.1. ИНСТИТУЦИОНАЛНИ КАПАЦИТЕТИ СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ

Институционалне капацитете социјалне заштите чине органи локалне самоуправе и организације социјалне заштите. Организације социјалне заштите у ужем смислу су установе социјалне заштите, пре свега Центар и пружаоци услуга социјалне заштите³⁶. Шире посматрано, у организације социјалне заштите би могле да се уврсте и невладине организације, чије је деловање од значаја за социјалну заштиту. Посебни врсту капацитета социјалне заштите чине породице за хранитељски смештај, односно смештај у другу породицу.

³⁶ Члан 176. Закона о социјалној заштити ("Сл. гласник РС", бр. 24/2011 и 117/2022 – одлука УС)

³⁷ Члан 20. Закона о локалној самоуправи ("Сл. гласник РС", бр. 129/2007, 83/2014 – др. закон, 101/2016 - др. закон,)

³⁸ Члан 44. Закона о социјалној заштити ("Сл. гласник РС", бр. 24/2011 и 117/2022 – одлука УС)

³⁹ Исто, члан 45.

⁴⁰ Исто, члан 55.

⁴¹ Исто, члан 46.

⁴² Исто, члан 20.

⁴³ Исто, члан 110.

⁴⁴ Исто, члан 111.

⁴⁵ Члан 20. Закона о локалној самоуправи ("Сл. гласник РС", бр. 129/2007, 83/2014 – др. закон, 101/2016 - др. закон,)

Локална самоуправа

Јединица локалне самоуправе се преко својих органа, између осталог, стара о задовољавању потреба грађана у области социјалне и дечије заштите.³⁷ ЈЛС обезбеђује дневне услуге у заједници,³⁸ услуге подршке за самосталан живот,³⁹ изузев услуге становања уз подршку за особе са инвалидитетом, затим, услуге прихватилишта,⁴⁰ и саветодавно – терапијске и социјално - едукативне услуге⁴¹. Такође, ЈЛС утврђује мере и активности за подстицај и развој постојећих и нових услуга социјалне заштите.⁴² ЈЛС се стара о обезбеђивању једнократне новчане помоћи и помоћи у природи⁴³, а може предвидети и друге врсте материјалне помоћи грађанима на својој територији⁴⁴.

Један члан Градског већа града Смедерева је задужен за ресор социјалне заштите. Градско веће је, поред градоначелника, један од два извршна органа ЈЛС. Поред осталог, Градско веће предлаже одлуке и акте које доноси Скупштина, непосредно извршава и стара се о извршавању одлука и других аката врши надзор над радом Градске управе, решава у управном поступку у другом степену о управним стварима из надлежности Града и стара се о извршавању поверених надлежности из оквира права и дужности Републике.⁴⁵

Треба напоменути да је још један члан Градског већа задужен за образовање и популациону политику, што је комплементаран ресор у односу на социјалну заштиту.

Послове социјалне заштите у градској управи града Смедерева обавља Одељење за јавне службе, односно Одсек за социјалну и здравствену заштиту као организациони део тог одељења. Поред Одсека за социјалну и здравствену заштиту, комплементарни део Одељења за јавне службе су и Одсек за друштвену бригу о деци и Одсек за јавне службе. Одељење за јавне службе обавља послове који се, између осталог, односе на:

- стручне, управно - правне, надзорне, нормативно - правне, материјално -финансијске, административно - техничке и друге послове Града у области основног и средњег образовања, предшколског васпитања, културе, физичке културе, спорта, јавног информисања, социјалне заштите, примарне здравствене заштите, дечије заштите и борачко - инвалидске заштите;
- контролу захтева и обављање плаћања захтева из области основног и средњег образовања, предшколског васпитања, културе, физичке културе, спорта, јавног информисања, социјалне заштите, примарне здравствене заштите, дечије заштите и борачко - инвалидске заштите;
- праћење и обезбеђивање функционисања установа и организација чији је оснивач Град из области основног и средњег образовања, предшколског васпитања, културе, физичке културе, спорта, јавног информисања, социјалне заштите, примарне здравствене заштите, дечије заштите и борачко-инвалидске заштите и вршење надзора над њиховим радом;
- послове социјалне и здравствене заштите;
- поверене послове из делокруга Републике у делу који се односи на друштвену бригу о деци - вођење управног поступка о остваривању права грађана у области друштвене бриге о деци, као и израда извештаја и анализа за потребе надлежног министарства;
- друге послове у области основног и средњег образовања, предшколског васпитања, културе, физичке културе, спорта, јавног информисања, социјалне заштите, примарне здравствене заштите, дечије заштите и борачко - инвалидске заштите, а у складу са законом и Статутом Града.

Центар за социјални рад Смедерево

Центар за социјални рад је специфична установа социјалне заштите коју оснивају јединице локалне самоуправе и тиме чине јединствену мрежу у целој Србији. Центар за социјални рад одлучује о остваривању права корисника утврђених Законом о социјалној заштити и о коришћењу услуга социјалне заштите.⁴⁶ Центар за социјални рад, у складу са актима јединице локалне самоуправе, учествује у пословима планирања и развоја социјалне заштите у јединици локалне самоуправе. Иако се ради о локалној установи, већи удео посла који обавља Центар је поверен од стране централне власти. Разлог овоме пре свега лежи у јавном овлашћењу Центар да процењује потребе и снаге корисника и ризике по њега и планира пружање услуга социјалне заштите.⁴⁷ Такође, Центар спроводи мере породично правне заштите и поверен му је низ послова у овој области. Центар Смедерево према Одлуци Града, при остваривању права грађана и коришћењу услуга социјалне заштите у надлежности ЈЛС процењује стање социјалне угрожености корисника, пре свега утврђујући приходе домаћинства, имовински и породични статус.⁴⁸ Центар одлучује у првом степену о признавању права и коришћењу услуга социјалне заштите које обезбеђује град Смедерево, изузев права на ванредну помоћ, о којој одлучује Градска управа града Смедерева, док Центар процењује оправданост захтева и реализује ову врсту помоћи. Наиме, Градска управа преноси Центру средства за остваривање права на сва материјална давања која обезбеђује град Смедерево. Поврх тога, Центар према Одлуци Града, пружа услуге социјалног становања у заштићеним условима и Прихватилишта за жртве насиља.

Центар је у децембру 2021. године запошљавао 23⁴⁹ стручна радника на пословима повереним од стране централне власти, што је 2,2 стручна радника на 10.000 становника. Овај показатељ је у граду Смедереву нешто нижи него на територији целог Подунавског округа, где су у Центру ангажовано 2,5 стручна радника на 10.000 становника, односно 2,9 стручна радника на 10.000 становника на територији целе Републике Србије. Од укупног броја стручних радника у граду Смедереву, њих 11 је ангажовано на пословима водитеља случаја. Дакле, један водитељ случаја је просечно оптерећен са 891 корисником. Овај однос је повољнији у граду Смедереву него у целом Подунавском округу, где просечно оптерећење једног водитеља случаја износи 911 корисника. Међутим, однос броја корисника и водитеља случаја у граду Смедереву је битно већи у односу на просек Републике Србије, који износи 618 корисника по једном водитељу случаја. На пословима социјалног рада је 2021. године у Центру стално запослено 18 стручних радника, што је за један мање од прописаних стандарда, док је број од три правника која раде у Центру, у сагласности са нормативима.

Послове које је Центру поверио град Смедерево је у децембру 2021. године обављало 14 запослених, укључујући осам стручних радника. Послове социјалне заштите у надлежности ЈЛС је 2021. године обављало 0,8 стручних радника на 10.000 становника. Иако су кадровски капацитети Центра дуги низ година изазов у целој Републици Србији, руководство ове установе у граду Смедереву сматра да у постојећем кадровском оквиру може редовно да обавља поверене послове.

Установе социјалне заштите и пружаоци услуга социјалне заштите

Крајем 2021. године је, на територији града Смедерева, пословало шест организација које су поседовале лиценцу за пружање услуга социјалне заштите.⁵⁰ Ове организације су оствариле лиценцу за пружање услуга смештаја одраслих и старих, дневног боравка за децу и младе, прихватилишта за

⁴⁶ Члан 119. Закона о социјалној заштити ("Сл. гласник РС", бр. 24/2011 и 117/2022 – одлука УС)

⁴⁷ Члан 120. Закона о социјалној заштити ("Сл. гласник РС", бр. 24/2011 и 117/2022 – одлука УС)

⁴⁸ Члан 3. Одлуке о правима социјалне заштите у граду Смедереву, („Службени лист града Смедерева“, број 1/2020 – пречишћен текст).

⁴⁹ Извор података о структури и броју запослених у ЦСР: Информациони систем за прикупљање обраду и анализу података „Аурора“, Републички завод за социјалну заштиту.

⁵⁰ Извор података о лиценцираним пружаоцима услуга социјалне заштите: Регистар лиценцираних пружаоца услуга социјалне заштите, доступно на: <https://www.minrzs.gov.rs/sr/registri/sektor-za-brigu-o-porodici-i-socialnu-zastitu>,

одрасле и старе, персоналну асистенцију и услугу помоћи у кући за децу и младе, као и за одрасле и старе. Капацитету града Смедерева за пружање услуга социјалне заштите треба додати и породице које су процењене као подобне за пружање услуге породичног смештаја.

Установа за дневни боравак деце, младих и одраслих особа са сметњама у развоју „Сунце“ Смедерево пружа услуге дневног боравка. Установа има капацитет од 18 корисника, а оснивач је град Смедерево. Током 2021. године су у Установи била запослена три стручна радника и по један стручни сарадник и сарадник. Дневни боравак од 2017. године ради са попуњеним капацитетима, а на крају 2017, 2020. и 2021. године је број корисника био изнад капацитета који су утврђени лиценцом. Лиценца Установе „Сунце“ за пружање услуга дневног боравка је продужена до 2028. године.

Центар за самостални живот особа са инвалидитетом Смедерева је удружење грађана које пружа услуге персоналне асистенције. Протеклих пет година ова организација пружа услугу за 10 корисника. Лиценца Центра за самостални живот особа са инвалидитетом за пружање услуга персоналне асистенције је продужена до 2028. године.

Дом за смештај старих лица „Смедерево“ је јавна установа чији је оснивач Република Србија. Дом има капацитет пружања услуга смештаја за 190 корисника. Попуњеност капацитета у протеклих пет година је просечно износила око 90%, уз благо изражен тренд постепеног пада. Изузетак је била 2018. Година, када је Дом радио изнад утврђених капацитета.

Црвени крст Смедерево је остварио лиценцу за пружање услуга Прихватилишта за одрасле и старе. Капацитет прихватилишта је 16 особа, а попуњеност је од оснивања изнад предвиђених капацитета за 30 до 50%, изузев 2020. године, када је број корисника био у складу за капацитетима организације.

„Оаза мира“, као приватна организација, пружа услуге смештаја у дом одраслих и старијих. Капацитет ове организације је 70 корисника, а од просечна попуњеност је нешто више од 70%, изузимајући 2018. годину, када је Дом основан.

Друштво за церебралну и дечију парализу Смедерево пружа услуге помоћи у кући за децу, младе и старије. 60 корисника, при чему је видљива тенденција раста броја корисника међу особама са инвалидитетом, нарочито из руралних средина. Организација је 2019. године стекла лиценцу за пружање услуга помоћи у кући и од тада пружа услугу за просечно 60 корисника.

Капацитети за пружање услуга породичног смештаја корисника у граду Смедереву су 2021. године обухватили 69 породица које су процењене као подобне за пружање ове услуге. У већини породица су већ смештени корисници, а свега две породице још увек не пружају услугу. Овакве околности су биле и у протеклом петогодишњем периоду. Највише породица, у том раздобљу, које су биле расположиве за пружање услуга је било 2017. и 2018. године, и то 10 породица.

Табела 4: Преглед укупних капацитета за пружање услуга социјалне заштите у граду Смедереву (децембар 2021.)

Услуга	Укупан капацитет	Попуњеност капацитета				
		2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
Домски смештај за одрасле и старе	260	100%	81%	92%	78%	87%
Породични смештај		85,3%	85,9%	98,5%	90,1%	97,1%
Прихватилиште за одрасле и старе	16	/	138%	181%	100%	150%
Персонална асистенција	Н/А	/	/	/	/	/

Дневни боравак за децу и младе	18	106%	100%	100%	106%	106%
Помоћ у кући за децу и младе	Н/А	/	/	/	/	/
Помоћ у кући за одрасле и старе	Н/А	/	/	/	/	/

Извор: Регистар лиценцираних пружаоца услуга, Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања;

На територији Подунавског округа, у децембру 2021. године, осам организација социјалне заштите је поседовало лиценцу за пружање шест услуга социјалне заштите и то: домски смештај, дневни боравак, помоћ у кући, персонална асистенција, прихватилиште и лични пратилац детета. Три су јавне организације, од којих је једну основала Република Србија. Од пет организације из општег сектора, једна је профитна организација, а остале су удружење грађана.

Табела 5: Приказ постојања пружаоца услуга социјалне заштите са одговарајућом лиценцом на територији града Смедерева и Поморавског округа, по услугама (децембар 2021.)

Услуге социјалне заштите по групама услуга	Град Смедерево	Подунавски округ
Дневне услуге у заједници		
Дневни боравак	☒	☒
Помоћ у кући	☒	☒
Свратиште	☐	☐
Лични пратилац	☐	☒
Услуге подршке за самосталан живот		
Становање уз подршку	☐	☐
Персонална асистенција	☒	☒
Обуке за самостални живот	☐	☐
Саветодавно – терапијске и социјално едукативне услуге		
Интензивне услуге подршке породици која је у кризи	☐	☐
Саветовање и подршка родитеља, хранитеља и усвојитеља	☐	☐
Подршка породици која се стара о свом детету или одраслом члану породице са сметњама у развоју	☐	☐
Одржавање породичних односа и поновно спајање породице	☐	☐
Саветовање и подршка у случајевима насиља	☐	☐

Породична терапија	☐	☐
Медијација	☐	☐
СОС телефони	☐	☐
Активација	☐	☐
Смештај		
Смештај у сродничку, хранитељску или другу породицу за одрасле и старије	☒	☒
Домски смештај	☒	☒
Предах смештај	☐	☐
Смештај у хранитељску породицу	☒	☒
Прихватилиште	☒	☒

Табела 6: Преглед укупних капацитета за пружање услуга социјалне заштите у Подунавском округу (децембар 2021.)

Услуга	Укупан капацитет
Домски смештај за одрасле и старе	260
Прихватилиште за одрасле и старе	18
Породични смештај	269
Дневни боравак	48
Помоћ у кући за одрасле и старе	Н/А
Помоћ у кући за децу и младе	Н/А
Персонална асистенција	Н/А

Извор: Регистар лиценцираних пружаоца услуга, Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања;

ОДЕЉАК 8

ОСТВАРИВАЊЕ СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ У ГРАДУ СМЕДЕРЕВУ

Имајући у виду групе корисника наведене у Закону о социјалној заштити, њихове потребе за чије испуњење је друштво преузело одговорност, као и комплементарну примену Породичног закона,⁵¹ Закона финансијској подршци породици са децом,⁵² Закона о спречавању насиља у

⁵¹ Породични закон, ("Сл. гласник РС", бр. 18/2005, 72/2011, 6/2015)

⁵² Закон финансијској подршци породици са децом, ("Сл. гласник РС", бр. 113/2017, 50/2018, 46/2021 – одлука УС, 51/2021 – одлука УС, 53/2021 – одлука УС, 66/2021 И 130/2021)

⁵³ Закон о спречавању насиља у породици, ("Сл. гласник РС", бр. 94/2016)

⁵⁴ Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривично правној заштити малолетника ("Сл. гласник РС", бр. 85/2005)

⁵⁵ Мапа сиромаштва у Србији, Републички завод за статистику и Светска банка, Београд 2016.;

⁵⁶ Стопа ризика од сиромаштва представља проценат лица чији је расположиви еквивалентни приход нижи од прага ризика од сиромаштва, који је у 2020. износио 22 000 динара просечно месечно за једночлано домаћинство. Стопа ризика од сиромаштва не показује колико лица је стварно сиромашно, већ проценат лица која имају еквивалентни расположиви приход нижи од прага ризика од сиромаштва

⁵⁷ Релативни јаз сиромаштва показује колико је потрошња/доходак сиромашних удаљен од линије сиромаштва. Укупан дефицит (јаз) индицира колика су средства потребна да би се, у условима савршене таргетираности, свима који су сиромашни потрошња/доходак подигли на ниво прага сиромаштва.

породици⁵³ и Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривично правној заштити малолетника,⁵⁴ остваривање социјалне заштите се може структурно поделити на девет области:

- Подршка грађанима са изразито ниским приходима;
- Друштвена брига о деци без родитељског старања;
- Друштвена брига о деци са сметњама у развоју;
- Друштвена брига о деци са проблемима у понашању;
- Подршка особама са инвалидитетом;
- Подршка жртвама насиља у породици;
- Породични односи;
- Заштита жртва трговине људима;
- Подршка одраслим особама без одговарајуће подршке породице.

8.1. ПОДРШКА ГРАЂАНИМА СА ИЗРАЗИТО НИСКИМ ПРИХОДИМА

Према Мапи сиромаштва Србије⁵⁵, град Смедерево је 2013. године рангиран као 53. ЈЛС према стопи ризика од сиромаштва. Тадашња стопа ризика од сиромаштва⁵⁶ је у граду Смедереву износила 26,8%, што је за 1,1 процентни поен више од просека у Републици Србији, односно за 1,5 процентних поена мање него у целом Подунавском округу. Релативни јаз ризика од сиромаштва⁵⁷ је 2013. године у граду Смедереву износио 8,8%, исто колико и на територији целе Републике Србије, док је у Подунавском округу овај показатељ био на нешто вишем нивоу од 9,4%.

Подаци за појединачне ЈЛС нису расположиви након 2013. године, а на територији Републике Србије је у 2020. години стопа ризика од сиромаштва износила је 21,7% и у односу на 2019. годину нижа је за 1,5 процентних поена. Стопа ризика од сиромаштва или социјалне искључености износила је 29,8% и у односу на 2019. годину нижа је за 1,9 процентних поена. Праг ризика од сиромаштва за домаћинство са двоје одраслих и једним дететом старости до 14 година износио је 39.600 динара, док је за четворочлано домаћинство са двоје одраслих и двоје деце старости до 14 година износио 46.200 динара. Према типу домаћинства, највишу стопу ризика од сиромаштва имала су лица у домаћинствима која чине две одрасле особе са троје или више издржаване деце – 37,2%, затим домаћинства једночланих родитеља са једним или више деце, где је лице млађе од 65 година – 37,1% и једнородитељска домаћинства са једним или више деце – 31,9%. Домаћинства која чине три или више одраслих особа имају најнижу стопу ризика од сиромаштва – 15,1%. У зависности од статуса у активности, за лица стара 18 и више година, најизложенија ризику од сиромаштва била су незапослена лица – 46,7%, док је најнижа стопа ризика од сиромаштва за лица запослена код послодавца – 6,2%. За samozапослена лица ова стопа износила је 18,8%, а за пензионере 19,4%.

Табела 7: Преглед показатеља сиромаштва и социјалне искључености у Републици Србији (2016 - 2020.)

	2016	2017	2018	2019	2020
Стопа ризика од сиромаштва, %	25,9	25,7	24,3	23,2	21,7
Праг ризика од сиромаштва (месечни просек), РСД					
Једночлано домаћинство	14	15	16	19	22
	680	600	615	381	000
Домаћинство са двоје одраслих и једним дететом, млађим од 14 година	26	28	29	34	39
	424	080	907	886	600
Домаћинство са двоје одраслих и двоје деце,	30	32	34	40	46

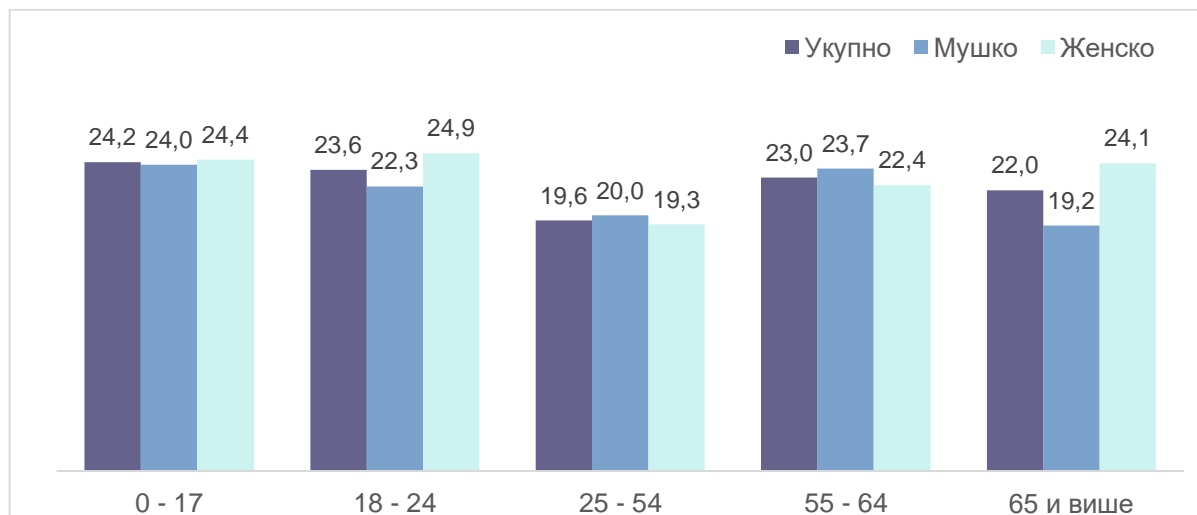
млађе од 14 година	828	760	892	700	200
Стопа ризика од сиромаштва или социјалне искључености⁵⁸, %	38,5	36,7	34,3	31,7	29,8
Стопа ризика од сиромаштва пре социјалних трансфера, %					
Социјални трансфери нису укључени у приход	32,9	31,6	29,6	28,3	26,7
Пензије и социјални трансфери нису укључени у приход	52,1	51,3	48,7	46,6	44,8
Релативни јаз ризика од сиромаштва, %	39,4	38,8	37,4	32,1	27,1
Квинтилни однос С80/С20	11,0	9,4	8,6	6,5	6,1
Гини коефицијент	39,8	37,8	35,6	33,3	33,3
Стопа трајног ризика од сиромаштва, %	16,7	18,4	19,6	15,9	14,5

Извор: РЗСЗ

Разлика између стопе ризика од сиромаштва и социјалне искључености пре и после исплате социјалних трансфера се постепено смањује у раздобљу од 2016. до 2020. године, што указује на пад ефективности националних програма подршке домаћинствима са ниским приходима. На почетку посматраног периода стопа ризика од сиромаштва и социјалне искључености је била нижа за 5,6 процентних поена, да би се тај показатељу у 2020. години смањио на 3,1 процентни поен.

Особе млађе од 18 година су биле највише изложене ризику од сиромаштва – 24,2%, као и особе старости од 18 до 24 године – 23,6%. Најнижу стопу ризика од сиромаштва имала су лица старости од 25 до 54 године – 19,6%. Стопа ризика од сиромаштва за старије од 65 година је 2020. године износила 22%.

Графикон 9: Стопа ризика од сиромаштва у Републици Србији према полу и старости (2020.)

Извор: РЗСЗ

У консултативном процесу, са професионалцима из области социјалне заштите у граду Смедереву, утврђено је неколико корисничких ниша које су, изван главних корисничких група, посебно изложене сиромаштву. Наиме, потврђено је подударање показатеља сиромаштва на нивоу целе државе са околностима у граду Смедереву. Међутим, указано је на две подгрупе, на које је потребно обратити посебну пажњу. **Породице деце са сметњама у развоју** су посвећене перманентној нези детета, што једног од родитеља често доводи у позицију искључивања са тржишта рада. Овим се битно смањују приходи породице, док се расходи повећавају услед пружања неге која, по правилу изискује додатне трошкове. Друга подгрупа су **пензионери са ниским**

⁵⁸ Стопа ризика од сиромаштва или социјалне искључености показује проценат лица која су у ризику од сиромаштва, или су изразито материјално ускраћена, или живе у домаћинствима веома ниског интензитета рада

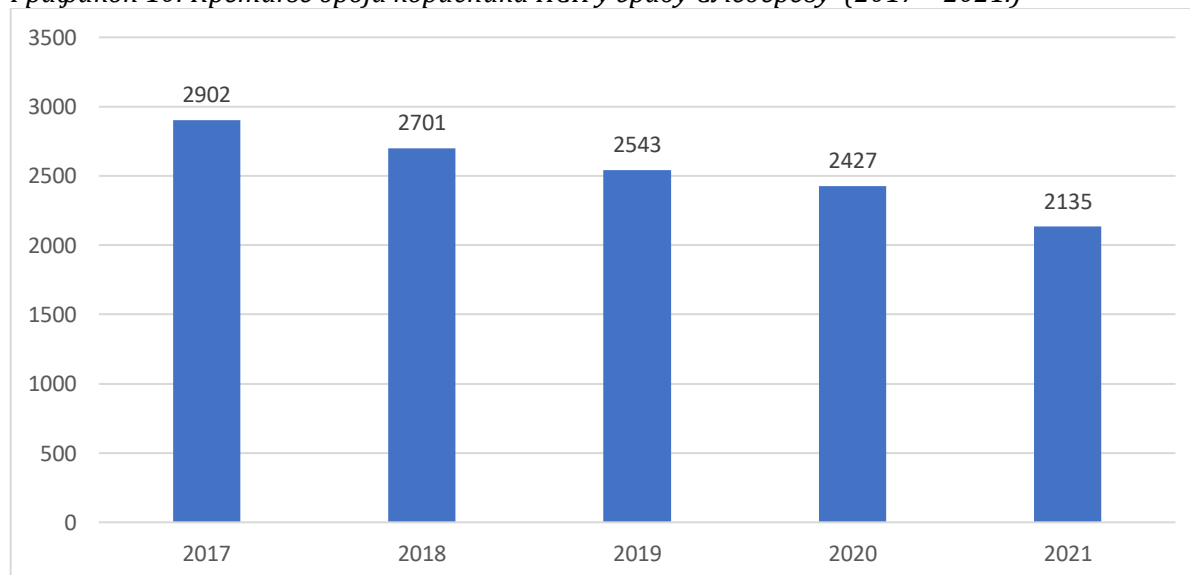
приходима. Иако пензије значајно смањују ризик од сиромаштва, пре свега због редовне и извесне исплате, стари са ниским приходима су посебно изложени сиромаштву због смањене могућности да својим радом унапреде материјални положај. На овакве закључке указује и мапирање које је 2021. године спровео Црвени крст Смедерево.⁵⁹ Према подацима Републичког фонда за пензијско и инвалидско осигурање, у марту 2022. године је 4.253 грађана града Смедерева примило пензију у износу нижем од 13.000 динара, што је испод линије апсолутног сиромаштва.

Основни инструмент социјалне заштите којим се пружа подршка породицама са ниским приходима је новчана социјална помоћ (НСП). Право на новчану социјалну помоћ припада појединцу, односно породици, који својим радом, приходима од имовине или из других извора остварују приход мањи од износа новчане социјалне помоћи утврђеног овим законом.⁶⁰ Овај вид материјалне подршке спада у групу социјалних давања за обезбеђење гарантованог минималног дохотка и додељује уз проверу материјалног стања, односно дохотка и имовине. Износи помоћи представљају допуну дохотка до законски дефинисаног нивоа и разликују се у зависности од величине и старосне структуре домаћинства. За породицу преко 6 чланова износи помоћи се не повећавају.

Крајем 2021. године, у граду Смедереву је НСП користило 2.135 грађана, односно 811 породица, што је 2,1% укупне популације у овој локалној заједници. У Подунавском округу је нешто нижи удео укупног броја становника, од 2,7%, користио овај вид подршке док је, просечно, у Републици Србији, ова вредност износила 3,3% .

Број корисника НСП-а у граду Смедереву је децембра 2021. године био за 26,4% мањи него у последњем месецу 2017. године. Смањење броја корисника НСП-а у наведеном периоду је присутно и у целом Подунавском округу, али је значајно мање изражено. На нивоу округа је број корисника НСП у децембру 2021. године смањен за 19,6% у односу на децембар 2017. године, а у целој Републици Србији је ова разлика износила 21%.

Графикон 10: Кретање броја корисника НСП у граду Смедереву (2017 – 2021.)

Извор: Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања

⁵⁹ ЛНОБ Социјално мапирање, Градска организација Црвеног крста Смедерево, 2021.

⁶⁰ Члан 81. Закона о социјалној заштити ("Сл. гласник РС", бр. 24/2011 и 117/2022 – одлука УС)

Укупан број породица које користе НСП у граду Смедереву је опао у последњих пет година за 22,8%. Међутим, смањење броја породица без деце која користе НСП је испод просечне вредности и износи 20,7% процената док се број породица са децом смањило за 25 процената.

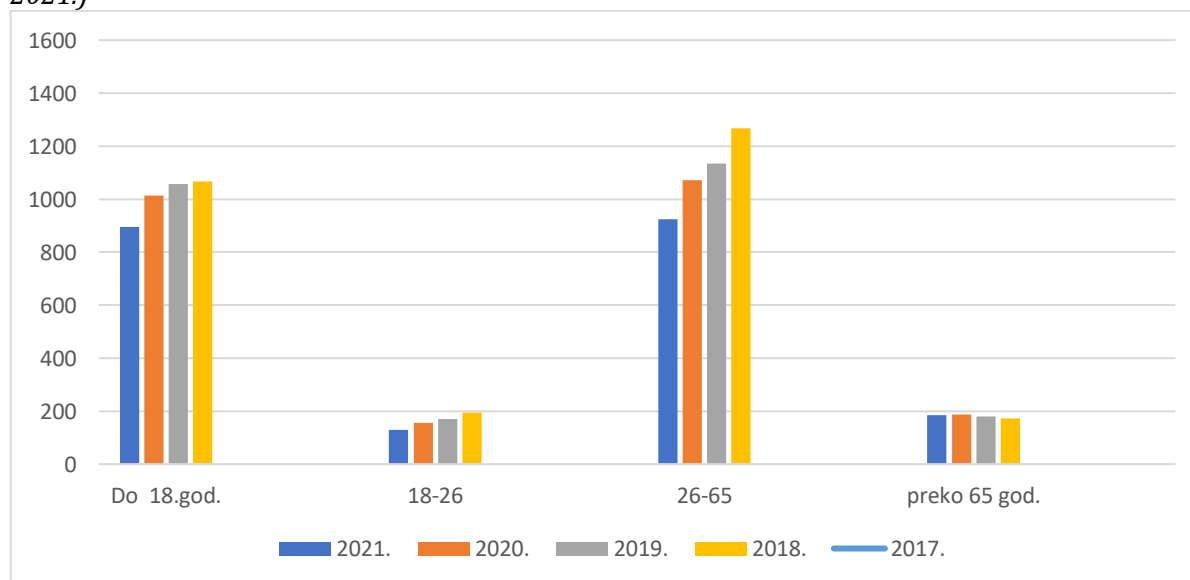
Према старосној структури корисника НСП у 2021. години истиче се број деце чији је удео 5% од укупне популације узраста до 18 година старости у граду Смедереву. Одрасле особе, старосне доби од 18 до 65 година које користе овај вид материјалне подршке, имају удео од 2,3% у укупној популацији исте старосне категорије. Најмањи удео корисника НСП у истој старосној категорији укупног становништва Града имају корисници са више од 65 година и њихов удео износи 0,9%. На територији Подунавског округа 5,5% деце користи НСП.

Табела 8: Структура корисника НСП у граду Смедереву (децембар 2021.)

	До 18 год.		18-26		26-65		преко 65 год.		Укупно
2021	895		130		925		185		2.155
2020	1014		155		1071		187		2427
2019	32	1026	107	64	921	214	1	178	
2018	36	1031	119	76	1055	211	1	172	
2017	29	1100	152	85	1141	219	0	176	

Извор: Министарство за рад, запошљавање, борачк и социјална питања

Графикон 11: Кретање броја корисника НСП у граду Смедереву према старосним категоријама (2017 – 2021.)

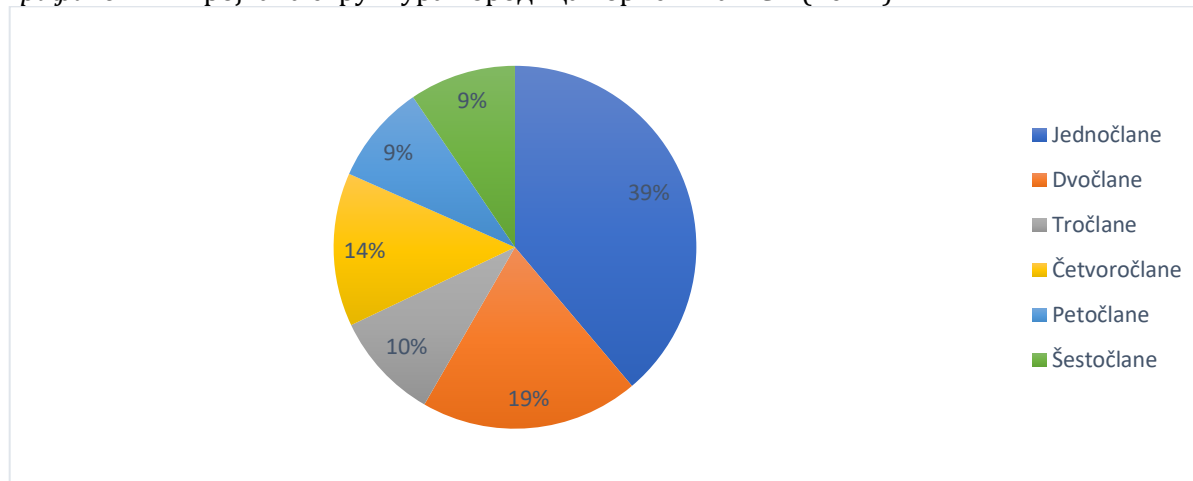

Извор: Министарствоза рад, запошљавање, борачка и социјална питања

Структура домаћинства корисника указује да је далеко највећи удео једночланих домаћинстава у укупном броју породица које користе НСП. Међутим, у односу на структуру свих породица у граду Смедереву, више од четвртине домаћинстава са шест и више чланова користи овај вид подршке.⁶¹ Око 20% петочланих, двочланих и једночланих породица такође користи НСП. Приметно је мањи удео трочланих и четворочланих породица у одговарајућем контингенту домаћинстава укупне популације. Међу трочланим домаћинствима у граду Смедереву, њих око 12% користи НСП, док је то случај са око 16% четворочланих домаћинстава.

⁶¹ Примењен је податак о домаћинствима у граду Смедереву према броју чланова из Пописа 2011.: Општине и региони у Републици Србији 2020, Републички завод за статистику, Београд, 2020., стр. 117;

Графикон 12: Бројчана структура породица корисника НСП (2021.)

Извор: Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања

Други, по значају, вид подршке сузбијању последица сиромаштва је дечији додаток. Право на дечији додаток има један од родитеља, старатеља или хранитеља који је здравствено осигуран преко Републичког завода за здравствено осигурање.⁶² Ово право се може остварити само за прво четворо деце у породици под условом да о њима корисник непосредно брине. Дечији додаток се може остваривати за децу која нису старија од 19 година и која се редовно школују. Признавању права на дечији додаток претходи, као и код НСП, процена материјалног стања породице са децом на основу доходног и имовинског цензуса. За разлику од процене материјалних околности при признавању права на НСП, у приходе, поред зарада, других накнада за рад, катастарског прихода и пензија, улазе и приходи од републичких социјалних трансфера.⁶³

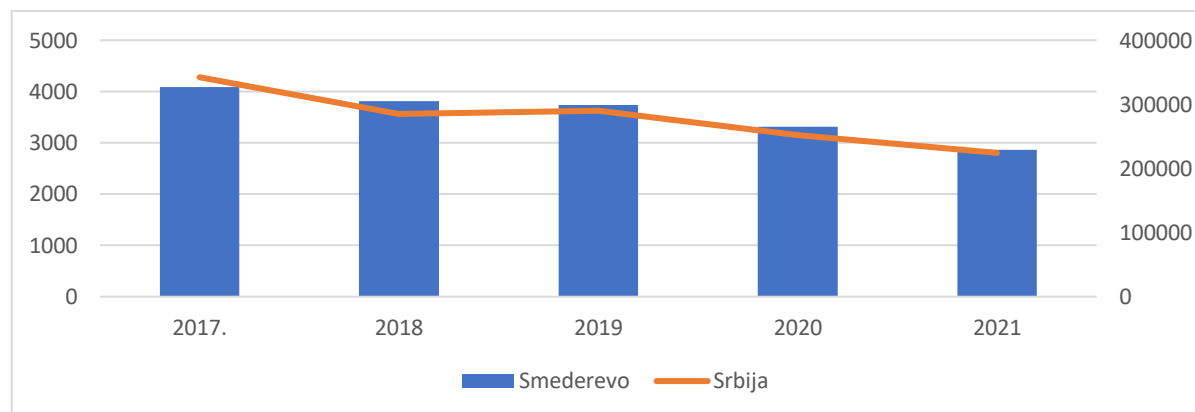
Дечији додаток у децембру 2021. године у граду Смедереву је користило 2.868 деце. Основни износ дечијег додатка је користило 2.222 детета, док је увећани износ ове врсте новчане помоћи, који је намењен једнородитељским породицама као и старатељима односно родитељима деце са сметњама у развоју и деце са инвалидитетом,⁶⁴ примало је 646 деце. Број деце која користе дечији додаток у граду Смедереву је, у раздобљу од 2017. до 2021. године опао за 29,7% а на територији целе Републике Србије је овај број смањен за 34,4%. Разлог овоме је, као и у случају НСП је динамичнији раст зарада у односу на цензус за исплату дечијег додатка, повећано запошљавање, демографске промене, али и промене прописа којима је уређена област чиме је побољшано таргетирање овим видом подршке.

⁶² Члан 26. Закона о финансијској подршци породици са децом ("Сл. гласник РС", бр. 113/2017, 50/2018, 46/2021 – одлука УС, 51/2021 – одлука УС, 53/2021 – одлука УС, 66/2021 и 130/2021);

⁶³ Члан 5. Закона о финансијској подршци породици са децом ("Сл. гласник РС", бр. 113/2017, 50/2018, 46/2021 – одлука УС, 51/2021 – одлука УС, 53/2021 – одлука УС, 66/2021 и 130/2021);

⁶⁴ Извор: података о корисницима дечијег додатка: Министарство за рад, борачка и социјална питања;

Графикон 13: Кретање укупног броја корисника Дечијег додатка у Републици Србији и граду Смедереву узраста до 17 година (2017 – 2021.)

Основни износ дечијег додатка је 2020. године користило 14% деце у Смедереву⁶⁵ што је приближно вредности овог индикатора у Подунавском округу. Нешто већи удео, од 15,5%, деце је користило дечији додаток 2020. године у Републици Србији . Увећаним дечијим додатком је исте године у граду Смедереву обухваћено 4,4% деце. Овај индикатор у Подунавском округу је износио 3,5% а у Републици Србији 4,5%. Од 2017. до 2020. године је обухват деце основним дечијим додатком у граду Смедереву и Подунавском округу смањен за три процентна поена, док је у Републици Србији ово смањење износило скоро дупло више. У истом раздобљу је смањење обухвата увећаним дечијим додатком износило око један процентни поен на сва три територијална нивоа.

Једнократна помоћ се обезбеђује грађанима који се изненада или тренутно нађу у стању социјалне потребе, као и особама које се упућују на домски или породични смештај, а које немају средстава одећу, обућу и трошкове превоза неопходне за реализацију смештаја.⁶⁶ Овај вид помоћи се реализује путем новчаних давања или у натура. Једнократна помоћ се обезбеђује из локалног буџета а ближи услови, начин остваривања и висина износа су уређени Одлуком о правима социјалне заштите у граду Смедереву ⁶⁷. Право на овај вид подршке остварују грађани града Смедерева који се нађу у стању социјалне угрожености, као и лица која се нађу на територији града Смедерева, ван свог пребивалишта и то у стању тренутне и изузетно тешке ситуације. Висина једнократне помоћи се утврђује у сваком конкретном случају, у зависности од материјалне ситуације и трошкова који су задесили појединца коме се пружа помоћ. Износ једнократне помоћи не може бити већи од просечне нето зараде по запосленом у Граду у месецу који претходи месецу у коме се врши исплата. Једном лицу може се више пута у току године одобрити једнократна помоћ.

Одлуком о правима социјалне заштите у граду Смедереву је прописано да се једнократна помоћ може одобрити за:

- социјалну егзистенцију (набавка прехранбених намирница и средстава за хигијену),
- набавку огрева и зимнице,
- лечење једног или више чланова породице (болест, тешка инвалидност, трудноћа и слично),

⁶⁵ Примењени су подаци из ДевИнфо базе: [Pregled stanja i razvoja opstina \(stat.gov.rs\)](http://Pregled_stanja_i_razvoja_opstina_stat.gov.rs)

⁶⁶ Члан 110. Закона о социјалној заштити ("Сл. гласник РС", бр. 24/2011 и 117/2022 – одлука УС)

⁶⁷ Одлука о правима социјалне заштите у Граду Смедереву („Службени лист града Смедерева“, број 1/2020 – пречишћен текст).

- куповину лекова, помагала,
- опрему за рођење детета,
- куповину уџбеника и школског прибора,
- накнаду трошкова за прекид нежељене трудноће из социјалних индикација (висина накнаде обезбеђује се у износу стварних трошкова здравствених услуга),
- накнаду трошкова за прибављање лекарских уверења и лекарских налаза у циљу остваривања права у области социјалне заштите и приликом запошљавања (висина накнаде обезбеђује се у износу стварних трошкова здравствених услуга),
- накнаду трошкова за прибављање неопходне личне документације (лична карта, пасош), при чему се висина накнаде обезбеђује у износу стварних трошкова прибављања документације,
- накнаду путних трошкова до здравствене установе ван територије града Смедерева, при чему се висина накнаде обезбеђује у висини стварних трошкова превоза, накнаду станарине и
- у другим изузетно тешким ситуацијама у којима се нађе појединац или породица.⁶⁸

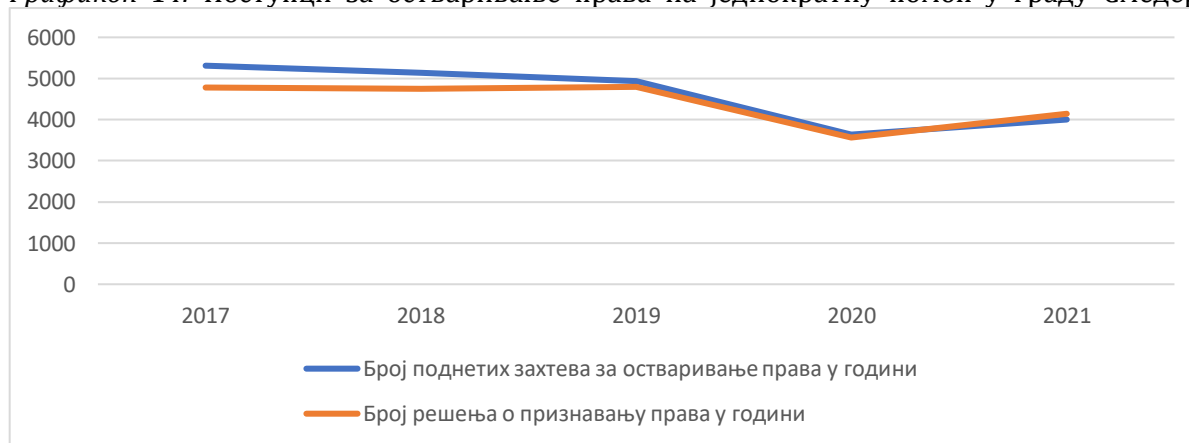
Иста врста помоћи у природи се може одобрити појединцу који се налази у стању социјалне угрожености, у зависности од потреба и стања корисника и то у облику

- огрева,
- прехранбених намирница и средстава за хигијену,
- набавке уџбеника, школског прибора.⁶⁹

Поступак признавања права на једнократну помоћ се обавља у Центру, на основу индикатора који се утврђују упоредном анализом података, из предате документације и података добијених другим методским поступцима и на основу специфичних аспеката о општем утиску о странци и то:

- броја чланова домаћинства и узраста,
- укупних прихода,
- покретне и непокретне имовине породице, узимајући у обзир величину животног простора, техничке опремљености, величину имања, поседовање аутомобила и машина за рад,
- броја чланова домаћинства на школовању,
- радне способности и здравственог стања чланова породице,
- процене ангажовања чланова породице, за побољшање сопственог стања,
- додатних прихода, по било ком основу (издржавање сродника, приватни и привремени послови, накнаде за расељена лица и др.)⁷⁰.

Графикон 14: Поступци за остваривање права на једнократну помоћ у граду Смедереву 2017-2021.

Извор: РЗСЗ

⁶⁸Члан 8. Одлука о правима социјалне заштите у граду Смедереву („Службени лист града Смедерева“, број 1/2020)

⁶⁹Члан 10. Исто

⁷⁰Члан 3. Исто

Додатни вид подршке у граду Смедереву је ванредна новчана помоћ, која се исплаћује особама или породицама које су се услед ванредних околности нашле у изразито неповољној ситуацији и то у случајевима:

- теже болести једног или више чланова породице (малигна обољења, тежи облици дијабетеса, хемофилија, тешка психичка обољења и поремећаји, прогресивна нервномускуларна обољења, церебрална парализа, мултиплекс склероза, реуматска грозница, коронарне и цереброваскуларне болести, системске аутоимуне болести, хронично бубрежна инсуфицијенција и цистична фиброза и друге болести са тешким последицама),
- дужег лечења у специјализованим установама, уколико се лечење плаћа, односно уколико остварени трошкови прелазе износе предвиђеног републичког минималног нивоа социјалне сигурности појединца, односно породице;
- учешћа у набавци неопходних медицинских помагала и лекова, уколико се исти плаћају, а не рефундирају се из Републичког фонда за здравствено осигурање и уколико остварени трошкови прелазе износе предвиђеног републичког минималног нивоа социјалне сигурности појединца, односно породице, на месечном нивоу, што се потврђује рачунима или предрачунима;
- учешћа у трошковима операција, уколико се исте плаћају, односно уколико остварени трошкови прелазе износе предвиђеног републичког минималног нивоа социјалне сигурности појединца, односно породице на месечном нивоу, што се потврђује рачунима или предрачунима;
- смрти једног или више чланова породице, несрећним случајем или смрти услед дуге и тешке болести;
- отклањања оштећења на стамбеним објектима који су проузроковани непогодама (пожар, поплава, земљотрес, еколошко загађење и друго);
- лица која остварују право на додатак за помоћ и негу другог лица, односно увећани додатак за помоћ и негу другог лица, не могу остварити право на ванредну новчану помоћ, осим за малигна обољења и у случајевима кад трошкови, који су узроковани болестима или другим стањима, прелазе износе предвиђеног републичког минималног нивоа социјалне сигурности појединца, односно породице, на месечном нивоу, што се потврђује рачунима или предрачунима.⁷¹

Захтев за остваривање права на ванредну новчану помоћ се подноси Одељењу за јавне службе Градске управе града Смедерева, које га прослеђује Центру ради процене оправданости захтева. Одељење за јавне службе доноси решење о признавању права на ванредну помоћ на основу обраде и процене Центра. Износ ванредне новчане помоћи не може бити већи од једне просечне нето зараде остварене по запосленом у Граду, у месецу који претходи месецу подношења захтева.⁷² Ванредна новчана помоћ се може одобрити више пута у току године, с тим да укупан износ исплаћених помоћи не може бити већи од износа једне просечне нето зараде. У изузетним случајевима, а на предлог Центра, Одељење за јавне службе подноси Градском већу града Смедерева информацију о потреби за одобравањем и већег износа средстава, о чему Градско веће града Смедерева доноси Закључак.

Поред осталих новчаних давања, град Смедерево одобрава накнаду за трошкове погребних услуга у висини стварних трошкова учињених за набавку нужне погребне опреме и осталих трошкова сахране.⁷³ Ова накнада се одобрава за сахрану:

- корисника права на новчану социјалну помоћ који нема сроднике који су у законској обавези издржавања или нису у могућности да снесу трошкове погребних услуга,

⁷¹ Члан 14. Одлука о правима социјалне заштите у граду Смедереву („Службени лист града Смедерева“, број 1/2020);

⁷² Члан 17. Исто;

⁷³ Члан 18. Исто;

⁷⁴ Члан 23. Исто;

⁷⁵ Члан 40. Исто;

- лице које није било корисник права на новчану социјалну помоћ, а које нема сопствених средстава, нити сродника који су у могућности да снесу трошкове погребних услуга и
- непознато лице или лице непознатог пребивалишта.

Бесплатан оброк („народна кухиња) у граду Смедереву се обезбеђује за појединца или породицу које из разлога социјалне угрожености нису у могућности да задовоље своје основне животне потребе.⁷⁴ Процену социјалне угрожености ради остваривања права на бесплатан оброк обавља Центар. Право на бесплатан оброк се обезбеђује преко пружаоца услуге за припрему, дистрибуцију и расподелу бесплатног obroка, изабраног у поступку јавне набавке. Припрема и дистрибуција хране се обавља седам дана у току седмице једном дневно и обухвата издавање топлог obroка радним даном и суботом и сувог obroка недељом. Одлуком је предвиђено да ће се детаљнији критеријуми за признавање права на бесплатан оброк уредити правилником.

Социјално становање у заштићеним условима је вид посебног облика социјалне заштите који град Смедерево обезбеђује за стамбено необезбеђена лица и породице, у стању социјалне потребе.⁷⁵ Право на овај вид подршке имају:

- лица и породице, корисници права на материјално обезбеђење,
- стара лица (самци или парови) способна да живе самостално,
- самохрани родитељи са дететом,
- жртве сексуалног-породичног насиља,
- друге категорије посебно социјално угрожених породица, социјално-економски угрожена лица и породице, које због физичких или менталних болести, хроничне болести или инвалидитета члана породице не могу да обезбеде услове за живот.
- друге категорије посебно социјално угрожених породица, социјално-економски угрожена лица и породице, које због физичких или менталних болести, хроничне болести или инвалидитета члана породице не могу да обезбеде услове за живот.⁷⁶

Социјално становање у заштићеним условима се обезбеђује у објекту предвиђеном посебним актом, чији је носилац права коришћења град Смедерево, а трошкови инвестиционог одржавања се финансирају из градског буџета. Објектом управља Центар. Избор корисника и домаћина социјалног становања врши Комисија Центра, у складу са Правилником о остваривању права на социјално становање у заштићеним условима и избор корисника социјалног становања у заштићеним условима. Корисници су дужни да, уколико имају приходе веће од нивоа социјалне сигурности утврђене законом, из дела прихода изнад нивоа социјалне сигурности, плаћају сразмеран део трошкова за утрошену струју, воду, грејање и комуналне услуге. За кориснике чији су приходи на нивоу социјалне сигурности или испод њих, наведене трошкове сноси Центар из средстава буџета града Смедерева, обезбеђених за те намене. Центар је у обавези да једном годишње преиспита услове за даље коришћење овог права. Кориснику престаје право на коришћење социјалног становања у заштићеним условима у случају:

- кад испуни услов за неки други облик социјалне заштите,
- ако дође до промене у његовом породичном, радно правном или имовинско правном статусу, која је од утицаја на његово право на коришћење објекта,
- ако ненаменски користи простор и опрему,
- ако својим понашањем ремети утврђени кућни ред и тиме омета друге кориснике у несметаном коришћењу смештаја,
- ако не измири припадајуће трошкове коришћења стана,
- смрти корисника.

8.2. Друштвена брига о деци без одговарајућег родитељског старања

⁷⁶ Члан 48. Одлуке о правима социјалне заштите у граду Смедереву („Службени лист града Смедерева“, број 1/2020 – пречишћен текст)

Друштвена брига о деци без одговарајућег родитељског старања се остварује комплементарном применом породично - правне и социјалне заштите. Ово се, пре свега, односи на старатељску заштиту и надзор над вршењем родитељског права, који су уређени Породичним законом, као и пружањем одговарајућих услуга социјалне заштите.

Под старатељство се стављају дете без родитељског старања⁷⁷ а за старатеља се поставља лице које има лична својства и способности потребне за обављање дужности старатеља, а пристало је да буде старатељ.^{iv} Дететом без родитељског старања сматра се: дете које нема живе родитеље, дете чији су родитељи непознати или је непознато њихово боравиште, дете чији су родитељи потпуно лишени родитељског права односно пословне способности, дете чији родитељи још нису стекли пословну способност, дете чији су родитељи лишени права на чување и подизање односно васпитавање детета и дете чији се родитељи не старају о детету или се старају о детету на неодговарајући начин.^v За старатеља се првенствено постављају сродник или хранитељ штићеника, осим ако интерес штићеника не налаже другачије. ЦСР, као орган старатељства, може одлучити, ако је то у интересу штићеника, да лицу под старатељством не поставља старатеља него да дужност старатеља врши непосредно.^{vi} Такође, ЦСР може да постави привременог старатеља штићенику, као и детету под родитељским старањем ако процени да је то неопходно ради привремене заштите личности, права или интереса штићеника.^{vii} Старатељ је дужан да се савесно стара о штићенику што обухвата старање о личности, заступање, прибављање средстава за издржавање те управљање и располагање имовином штићеника.^{viii} Старање о личности штићеника подразумева чување, подизање, васпитавање и образовање малолетног штићеника како би се што пре оспособио за самосталан живот.

Крајем 2021. године, 40 деце је у граду Смедереву било под старатељском заштитом, а у току године је донето само једно ново решење о именовању старатеља детету. Нешто више од половине броја деце под старатељском заштитом је узраста од 15 до 17 година. У 12 случајева је старатељ физико лице, док је Центар непосредно обављао ову улогу у 24 случајева. Деца из града Смедерева, којима је Центар именовао старатеља, најчешће су смештена у хранитељске породице, нешто мање њих је смештено код старатеља, а само једно је у установи социјалне заштите. У току 2021. године у граду Смедереву је засновано три усвојења детета.

Значајно већи број деце у граду Смедереву је под привременим старатељством. Овај вид заштите је крајем 2021. године користило 147 деце, а у току године је донето 37 нових решења о привременом старатељству. У већини случајева када је Центар применио привремено старатељство као вид заштите детета, као разлог се наводи неодговарајуће родитељско старање. Од укупног броја деце под привременим старатељством, њих 80 је измештено из биолошке породице.

Мере надзора над вршењем родитељског права се примењују као вид превенције неодговарајућег родитељског старања. Превентивни надзор над вршењем родитељског права Центар обавља када доноси одлуке којима омогућава родитељима да врше родитељско право, а које су му стављене у надлежност овим законом.⁷⁸ Овакве мере је Центар применио у 14 случајева током 2021. године. Корективни надзор над вршењем родитељског права обавља орган старатељства када доноси одлуке којима исправља родитеље у вршењу родитељског права.⁷⁹ У оваквим околностима Центар упозорава родитеље на недостатке у вршењу родитељског права, што је учињено у 3 случаја

⁷⁷ Члан 124. Породичног закона ("Сл. гласник РС", бр. 18/2005, 72/2011, 6/2015);

⁷⁸ Члан 124. Породичног закона ("Сл. гласник РС", бр. 18/2005, 72/2011, 6/2015);

⁷⁹ Члан 113. Породичног закона ("Сл. гласник РС", бр. 18/2005, 72/2011, 6/2015);

⁸⁰ Члан 131. Породичног закона ("Сл. гласник РС", бр. 18/2005, 72/2011, 6/2015);

⁸¹ Члан 132. Породичног закона ("Сл. гласник РС", бр. 18/2005, 72/2011, 6/2015);

⁸² Члан 135. Породичног закона ("Сл. гласник РС", бр. 18/2005, 72/2011, 6/2015);

⁷⁹ Члан 79. Породичног закона ("Сл. гласник РС", бр. 18/2005, 72/2011, 6/2015);

⁸⁴ Члан 80. Породичног закона ("Сл. гласник РС", бр. 18/2005, 72/2011, 6/2015);

⁸⁵ Члан 52. Закона о социјалној заштити ("Сл. гласник РС", бр. 24/2011 и 117/2022 – одлука УС);

⁸⁶ Члан 51. Закона о социјалној заштити ("Сл. гласник РС", бр. 24/2011 и 117/2022 – одлука УС).

током 2021. године. У сва 3 случаја, Центар је применио меру упозорења родитеља о недостацима у вршењу родитељског права.

Кључни вид подршке деци без родитељског старања, односно са неодговарајућим родитељским старањем, су услуге смештаја којима се, пре свега, обезбеђује становање и задовољавање основних животних потреба.

Домски смештај се обезбеђује детету коме се не могу обезбедити, или није у његовом најбољем интересу, останак у породици, услуге у заједници или породични смештај⁸⁰ као примеренији видови подршке. Детету које је млађе од три године се не обезбеђује домски смештај осим у изузетним околностима, ако за то постоје нарочито оправдани разлози, с тим што на смештају не може провести дуже од два месеца, осим на основу сагласности министарства надлежног за социјалну заштиту. Поред становања и задовољавања основних животних потреба, домским смештајем се детету обезбеђује приступ здравственој заштити и образовању.⁸¹ Услуге домског смештаја пружају се деци тако да обезбеђују припрему за њихов повратак у биолошку породицу, одлазак у другу породицу, односно њихову припрему за самосталан живот.

Децембра 2021. године је петоро деце из града Смедерева користило услугу домског смештаја услед изостанка родитељског старања или због неодговарајућег родитељског старања. Једно дете, које је смештено у установу социјалне заштите је узраста испод три године. У току 2021. године је дошло до једног додатног упућивања детета без родитељског старања, односно са неодговарајућим родитељским старањем на коришћење услуге домског смештаја и то услед премештаја из хранитељске породице.

Услуга породичног смештаја се привремено пружа деци и младима без родитељског старања, односно са неодговарајућим родитељским старањем, а најкасније до завршетка редовног школовања, односно до навршене 26. године живота. Пружањем ове услуге обезбеђују се нега, заштита и услови за оптималан развој у породичном окружењу. Породични смештај за децу и младе обухвата и припрему за повратак родитељима, други стални животни аранжман и припрему за самосталан живот.

Услугу породичног смештаја у граду Смедереву је на крају 2021. године користило 124 деце без родитељског старања, односно са неодговарајућим родитељским старањем. Према старосним категоријама, највише је деце узраста од шест до 14 година, затим следе деца у узрасту од 15 до 17 година. Током 2021. године је 21 дете упућено на коришћење услуге породичног смештаја.

Одлуком града Смедерева је утврђено право на привремено становање деце и омладине без родитељског старања.⁸² Овај облик заштите могу да остваре деца без родитељског старања, са подручја града Смедерева, пре или после навршених 18 година живота, а након боравка у институцији социјалне заштите или у хранитељској породици, најдуже до једне године. Процену адекватности овог облика заштите ради Центар, при чему, током боравка корисника, активно ради на укључивању у облике помоћи, које Центар нуди, у сарадњи са другим службама и установама, припремајући кориснике за самосталан живот, у складу са сачињеним планом. Право на привремено становање деце и омладине без родитељског старања обезбеђује се у трајању од једне године, уз могућност продужења за још једну годину. Трошкове становања (за утрошену струју, воду, грејање и комуналне услуге) сноси Центар из средстава буџета града Смедерева, обезбеђених за те намене. Ближи услови у погледу начина коришћења станова и породичних стамбених зграда, као и трошкова становања регулишу се Правилником о условима и поступку за остваривање права на привремено становање омладине без родитељског старања. Међутим, у претходном периоду није постојала потражња за овом услугом. Руководство Центра оцењује да, малом броју деце која припадају циљној

⁸⁷ Члан 38. Одлуке о правима социјалне заштите у граду Смедереву („Службени лист града Смедерева“, број 1/2020 – пречишћен текст);

⁸⁸ Члан 32. Одлуке о правима социјалне заштите у граду Смедереву („Службени лист града Смедерева“, број 1/2020 – пречишћен текст);

групи ове услуге, ефективна подршка може да се пружи уз комбинацију саветодавно - терапијских и социјално - едукативних услуга и одређених видова материјалне подршке.

Град Смедерево обезбеђује услугу прихватилишта деци која се нађу ван територије града Смедерева.⁸³ Дете може да користи ову услугу под условом:

- да је корисник овог права под непосредним старатељством Центра и
- да је Центар проценио да је овај облик заштите најцелисходнији.

Накнада трошкова услуга Прихватилишта за малолетну децу ван територије града Смедерева, уколико се услуга плаћа, обезбеђује се према фактури коју Прихватилиште достави Центру.

8.3. ДРУШТВЕНА БРИГА О ДЕЦИ СА СМЕТЊАМА У РАЗВОЈУ

Уколико дете услед сметњи у развоју има потребе за негом и материјалном сигурношћу које превазилазе могућности породице, систем социјалне заштите интервенише пружањем услуге смештаја, дневног боравка, помоћи у кући и личног пратиоца детета односно обезбеђивањем одговарајуће материјалне подршке.

Новчано давање које је намењено подршци при остваривању одговарајуће неге деце са сметњама у развоју је додатак за помоћ и негу другог лица (ДПН). Право на додатак за помоћ и негу другог лица има дете коме је због телесног или сензорног оштећења, интелектуалних потешкоћа или промена у здравственом стању неопходна помоћ и нега другог лица да би задовољило своје основне животне потребе.⁸⁴ **Право на ДПН је, на крају 2021. године остваривало 74 деце у граду Смедереву.**

Поред основног додатка за помоћ и негу другог лица, систем социјалне заштите обухвата и увећани додатак. Ово врста подршке има пре комплементарни карактер, у односу на основни ДПН, него што се може третирати као засебно давање. Право на увећани додатак за помоћ и негу другог лица имају деца са сметњама у развоју за коју је утврђен инвалидитет од 100 % по једном основу или органски трајни поремећај неуролошког и психичког типа.^{ix} Такође, увећани додатак могу да користе деца са вишеструким сметњама код којих је утврђен инвалидитет од по 70 и више процената по најмање два основа. **Увећани ДПН је у граду Смедереву користило 57 деце.**

Деца са сметњама у развоју користе услугу домског смештаја у недостатку других могућности путем којих би се задовољиле њихове потребе за негом које превазилазе капацитете породице. Посебан вид домског смештаја је мала домска заједница у коју се смешта до осморо деце те се на тај начин, као и одговарајућим методама рада ствара окружење које наликује породици. Деца са сметњама у развоју из града Смедерева, закључно са крајем 2021. године нису користила услуге смештаја у дом. Истовремено је смештај у другу породицу користило једно дете са сметњама у развоју.

Лични пратилац^x је доступан детету са инвалидитетом односно са сметњама у развоју, коме је потребна подршка за задовољавање основних потреба у свакодневном животу у области кретања, одржавања личне хигијене, храњења, облачења и комуникације са другима.^{xi} Ова услуга се пружа под условом да дете похађа одговарајући програм у васпитно - образовној установи, односно основној и средњој школи. Сврха ангажовања личног пратиоца је пружање одговарајуће индивидуалне практичне подршке детету ради укључивања у редовно школовање, и активности у заједници, ради успостављања што већег нивоа самосталности.⁸⁵ Ова услуга је утврђена, градском Одлуком, којом је прописано да услугу личног пратиоца предлаже Комисија за процену потреба за пружањем додатне образовне, здравствене и социјалне подршке детету и ученику која је на основу поднетог захтева родитеља, односно старатеља детета или захтева по службеној дужности на иницијативу образовне, здравствене или установе социјалне заштите, односно пружаоца услуга

⁸³Члан 32. Одлуке о правима социјалне заштите у граду Смедереву („Службени лист града Смедерева“, број 1/2022 – пречишћен текст).

⁸⁴ Члан 92. Закона о социјалној заштити („Сл. гласник РС“, бр. 24/2011 и 117/2020 – одлука УС);

⁹⁰ Члан 94. Закона о социјалној заштити („Сл. гласник РС“, бр. 24/2011 и 117/2020 – одлука УС).

социјалне заштите уз претходну сагласност родитеља, односно старатеља детета. Према извештају Центра, број корисника услуге личног пратиоца детета је у граду Смедереву порастао са 18 у 2018. години на 31 у 2021. години. Подаци пружаоца услуге личног пружаоца детета показују да је овај број нешто виши, те да је услуга у 2021. години пружена за 33 деце.

Град Смедерево обезбеђује трошкове превоза ученицима основних и средњих школа са сметњама у развоју.^{xiii} Овај вид подршке обухвата свакодневни долазак и одлазак из школе, а исплаћује се у висини цене аутобуске карте. Такође, исплата се врши и за трошкове превоза пратиоца детета. Решење о утврђивању права на трошкове превоза доноси Центар.

8.4. ДРУШТВЕНА БРИГА О ДЕЦИ СА ПРОБЛЕМИМА У ПОНАШАЊУ

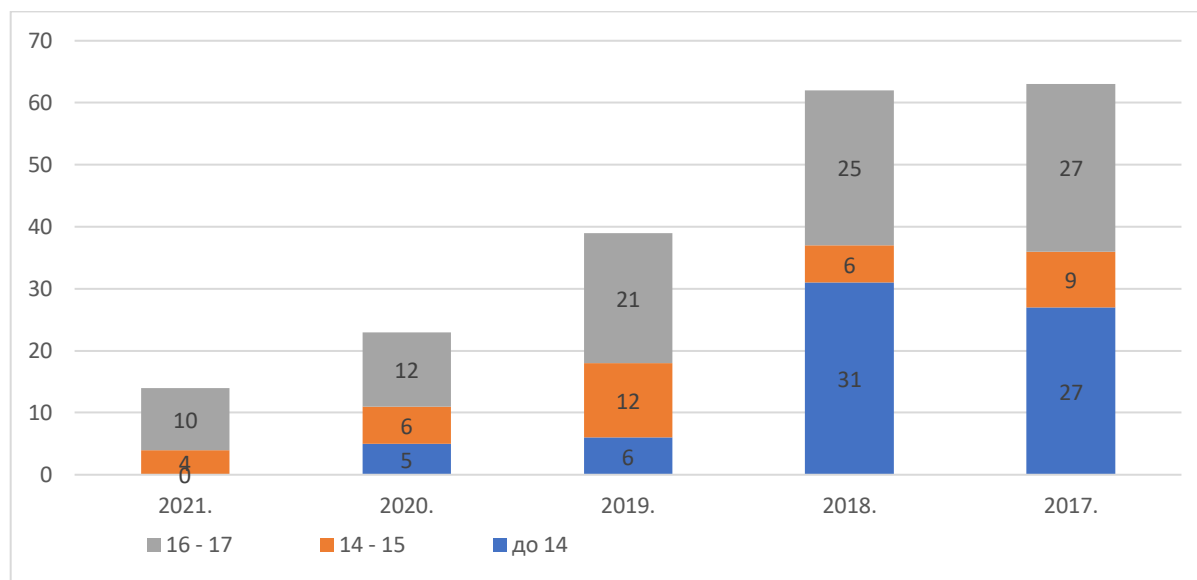
Подршка деци која чине кривична дела или прекршаје, у сукобу су са родитељима, старатељем и заједницом те ако својим понашањем угрожавају себе и околину се пружа комплементарном применом Закона о социјалној заштити и Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривично правној заштити малолетника.⁸⁶ Проблеми у понашању деце се најчешће перципирају као понашања која доводе до сукоба деце и младих са социјалном средином, друштвеним и законским нормама. Она укључују антисоцијално понашање, делинквенцију и поремећаје понашања. Пружање подршке деци са проблемима у понашању је условљено њиховим статусом у односу на кривично правни систем. Наиме, дете које није навршило 14 година не може бити обухваћено кривичним поступком.⁸⁷ Подршка деци узраста испод 14 година која су извршила противправне радње се спроводи изван кривично правног система, путем пружања услуга социјалне заштите и уз одговарајућу примену породично - правне заштите.

Актуелна евиденција малолетника са проблемима у понашању у граду Смедереву, која нису починила прекршај или кривично дело обухвата 14 деце. Евидентирано је нешто мање од осморо деце са проблемима у понашању на 10.000 малолетних становника града Смедерева, што је далеко мање од вредности овог индикатора у целом Подунавском округу који износи 43,8, односно 50 на целој територији Републике Србије. Према узрасту, највише је деце са проблемима у понашању од 16 до 17 година, а најмање је оних испод 14 година старости. Током раздобља од 2017. до 2021. године, број деце са проблемима у понашању из града Смедерева је преполовљен. Старосна структура је такође промењена тако што је смањен удео деце узраста до 14 година који је 2017. и 2018. године био изједначен, па чак и виши у односу на узрастну категорију од 16 до 17 година.

⁸⁶Закон о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривично правној заштити малолетника ("Сл. гласник РС", бр. 85/2005);

⁸⁷Члан 2. Закон о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривично правној заштити малолетника ("Сл. гласник РС", бр. 85/2005);

Графикон 15: Старосна структура деце са проблемима у понашању евидентиране ЦСР Смедерево (2017 - 2021.)

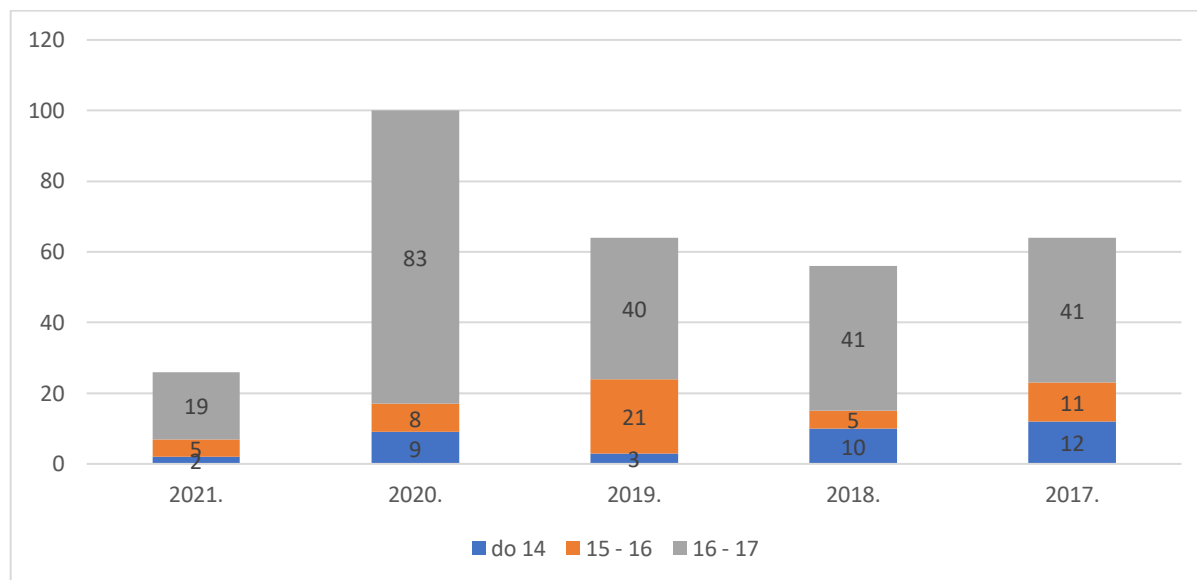
Извор: РЗСЗ

Систем социјалне заштите предвиђа подршку малолетницима са проблемима у понашању који нису починили прекршај или кривично дело, путем пружања услуге дневног боравка за ову циљну групу и пружањем саветодавно - терапијских и социјално – едукативних услуга. Међутим, наведене услуге нису доступне, како на територији града Смедерева, тако и у целом Подунавском округу. Штавише, на целој територији Републике Србије не постоји организација која поседује одговарајућу лиценцу за пружање услуге дневног боравка за децу са проблемима у понашању. Такође, дневни боравак за децу и младе са проблемима у понашању није обухваћен Одлуком којом је уређена социјална заштита на територији града Смедерева. Насупрот томе, градском Одлуком је утврђено да саветодавно – терапијске и социјално-едукативне услуге при саветовалишту Центра могу да се користе, између осталог, као вршњачка медијација – посредовање у конфликту и клуб младих – подршка младима у ризику од сукоба са законом и усукобу са законом.⁸⁸ Међутим, Саветовалиште при Центру није основано, нити је организовано пружање наведених услуга у граду Смедереву.

Центар је својом евиденцијом у 2021. години обухватао 26 малолетника који су починили или постоји сумња да су починили прекршај или кривично дело. Двоје малолетника је узраста испод 14 година, те је из тог разлога одбачена пријава против њих. Укупном броју малолетника у сукобу са законом, највише је деце узраста 16 до 17 година, а следе деца од 14 до 15 година. Број деце у сукобу са законом на 10.000 малолетних становника града Смедерева је 2021. године износио 12,4 што је, као и код деце са проблемима у понашању, вишеструко мање у поређењу са Подунавским округом и Републиком Србијом, где је овај однос износио 73,1, односно 86,5. Током прве три године периода од 2017. до 2021. године је број малолетника у сукобу са законом из града Смедерева био стабилан, али је 2020. године дошло до наглог скока, за којим је уследио оштар пад. Према сазнањима Центра, малолетници долазе у сукоб са законом, пресвега, због насиља.

⁸⁸Члан 33. Одлуке о правима социјалне заштите у граду Смедереву („Службени лист града Смедерева“, број 1/2020 – пречишћен текст).

Графикон 16: Старосна структура деце у сукобу са законом евидентирани у Центру (2017 - 2021.)

Извор: РЗСЗ

У кривичноправном поступку према малолетнику који је учинио кривично дело изричу се васпитне мере. Суд у оваквим поступцима може да изрекне:

- Мере упозорења и усмеравања: судски укор и посебне обавезе;
- Мере појачаног надзора: појачан надзор од стране родитеља, усвојитеља или старатеља, појачан надзор у другој породици, појачан надзор од стране органа старатељства, појачан надзор уз дневни боравак у одговарајућој установи за васпитавање и образовање малолетника;
- Заводске мере: упућивање у васпитну установу, упућивање у васпитно – поправни дом, упућивање у посебну установу за лечење и оспособљавање.⁸⁹

Током 2021. године, према 13⁹⁰ малолетних извршилаца кривичних дела у граду Смедереву изречене су кривичне санкције. Овај број је прилично уједначен у претходном петогодишњем периоду, изузев 2018. године, када су кривичне санкције изречене према 24 малолетника. Изречена је свега једна мера појачаног надзора органа старатељства током 2021. године. Мера појачаног надзора је у претходних пет година најчешће изрицана 2018. године, и то у 15 случајева. Мера посебне обавезе је 2021. године изречена према 9 малолетника, од чега је у 6 случајева подразумевала укључивање у рад хуманитарних организација и обављање послова од значаја за заједницу, без накнаде. Ради се о мери посебног бавезе, која је најчешће примењивана у граду Смедереву током претходних година. Заводске мере нису примењиване у 2021. години, а у периоду од 2017. до 2021. године су примењене у 12 случајева и то, по правилу, упућивањем у васпитно – поправну установу.

Васпитни налог је посебна мера предвиђена Законом о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривично правној заштити малолетних лица, која нема карактер кривичне санкције. Сврха ове мере је избегавање кривичног поступка према малолетном учиниоцу кривичног дела или обустава поступка, са циљем да се васпитним налогом утиче на правилан развој

⁸⁹Члан 11. Закон о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривично правној заштити малолетника ("Сл. гласник РС", бр. 85/2005);

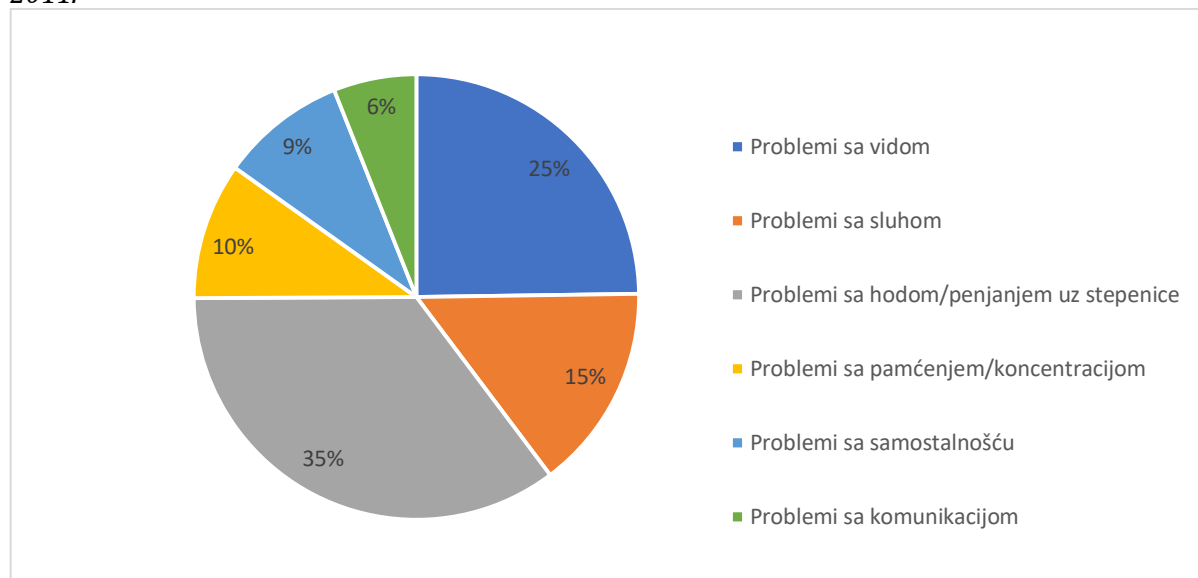
⁹⁰РЗС. Статистика правосуђа

малолетника и јачање његове личне одговорности и превентиви ради нечињења кривичних дела. На територији града Смедерева није изречен ниједан васпитни налог од 2017. до 2021. године.

8.5. ПОДРШКА ОСОБАМА СА ИНВАЛИДИТЕТОМ

Услед изостанка националног консензуса о дефиницији термина „особе са инвалидитетом“, који је уједначено примењен унормативном оквиру, нема административних података о броју ОСИ у Србији. Према подацима пописа из 2011. године, око 13% становништва Републике Србије се убраја у особе са инвалидитетом. Имајући у виду да град Смедерево према већини друштвених индикатора не одступа битно од просека Републике, може се очекивати да у граду Смедереву живи око 13 хиљада особа са инвалидитетом. Пописом је утврђено да се већина особа са инвалидитетом суочава са изазовима при ходању и пењању уз степенице. Следе проблеми са видом, а затим са слухом.

Графикон 17: Структура особа са инвалидитетом према врсти проблема на основу података Пописа 2011.

Извор: РЗСЗ

Држава је одредбама Закона о социјалној заштити преузела одговорност да пружи подршку особама са телесним, интелектуалним, сензорним или менталним потешкоћама или тешкоћама у комуникацији. Ово подразумева и подршку у условима када се ова група корисника, услед друштвених или других препрека, сусреће са функционалним ограничењима у једној или више области живота. Наведеној групи корисника су намењене услуге смештаја, становања уз подршку, дневног боравка, помоћи у кући и персоналне асистенције, као и новчани додатак за негу и помоћ другог лица као специфичан вид материјалне подршке. Такође, као вид подршке особама са инвалидитетом примењују се и одговарајуће мере породично – правне заштите.

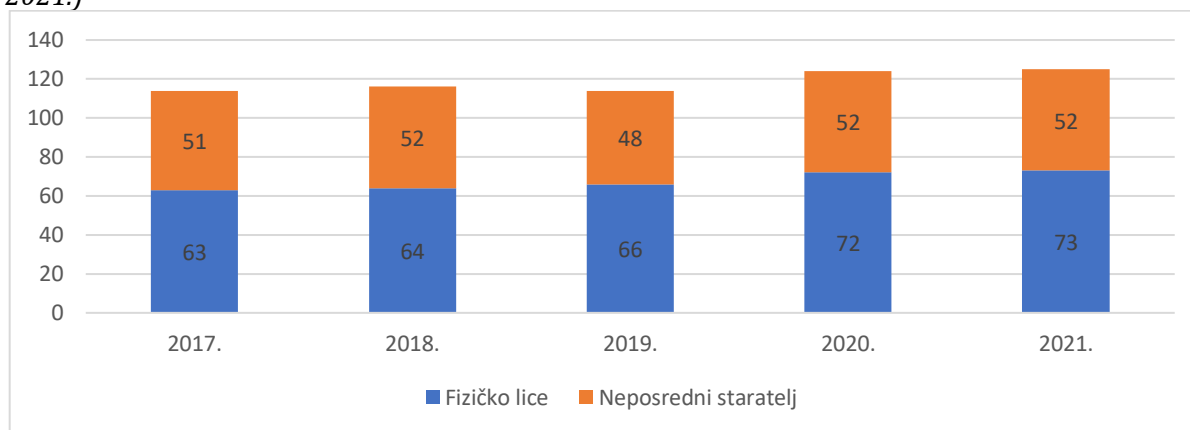
Пунолетно лице, које због болести или сметњи у психо – физичком развоју није способно за нормално расуђивање те због тога није у стању да се само стара о себи и о заштити својих права и интереса може бити лишено пословне способности.⁹¹ Такође, уколико пунолетно лице које због болести или сметњи у психо – физичком развоју својим поступцима непосредно угрожава сопствена права и интересе или права и интересе других лица, може бити делимично лишено пословне способности. Одлуком о делимичном лишењу пословне способности одређују се правни послови које лице делимично лишено пословне способности може, односно не може самостално предузимати. На територији града Смедерева је у 2021. години било 117 особа које су потпуно

⁹¹ Члан 146. Породичног закона ("Сл. гласник РС", бр. 18/2005, 72/2011 – др. закон и 6/2015);

лишене пословне способности и једна особа које је делимично лишена пословне способности. У току године је донето 10 одлука о лишавању пословне способности, од којих се једна односила на делимичну примену ове мере.

Особе које су лишене пословне способности стављају се под старатељску заштиту.⁹² Центар је за 73 особе које су лишене пословне способности одредио физичко лице за старатеља, а у 52 случаја је одлучено да Центар непосредно обавља ту улогу. Код сродника или старатеља је смештено 75 пунолетних особа под старатељском заштитом, а њих 49 је смештено у установе социјалне заштите. Број особа под старатељском заштитом у граду Смедереву је благо повећан у периоду од 2017. до 2021. године. Непромењен је број случајева у којима Центар непосредно врши старатељство, а у порасту је број старатељстава које обавља физичко лице по одлуци Центра.

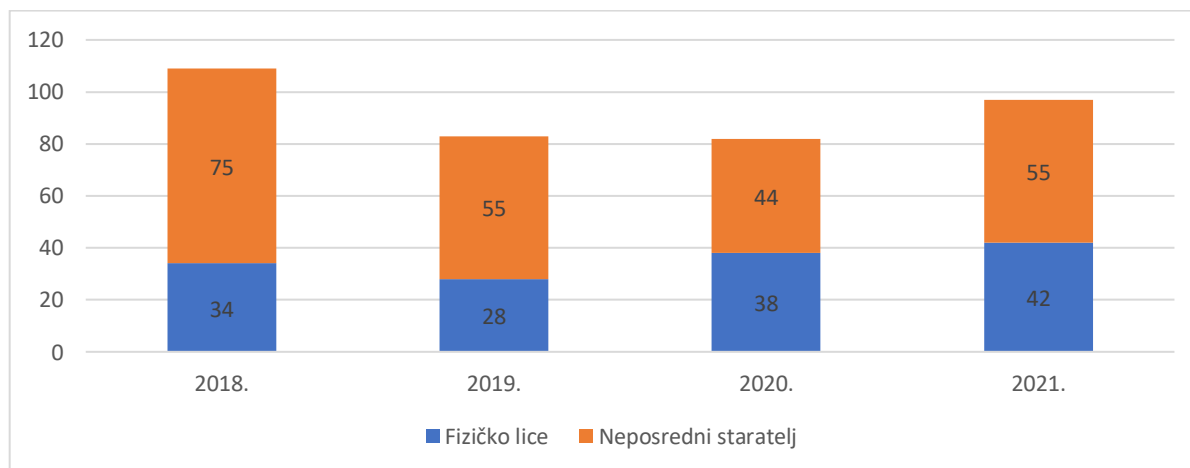
Графикон 18: Број особа под старатељском заштитом према вршиоцу дужности старатеља (2017 - 2021.)

Извор: РЗСЗ

Привремена старатељска заштита која се примењује ради привремене заштите личности, права или интереса тих лица⁹³ без претходне одлуке суда о лишавању пословне способности, одређена је, током 2021. године у 31 случају на територији града Смедерева. На крају 2021. године у граду Смедереву је било 97 особа које су под привременим старатељством. Центар је у 42 случаја привремено старатељство поверио физичким лицима а у 55 случајева Центар непосредно обавља послове привременог старатеља. Током 2019. и 2020. године је смањен број особа под непосредним старатељством, очигледно под утицајем пандемије КОВИД-19. Наредне, 2021. године, дошло је до повећања обима примене непосредне старатељске заштите, али није достигнут ниво који је претходио пандемији.

Графикон 19: Број особа под привременом старатељском заштитом према вршиоцу дужности старатеља (2017 - 2021.)

⁹²Члан 124. Породичног закона ("Сл. гласник РС", бр. 18/2005, 72/2011 – др. закон и 6/2015);

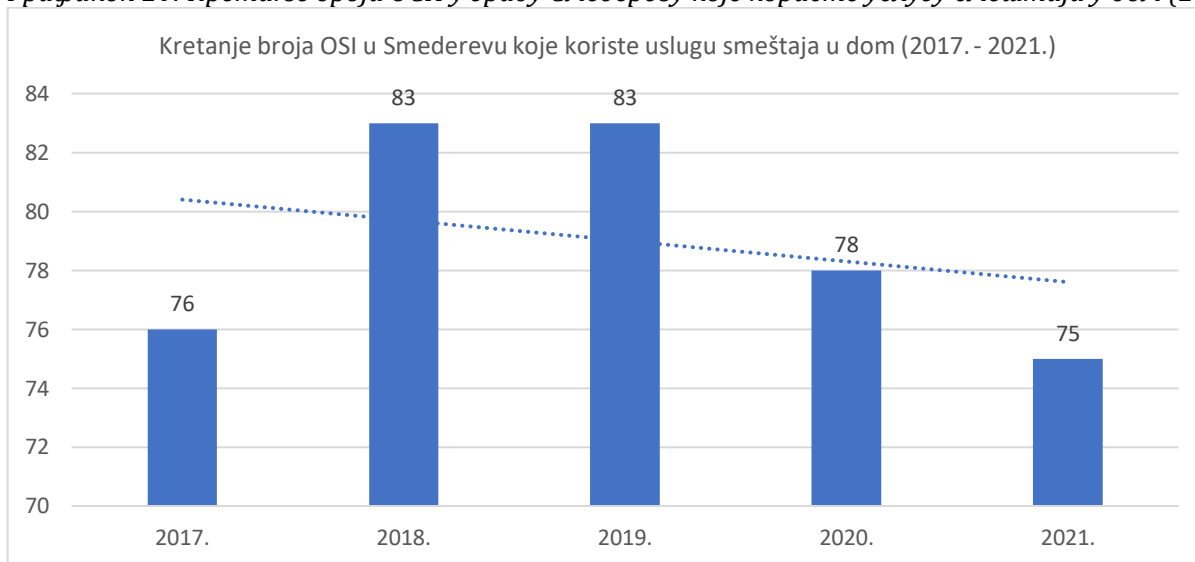
⁹³Члан 132. Породичног закона ("Сл. гласник РС", бр. 18/2005, 72/2011 – др. закон и 6/2015);

Извор: РЗСЗ

Домски смештај је услуга социјалне заштите која обухвата широк круг корисника и није искључиво усмерена на особе са инвалидитетом. Сврха домског смештаја одраслих и старих састоји се у одржању или унапређењу квалитета живота, њихове самосталности, односно припреме за одржив независан живот.⁹⁴Одраслим особама се ова услуга пружа уколико услед физичких, интелектуалних или тешкоћа у психичком функционисању имају потребу за интензивним и целодневним надзором, негом и подршком током 24 сата, а чије се потребе тренутно не могу задовољити у породичном окружењу, или кроз услуге у заједници.

Услугу домског смештаја је у децембру 2021. године користило 75 особа са инвалидитетом из града Смедерева. У току године је осам особа са инвалидитетом из града Смедерева упућено на коришћење услуге домског смештаја, а исто толико корисника је престало да користи ову услугу. Број ОСИ које користе услугу домског смештаја има тенденцију пада у периоду од 2017. до 2021. године што је, имајући у виду међугодишње кретање, врло вероватно последица пандемије КОВИД – 19.

Графикон 20: Кретање броја ОСИ у граду Смедереву које користе услугу смештаја у дом (2017 - 2021.)

Извор: РЗСЗ

Породични смештај се обезбеђује одраслим особама са инвалидитетом ради одржавања или побољшања квалитета живота. У граду Смедереву је у децембру 2021. године петоро особа са инвалидитетом користило ову услугу, али у току године није ниједан додатни корисник упућен на коришћење породичног смештаја. Током претходног петогодишњег периода, особе са инвалидитетом из града Смедерева, по правилу, нису користиле услугу смештаја у другу породицу.

Услуга становања уз подршку се дуготрајно пружа особама са физичким инвалидитетом, интелектуалним или менталним тешкоћама, са навршених 15 година.⁹⁵Сврха услуге становања уз подршку за особе са физичким инвалидитетом, интелектуалним или менталним тешкоћама, јесте помоћ и подршка у стицању што већег степена самосталности који им омогућава квалитетнији независан живот у заједници.⁹⁶Становањем уз подршку обезбеђује се одговарајући смештај, стручна помоћ и подршка што потпуније осамостаљивање и укључивање корисника уз аједницу. Особе са инвалидитетом из града Смедерева нису користиле ову услугу, нити у непосредном окружењу Града постоји организација која има лиценцу за пружање ове услуге.

⁹⁴Члан 23. Правилника о ближим условима и стандардима за пружање услуга социјалне заштите („Сл. гласник РС”, бр. 42/2013, 89/2018, 73/2019).

⁹⁵Члан 88. Правилника о ближим условима и стандардима за пружање услуга социјалне заштите („Сл. гласник РС”, бр. 42/2013, 89/2018, 73/2019);

⁹⁶Члан 89. Правилника о ближим условима и стандардима за пружање услуга социјалне заштите („Сл. гласник РС”, бр. 42/2013, 89/2018, 73/2019).

Имајући у виду да је ниво развијености града Смедерева испод просека Републике Србије, за обезбеђивање услуге становања уз подршку у овом Граду је надлежна централна власт⁹⁷.

Услуга дневног боравка се пружа одраслим особама са телесним инвалидитетом, односно интелектуалним тешкоћама, који имају потребу за дневном негом и надзором, као и подршком у одржању и развијању потенцијала. Пружањем ове услуге унапређује се квалитет живота корисника у властитој социјалној средини, кроз одржање и развијање социјалних, психолошких и физичких функција и вештина, како би се у што већој мери оспособили за самосталан живот. Важна компонента услуге дневног боравка је и пружање прилике члановима породице корисника за бављење радних и других активности. Одлуком града Смедерева услуга дневног боравка доступна је одраслим особама са лако или умереном менталном ометеношћу, аутизмом и вишеструком ометеношћу, особама са телесно – физичким инвалидитетом и особама са сензорним оштећењима, ако је у зависности од степена и врсте ометености, могућности и потреба ових лица и из других разлога, овакав облик заштите најцелисходнији.⁹⁸ У оквиру услуге дневног боравка, корисницима се обезбеђује дневни боравак, исхрана, здравствена заштита, саветодавно - терапијске и социјално - едукативне и васпитне функције и спортско - рекреативни садржаји, према њиховим способностима, склоностима и интересовању.

Услугу дневног боравка у граду Смедереву је током 2021. године користило 18 одраслих особа са инвалидитетом. Четири особе су у старосном распону од 18 до 25 година, док су остали корисници старости од 26 до 64 године. Већина корисника има потребу за другим степеном подршке⁹⁹, а седам особа које користе ову услугу имају потребу за првим степеном подршке. Број корисника се током претходних пет година није битно мењао, као ни сами корисници. Имајући у виду да организација која пружа услугу дневног боравка у граду Смедереву истовремено поседује лиценцу за децу и одрасле кориснике, током времена се мења само старосна структура услед одрастања, а укупан број је условљен капацитетом установе.

Услуга помоћи у кући је намењена особама које имају ограничења физичких и психичких способности услед којих нису у стању да независно живе у својим домовима без редовне помоћи у активностима дневног живота, неге и надзора, при чему је породична подршка недовољна или није расположива.¹⁰⁰ Сврха помоћи у кући је подршка корисницима у задовољавању свакодневних животних потреба, како би се унапредио или одржао квалитет живота. Према Одлуци града Смедерева, ова услуга се пружа обављањем неопходних кућних послова (одржавање чистоће стана, набавка хране и других потребних ствари, одржавање личне хигијене и слично).¹⁰¹ За особе са инвалидитетом, учешће корисника и њихових сродника обавезних на издржавање у трошковима помоћи у кући, процедура одабира корисника, мерила и критеријуми за пружање услуге, утврђују се Правилником о остваривању права у пружању услуга у социјалној заштити из надлежности града Смедерева, који још увек није усвојен. Детаљи обезбеђивања услуге помоћи у кући су уређени уговором између града Смедерева и пружаоца услуге, којим је, између осталог, доступност ове услуге ограничена на кориснике додатка за помоћ и негу другог лица.¹⁰² Корисници, ускладу са Законом, партиципирају у трошковима услуге, у зависности од фонда сати коришћења услуге, а максимално у износу од 20% додатка за помоћ и негу другог лица¹⁰³. За услугу

⁹⁷Члан 206. Закона о социјалној заштити („Сл. гласник РС”, бр. 24/2011 и 117/2022 – одлука УС);

⁹⁸Члан 62. Одлуке о правима социјалне заштите у граду Смедереву („Службени лист града Смедерева”, број 1/2020 – пречишћен текст);

⁹⁹Према одредбама члана 15. Правилника о ближим условима и стандардима за пружање услуга социјалне заштите, („Сл. гласник РС”, бр. 42/2013, 89/2018, 73/2019), подршка првог степена значи да корисник није способан да се самостално брине о себи и укључи се у активности дневног живота у заједници, због чега му је потребно физичко присуство и континуирана помоћ другог лица. Подршка другог степена означава да корисник може да брине о себи и да се укључи у активности дневног живота у заједници уз физичко присуство и помоћ другог лица. Трећи степен подразумева да корисник може да брине о себи и да се укључи у активности дневног живота у заједници, али му је услед недовољно развијених знања и вештина потребан надзор и подршка другог лица. Корисници са најнижим, четвртим, степеном подршке, могу самостално, односно уз подсећање, да обављају све животне активности;

¹⁰⁰Члан 73. Правилника о ближим условима и стандардима за пружање услуга социјалне заштите („Сл. гласник РС”, бр. 42/2013, 89/2018, 73/2019);

¹⁰¹Члан 28. Одлуке о правима социјалне заштите у граду Смедереву („Службени лист града Смедерева”, број 1/2020 – пречишћен текст).

¹⁰²Члан 3. Уговора број 400-2763/2020-03;

¹⁰³Члан 212. Закона о социјалној заштити („Сл. гласник РС”, бр. 24/2011 и 117/2022 – одлука УС);

помоћ у кући за једночлана и двочлана старачка социјално угрожена домаћинства, корисници не плаћају партиципацију.

Помоћ у кући је 2021. године, према извештају пружаоца услуге и Центра, користило укупно 60 корисника. Број корисника ове услуге у односу на укупан број становника у граду Смедереву је далеко нижи од просека Републике Србије. Наиме, у граду Смедереву је помоћ у кући током 2021. године, према подацима Центра, користило 3,3 корисника, односно четири корисника на десет хиљада становника, док је просек Републике Србије износио 25,9. Овај показатељ је на нивоу целе државе порастао у претходне три године, а у истом раздобљу је уграду Смедереву благо опао. За разлику од 2021. Године, од септембра 2022. Године примећена је тенденција раста броја корисника, нарочито из руралних средина.

Услуге персоналне асистенције се пружају пунолетним особама са инвалидитетом код којих је утврђено телесно оштећење у висини од 100% и које су оствариле право на увећани додатак за помоћ и негу другог лица, а које имају способности за самостално доношење одлука, радно су ангажоване или активно укључене у рад различитих удружења грађана, спортских друштава, политичких партија и других облика друштвеног ангажмана, односно укључене су у редовни или индивидуални образовни програм.¹⁰⁴ Сврха услуге персоналне асистенције је пружање одговарајуће индивидуалне практичне подршке која је кориснику неопходна за задовољавање личних потреба и укључивање у образовне, радне и друштвене активности у заједници, ради успостављања што већег нивоа самосталности.¹⁰⁵ Одлуком града Смедерева је утврђено да услугу персоналне асистенције користе пунолетне особе, које остварују право на увећани додатак за помоћ и негу другог лица, са високим степеном зависности од помоћи других у обављању активности свакодневног живота, са очуваним капацитетом за самостално доношење одлука и управљање сопственим животом на нивоу одлучивања и организације свакодневног живљења (особе са тешким телесним инвалидитетом, особе са ограниченом способношћу кретања, слепе особе, особе којима је потребна помоћ за задовољавање основних свакодневних животних потреба, особе које обављају различите радне активности унутар и/или изван куће).¹⁰⁶ Учешће корисника и њихових сродника обавезних на издржавање у трошковима услуге персоналне асистенције, процедура одабира корисника и мерила и критеријуми за пружање услуге утврђују се Правилником, а тренутно износи 20% од увећаног додатка за помоћ и негу другог лица за пун фонд сати коришћења услуге, што је 8 сати дневно, односно 40 сати недељно.

У граду Смедереву је на крају 2021. године десет особа користило услугу персоналне асистенције. Сви корисници услуге припадају старосном распону од 26 до 64 године. Шест корисника има потребу за другим степеном подршке, а осталим корисницима је потребан највиши ниво подршке. Током претходних година није било битнијих промена у броју и структури корисника имајући у виду да њих шест користи услугу више од пет година, док је остали користе између једне и пет година. Према процени Центра и пружаоца ове услуге, не постоји потреба за даљим повећањем обухвата овом услугом.

Поред наведених услуга, на основу Закона о употреби знаковног језика и Одлуке града Смедерева обезбеђује се Преводилачки сервис за знаковни језик за особе са инвалидитетом.¹⁰⁷ Ради се о пружању услуге превођења глумим и наглумим особама са српског знаковног на српски говорни језик и обрнуто, ради превазилажења информационах, комуникационах и других препрека и подстицања равноправности и пуног учешћа у друштвеној заједници. Корисници ове услуге не партиципирају у трошковима њеног пружања, а остварује се на захтев корисника, овлашћеног лица за старање о кориснику услуге или представника надлежних органа код којих корисници остварују своја права. Током 2021. године је преводилачки сервис користило 127 корисника у укупном трајању од 168 часова месечно свих 12 месеци у години. Према подацима организације која пружа ову

¹⁰⁴Члан 99. Правилника о ближим условима и стандардима за пружање услуга социјалне заштите („Сл. гласник РС”, бр. 42/2013, 89/2018, 73/2019);

¹⁰⁵Члан 100. Правилника о ближим условима и стандардима за пружање услуга социјалне заштите („Сл. гласник РС”, бр. 42/2013, 89/2018, 73/2019);

¹⁰⁶Члан 36. Одлуке о правима социјалне заштите у граду Смедереву („Службени лист града Смедерева”, број 1/2020 – пречишћен текст).

¹⁰⁷Члан 59. Одлуке о правима социјалне заштите у граду Смедереву („Службени лист града Смедерева”, број 1/2020 – пречишћен текст);

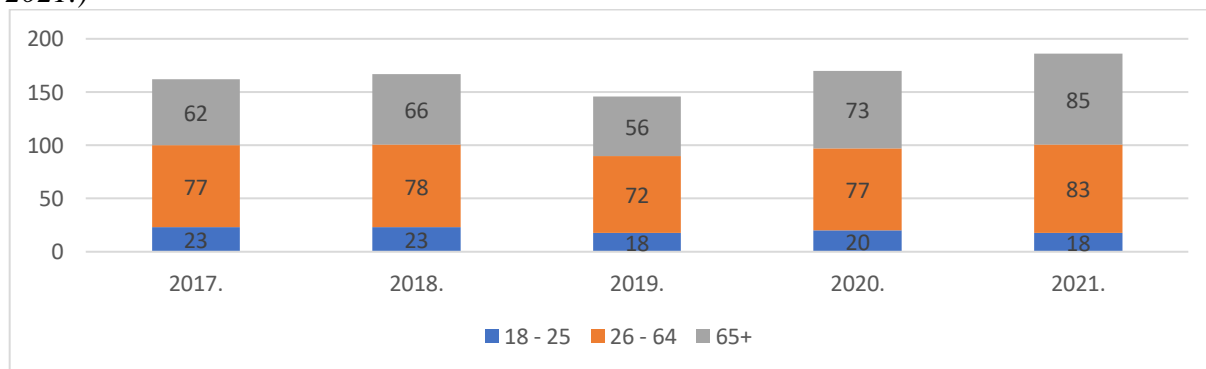
услугу, изразита већина корисника је у старосном распону од 18 до 50 година, који преводилачки сервис користе у области запошљавања, превођења докумената и за личне потребе (куповина, финансијски послови, родитељски састанци и слично). Корисници старији од 50 година услугу најчешће користе у здравству и институцијама локалне самоуправе.

Право на новчани додатак за помоћ и негу другог лица имају особе којима је због телесног или сензорног оштећења, интелектуалних потешкоћа или промена у здравственом стању неопходна помоћ и нега другог лица да би задовољило своје основне животне потребе.¹⁰⁸

При додели ДПН се не узима у обзир материјално стање корисника, већ је пресудно медицинско вештачење које обавља комисија Републичког фонда за пензијско и инвалидско осигурање. Право на додатак за помоћ и негу другог лица остварује особа која то право не може да оствари по другом правном основу. Изузетак од претходног правила су корисници новчане накнаде за помоћ и негу другог лица који су то право остварили као инвалидно дете по ранијим прописима. У оваквим случајевима корисници остварују право на разлику између износа раније стеченог права и износа додатка за помоћ и негу другог лица.

Додатак за помоћ и негу другог лица је 2021. године у граду Смедереву остваривало 186 пунолетних особа са инвалидитетом. Важно је нагласити да се овај вид материјалне подршке првенствено остварује из средстава РФ ПИО за осигуранике који су тај статус стекли у складу са Законом. Тек уколико ово право не може да се оствари у складу са прописима који уређују пензијско и инвалидско осигурање, додатак за негу и помоћ другог лица може да се оствари из средстава буџета РС. Број корисника новчане накнаде за помоћ и негу другог лица која се остварује у РФ ПИО је за око четири пута већи него број корисника основног додатка за негу и помоћ другог лица. Око 46% пунолетних корисника овог вида материјалне подршке у 2021. години је старије од 65 година, а незнатно је мањи био удео особа у старосном распону од 26 до 64 године. Старосна структура корисника се није битно мењала у раздобљу од 2017. до 2021. године. Укупан број је, чини се, у благом порасту, али се то не може са сигурношћу утврдити због пада броја корисника током пандемије КОВИД-19, када су сви административни поступци отежано спровођени.

Графикон 21: Старосна структура корисника основног додатка за негу и помоћ другог лица (2017 - 2021.)

Извор: МРЗБСП

Поред основног додатка за помоћ и негу другог лица, особама са инвалидитетом је намењен и увећани додатак. Право на увећани додатак за помоћ и негу другог лица имају особе за које је, на основу прописа о пензијском и инвалидском осигурању, утврђен инвалидитет од 100 % по једном основу или органски трајни поремећај неуролошког и психичког типа.¹⁰⁹ Такође, увећани додатак могу да користе грађани са инвалидитетом по 70 и више процената по најмање два основа.

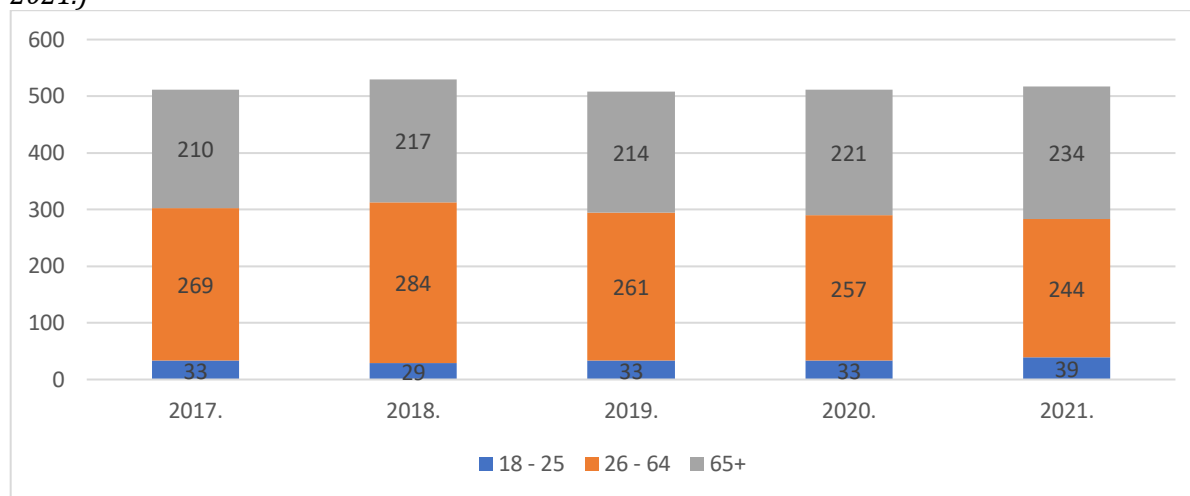
Увећани ДПН је у децембру 2021. године користило 517 пунолетних особа са инвалидитетом у граду Смедереву. Старосна структура корисника увећаног ДПН је слична старосној структури корисника основног вида овог новчаног давања, с тим што је нешто већи удео особа старости од 26 до 64 године у односу на кориснике са више од 65 година. Такође, слично је и

¹⁰⁸Члан 92. Закона о социјалној заштити („Сл. гласник РС”, бр. 24/201 и 117/2020 – одлука УС).

¹⁰⁹Члан 94. Закона о социјалној заштити („Сл. гласник РС”, бр. 24/2011 и 117/2022 – одлука УС).

кретање укупног броја корисника, које је 2019. и 2020. године било под очигледним утицајем пандемије.

Графикон 22: Старосна структура корисника увећаног додатка за негу и помоћ другог лица (2017 - 2021.)

Извор: МРЗБСП

8.6. ПОДРШКА ЖРТВАМА НАСИЉА У ПОРОДИЦИ

Насиље у породици је акт физичког, сексуалног, психичког или економског насиља учиниоца према лицу са којим се учинилац налази у садашњем или ранијем брачном или ванбрачном или партнерском односу. Насиљем у породици се сматра и насиље учињено према сроднику усвојитељу, усвојенику, храњенику, х ранитељу или према другом лицу са којим учинилац живи или је живео у заједничком домаћинству.¹¹⁰ Под насиљем у породици Породични закон подразумева следеће радње:

- Наношење или покушај наношења телесне повреде;
- Изазивање страха претњом убиства или наношења телесне повреде члану породице или њему блиском лицу;
- Присиљавање на сексуални однос;
- Навођење на сексуални однос или сексуални однос са лицем које није навршило 14. годину живота или немоћним лицем;
- Ограничавање слободе кретања или комуницирања са трећим лицима;
- вређање, као и свако друго дрско, безобзирно и злонамерно понашање;

Дакле, насиље у породици може да се испољава у различитим облицима као: физичко насиље, психичко насиље, сексуално насиље или економско насиље.

Према Закону о социјалној заштити, деца жртве насиља и занемаривања су деца код које постоји опасност да ће постати жртве или ако јесу жртве злостављања, занемаривања, насиља и експлоатације, односно ако су им физичко, психичко или емоционално благостање и развој угрожени деловањем или пропустима родитеља, старатеља или друге особе која се о њима непосредно стара.

Подршка жртвама насиља у породици се пружа комплементарном применом Закона о спречавању насиља у породици, Породичног закона и Закона о социјалној заштити. Подршка жртвама насиља у породици обухвата истражне, прекршajне и кривично – правне поступке, као и примену одговарајућих мера породично – правне заштите и пружање услуга социјалне заштите.

Током 2021. године Центар је евидентирао 56 пријава у којима су деца означена као жртве насиља у породици. У 30 случајева се насиље догодило у једнородитељској биолошкој породици детета, 25 пријава се односило на потпуну биолошку породицу и једна на хранитељску

¹¹⁰Члан 3. Закона о спречавању насиља у породици, ("Сл. гласник РС", бр. 94/2016)

породицу. Више од 60% пријава је поднето због занемаривања и немарног поступања према детету. По 10 пријава је поднето за физичко и емоционално насиље, а у два случаја радило о сексуалном насиљу. Центар је током 2021. године 56 пута пружио материјалну, правну и стручно – саветодавну подршку у случајевима насиља над децом у породици. Деца су издвајана из породица више од 20 пута, корективни надзор је примењен у пет случајева, а покренуто је и 17 одговарајућих поступака пред судом. Центар је покренуо 11 поступака за делимично лишавање родитељског права и два за потпуно лишавање родитељског права. Покренуто је пет поступака за заштиту од насиља у породици и поднето је пет кривичних пријава.

Број и структура пријава насиља су се мењали током раздобља од 2017. до 2021. године, али не на начин који је индикативан за саму појаву. Највеће одступање од тренда је евидентирано 2017. године, када је број пријава био већи за 40% у поређењу са 2021. годином, уз изражен број физичког насиља. Континуирано расте емоционално насиље, а занемаривање и немарно поступање је доминантан вид насиља током целог периода.

Табелабр.7: Кретање броја пријава насиља над децом у породици током 2021. године према врсти насиља (2017 – 2021.)

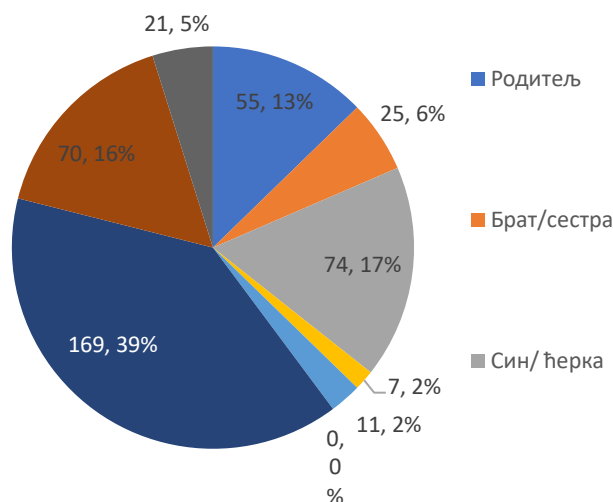
Врста насиља	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
Физичко насиље	22	8	5	18	10
Емоционално насиље	1	4	5	9	10
Сексуално насиље	0	1	0	0	2
Занемаривања и немарног поступања	47	37	31	25	34
Експлоатација	0	0	0	0	0
Укупно	70	50	41	52	56

Извор: РЗСЗ

Број пријава насиља над децом у породици у односу на број становника је битно нижи у граду Смедереву од вредности овог индикатора на територији Републике Србије. У граду Смедереву је током претходних пет година евидентирано просечно око пет пријава на десет хиљада становника, док је у Републици Србији просечно овај однос износио нешто мање од 12. Структура пријава према врсти насиља је слична на целој територији Републике. Физичко насиље је у опадању, док расте број пријава емоционалног насиља. Најизраженији вид насиља над децом у породици је занемаривање и немарно поступање које је у пријавама заступљено са око 30% у целој Републици Србији, али је удео овог вида насиља у граду Смедереву двоструко већи.

Центар је током 2021. године евидентирао 376 пријава насиља у породици у случајевима када су жртве биле пунолетне особе. Жене су биле жетве насиља у породици у више од 80% случајева, а 56% пријава се односио на психичко насиље, док су остале пријаве поднете због физичког насиља. У 56% случајева, као починиоци насиља су пријављени садашњи или бивши ванбрачни, односно брачни партнери. Центар је у пријављеним случајевима насиља доминантно пружао материјалну, правну и стручну саветодавну подршку у случајевима насиља, и то 376 пута током 2021. године. Три жртве насиља су из безбедносних разлога издвојене изд омаћинства, а у 37 случајева су покренути одговарајући поступци пред судом. Суд је, према подацима Центра, изрекао 28 мера заштите од насиља у породици, од којих изразита већина подразумева забрану даљег узнемиравања члана породице. Полиција и тужилаштво су током 2021. године изrekli 402 хитне мере заштите од насиља у породици. Такође, према подацима којима располаже Центар, током 2021. године полиција и тужилаштво нису изрицали хине мере у сладу са Законом о спречавању насиља у породици.

Графикон 23: Старосна структура корисника увећаног додатка за негу и помоћ другог лица (2017 - 2021.)

Извор: ЦСР Смедерево

Тренд броја пријава насиља у породици евидентираних у Центру од 2017. до 2021. године има благо узлазну путању. Овај тренд није континуиран, јер је између 2017. и 2018. године дошло до смањења броја пријава за око 20%, али је наредних година стављен раст који је до краја посматраног периода достигао и превазишао ниво из 2017. године. Сличне су и карактеристике кретања броја пријава према врстама насиља. Пријаве сексуалног и економског насиља, по правилу, нису евидентирани у раздобљу од 2017. до 2021. године. Физичко насиље је у порасту, али уз нешто блажи узлазни тренд услед међугодишњих варијација. Динамика раста броја пријава психичког насиља је битно израженија.

Табела бр.8: Број пријава породичног и партнерског насиља у току године према доминантној врсти насиља, старости и полу жртве насиља

Врстана сиља	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
Физичко насиље	173	141	158	181	170
Сексуално насиље	0	0	0	1	0
Психичко насиље	170	127	127	186	206
Економско насиље	0	0	0	0	0
Укупно	343	268	285	368	376

Извор: ЦСР Смедерево

Број пријава насиља у породици у односу на број становника је током 2021. године у граду Смедереву био нижи за 11% него на територији Републике Србије. У граду Смедереву су током претходних пет година евидентирани просечно око 32 пријаве годишње на десет хиљада становника, док је у Републици Србији просечно овај однос износио око 40. Структура пријава према врсти насиља у граду Смедереву је слична као на целој територији Републике. Физичко насиље је у порасту који је блаже изражен него раст броја пријава психичког насиља, док је број пријава сексуалног и економског насиља сувише низак да би утицао на појаву у целини. Најупадљивије одступање између броја пријава насиља у граду Смедереву и тог броја териториј и целе државе се огледа у смањењу између 2017. и 2018. године.

Град Смедерево је својом Одлуком предвидео услугу обезбеђивања смештаја уприхватилиште за жртве насиља којима је то најцелисходнији облик привременог

збрињавања („Сигурна кућа“)¹¹¹. Ова услуга се, према Одлуци Града, користи у ситуацијама акутног стања насиља у породици (наношење или покушај наношења телесне повреде, присиљавање или навођење на сексуални однос, изазивање страха претњом убиства, ограничавање слободе кретања или комуницирања са трећим лицима, вређање, као и свако друго дрско, безобзирно и злонамерно понашање). Поред збрињавања се у прихватилишту пружа саветодавна и психолошка подршка, медицинска, правна и социјална помоћ, као и помоћ при контакту са надлежним институцијама. Услуге смештаја у прихватилиште за жртве насиља пружају се најдуже у трајању до шест месеци. Пружање услуге у прихватилиште за жртве насиља обавља Центар. Услуга прихватилишта за жртве насиља се може признати и корисницима ван територије Града, под условом да просторни капацитети нису попуњени, а на основу посебног Уговора који закључује Центар и упутни орган. Одлуком града Смедерева је остављена могућност упућивања жртава насиља у прихватилиште ван града Смедерева на основу решења Центра.¹¹²

Услуга прихватилишта за одрасле жртве насиља у породици је постала мање актуелна након доношења Закона о спречавању насиља у породици, те ову услугу у граду Смедереву користи занемарљив број корисника. Наиме, Законом је омогућено иселење починиоца насиља у породици из стамбеног објекта у коме живи жртва. Такође, омогућена је забрана приласка жртви на одређену удаљеност. Ово, свакако, не искључује у потпуности потребу за прихватилиштем, али према мишљењу руководства Центра, евентуални обим ове потребе не оправдава даљи развој капацитета за пружање услуге.

8.7. Породични односи

Систем социјалне заштите пружа подршку породицама са поремећеним унутрашњим односима путем примене мера породично – правне заштите и уз сходно односно превентивно пружање услуга социјалне заштите. Припругању подршке у оваквим околностима приоритетну улогу има најбољи интерес детета у породици. Иако је низ услуга социјалне заштите, које у одређеним околностима доприносе породичним односима, непосредна подршка се претежно остварује пружањем саветодавно - терапијских и социјално - едукативних услуга. У ову групу услуга, између осталог се сврставају интензивне услуге подршке породици која је у кризи, саветовање и подршка родитеља, хранитеља и усвојитеља, подршка породици која се стара о свом детету или одраслом члану породице са сметњама у развоју, одржавање породичних односа и поновно спајање породице, саветовање и подршка у случајевима насиља, породична терапија и медијација.¹¹³ Ове услуге се пружају као вид помоћи појединцима и породицама које су у кризи, ради унапређивања породичних односа, превазилажења кризних ситуација истицања вештина за самосталани продуктиван живот у друштву.¹¹⁴ Саветодавно – терапијске и социјално – едукативне услуге обезбеђују јединице локалне самоуправе осим саветовања и обуке хранитеља и усвојитеља.^{xiii}

Током 2020. године је у граду Смедереву разведено 12,7 бракова на 100 закључених. Стопа диворцијалитета¹¹⁵ је исте године износила 0,5, док је стопа нупцијалитета¹¹⁶ била 3,7. Годишњи просек разведених на 100 закључених бракова у граду Смедереву је током раздобља од 2012. до 2020. године износио 9,4 сатрендоста. Истовремено је просечна стопа диворцијалитета, уз дискретан раст, била 0,4, а просечна стопа нупцијалитета је у стабилном тренду износила 4,6. Иако подаци указују на то да традиционална брачна заједница слаби уграду Смедереву, ови индикатори су видно неповољнији, како на територији Подунавског округа, тако и у целој Републици Србији. Просечан годишњи број разведених бракова, током посматраног периода, на 100 закључених у Подунавском округу је износио 11,8 а у Републици Србији чак 26,2. Просечна стопа

¹¹¹Члан 43. Одлуке о правима социјалне заштите у граду Смедереву („Службени лист града Смедерева“, број 1/2020 – пречишћен текст);

¹¹²Члан 45. Одлуке о правима социјалне заштите у граду Смедереву („Службени лист града Смедерева“, број 1/2020 – пречишћен текст);

¹¹³Члан 40. Закона о социјалној заштити („Сл. гласник РС“, бр. 24/2011 и 117/2022 – одлука УС);

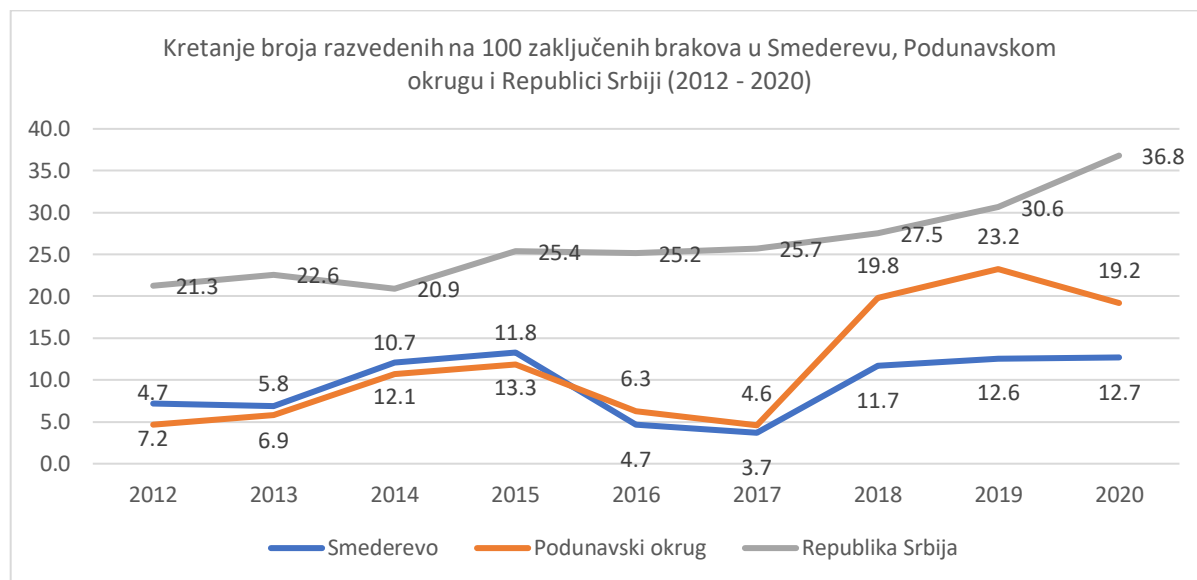
¹¹⁴Члан 46. Закона о социјалној заштити („Сл. гласник РС“, бр. 24/2011 и 117/2022 – одлука УС);

¹¹⁵Број разведених бракова на 1 000 становника у посматраној години;

¹¹⁶Број закључених бракова на 1 000 становника у посматраној години.

диворцијалитета у Подунавском округу је износила 0,4, а у целој Републици Србији 0,7, уз изражен тренд раста нарочито на нивоу државе. Тренд нупцијалитета је у благом опадању у Подунавском округу, односно у благом расту на територији Републике Србије, а просечна стопа износи 4,6 односно 4,2.

Графикон 24: Кретање броја разведених на 100 закључених бракова у граду Смедереву, Подунавском округу и Републици Србији (2012 – 2020.)

Извор: РЗСЗ

Центар је у току 2021. године спровео, по налогу суда, 292 процене у поступцима за вршење родитељског права и 51 стручну процену споразумних предлога родитеља о међусобном регулисању вршења родитељског права. Ове врсте процена се, по правилу, раде по налогу суда који одлучује о разводу брака и уређењу односа између супружника који се разводе. У 17 случајева Центар је доставио налаз и стручно мишљење у поступцима регулисања личног односа детета и родитеља, а у 147 случајева је спроведен поступак ради регулисања издржавања детета. Такође, Центар је спровео 280 поступака мирења супружника у току 2021. године.

Према Одлуци града Смедерева, саветодавно - терапијске и социјално - едукативне услуге пружа саветовалиште Центра, које се организује као:

- породично саветовалиште – саветовалиште за брак и породицу,
- вршњачка медијација – посредовање у конфликту,
- клуб младих – подршка младима у ризику од сукоба са законом и у сукобу са законом.¹¹⁷

У саветовалиштима се реализују психолошко - педагошке, социјалне и правне услуге, кроз саветодавно – терапијски рад са породицама у кризи и децом са проблемима у понашању. Услуге саветовалишта, медијације и клуба су бесплатне за кориснике. Међутим, саветовалиште при Центру, насупрот одредби Одлуке, још увек није основано, а према извештају Центра, ниједан корисник током 2021. године, као ни претходних година, није упућен на коришћење ових услуга.

8.8. ПОДРШКА ОДРАСЛИМ ОСОБАМА БЕЗ ОДГОВАРАЈУЋЕ ПОДРШКЕ ПОРОДИЦЕ

Подршка одраслим особама без одговарајуће подршке породице се доминантно пружа особама старосне доби преко 65 година чији капацитети су ослабљени услед старења и потребна им

¹¹⁷Члан 43. Одлуке о правима социјалне заштите у граду Смедереву („Службени лист града Смедерева“, број 1/2020 – пречишћен текст);

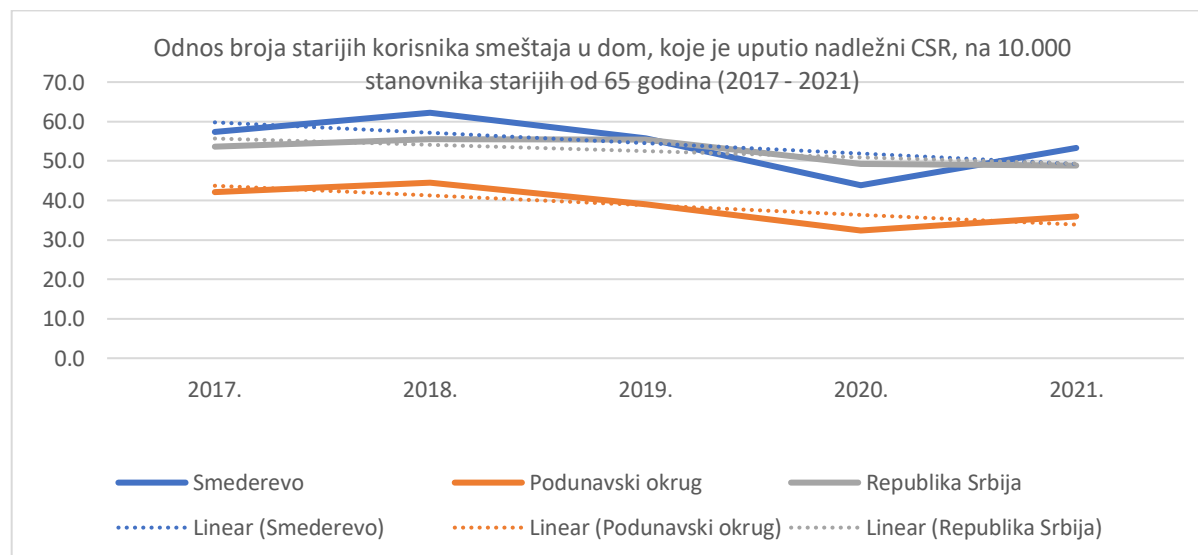
је одговарајућа помоћу у словима када подршка породице није доступна. Подршка овој групи корисника се обезбеђује пружањем услуга смештаја, дневног боравка и помоћи у кући.

Услуга породичног смештаја се пружа старима ради одржавања или побољшање квалитета живота у околностима који су најближи породичним. Смештај у другу породицу 2021. године, као ни претходних година, није користио ниједан становник града Смедерева, старијих од 65 година. Насупрот томе, број корисника породичног смештаја, старијих од 65 година, у подунавском округу је 2021. године просечно износио 9,5 на 10.000 становника исте старосне доби. Овај показатељ на нивоу Републике Србије је био вишеструко нижи, свега 2,5.

Услуге домског смештаја се пружају особама са навршених 65 година живота која услед ограничених способности имају тешкоће да живе самостално, без целодневне подршке, неге или надзора.¹¹⁸ Накрају 2021. године је 110 грађана града Смедерева, које је упутио надлежни Центар, било смештено у јавне домове за старе. Нема података о смештају Смедереваца у приватне домове за старе, али треба имати увид у то да на нивоу Републике Србије 40% корисника домског смештаја користи ову услугу у профитним или непрофитним организацијама чији су оснивачи приватна лица. Такође, у граду Смедереву послује приватни дом за старе, у коме је на крају 2021. године било смештено 70 корисника.

Однос броја старијих корисника смештаја у дом из града Смедерева које је упутио надлежни Центар, на 10.000 становника је 2021. године износио 53,4. Овај показатељ, од 48,8, је нешто нижи на територији Републике Србије, односно битно нижи у целом Подунавском округу, где је износио 35,9. Однос броја старијих корисника смештаја у дом, које је упутио надлежни Центар, на 10.000 становника исте старосне доби има тренд пада у све три територијалне целине. Ово је сигурна последица пандемије КОВИД-19, током које је редукован пријем у домове, али и све већег учешћа приватних домова на тржишту.

Графикон 25: Однос броја старијих корисника смештаја у дом, које је упутио надлежни Центар, на 10.000 становника старијих од 65 година (2017 – 2021.)

Извор: РЗСЗ

Током консултативног процеса са професионалцима из области социјалне заштите је закључено да су старији грађани града Смедерева, који живе без својих породица, често усамљени и социјално искључени. Чак и у случајевима када их чланови породице редовно посећују, старији у међувремену остају сами, уз врло ограничене могућности интеракције са другима. Овакве околности, по правилу, воде у дубље стање потребе, које изискује сложеније видове подршке, као што је смештај у дом. На трагу ових закључака су и налази ЛНОБ мапирања Црвеног крста Смедерева.

¹¹⁸Члан 22. Правилника о ближим условима и стандардима за пружање услуга социјалне заштите („Сл. гласник РС”, бр. 42/2013, 89/2018, 73/2019).

Услуга дневног боравка се пружа старим особама којима је не опходна дневна нега и надзор.¹¹⁹ Ова услуга се реализује кроз осмишљене програме, у планираним и ограниченим временским периодима, али није обухваћена одговарајућим одлукама Градске управе, тако да се дневни боравак за старије од 65 година не обезбеђује у граду Смедереву. На целој територији Републике Србије је 2021. године ову услугу користило свега 35 старијих грађана. Међутим, део активности услуге дневног боравка се неретко организује у облику клубова за старије, као превенција дубљег уласка у стање потребе и обезбеђивања сложенијих видова подршке.

Услуга помоћи у кући се пружа старијима од 65 година, који имају ограничења физичких и психичких способности, услед којих нису у стању да независно живе у својим домовима без редовне помоћи.¹²⁰ Овом услугом се пружа помоћ старијима у обављању активности дневног живота, неге и надзора, у условима када је породична подршка недовољна, или није расположива. Град Смедерево обезбеђује помоћ у кући, између осталих, лицима која нису у стању да се сама о себи старају¹²¹ по условима и начину који је предвиђен за особе са инвалидитетом и за једночлана и двочлана социјално угрожена старачка домаћинства. Током 2021. године је услугу помоћи у кући користило око 40 особа са инвалидитетом и 20 грађана који су социјално угрожени и старији од 65 година. Индекс броја корисника помоћи у кући, старијих од 65 година на 10.000 становника исте старосне доби је у граду Смедереву 2021. године износио 9,7 док је вредност овог показатеља на територији целе државе била чак 109,8.

Смештај у прихватилиште је једна од услуга која је, између осталог, намењена одраслим и старим лицима у кризним ситуацијама, као и бескућницима и просјацима.¹²² Услуга смештаја у прихватилиште се пружа најдуже у трајању до шест месеци, а њена сврха је задовољавање основних потреба појединца или породице којима је потребно неодољно осигурати безбедност у кризним ситуацијама¹²³. Коришћењем услуга прихватилишта се успоставља осећање сигурности као основе за даљи напредак и оснаживање корисника, ради подизања њихове способности за безбедан живот и укључивање у заједницу. Активности ове услуге су усмерене ка процени потреба за другим услугама и започињању процеса помоћи кориснику за успостављање стабилног породичног или независног живота, превазилажење кризне ситуације и одрживих решења у будућности.

Одлуком града Смедерева се смештај у прихватилиште обезбеђује пунолетним особама које су изненада остале без смештаја или из других разлога морају бити збринуте ван своје породице.¹²⁴ Такође, ову услугу град Смедерево обезбеђује особама које се нађу у скитњи и просјачењу, односно у другим случајевима када им је неопходно збрињавање, док се не успостави контакт са надлежним центром за социјални рад, односно док се не омогући повратак у место пребивалишта, или док се за њих не утврди одговарајући облик социјалне заштите. Смештај у прихватилиште се реализује на основу упута Центра, других социјалних установа и удружења, довођењем од стране службених лица или самоиницијативним доласком. Решење о утврђивању права на услугу смештаја у прихватилиште доноси Центар.

Током 2021. године је 26 грађана града Смедерева користило услугу прихватилишта. Центар је током исте године донео 28 решења о смештају одраслих особа у прихватилиште, што је исти број као и претходне године, док је у 2019. години било чак 46 решења о коришћењу ове услуге. Према подацима пружаоца ове услуге, грађани града Смедерева користе услугу прихватилишта искључиво на територији своје ЈЛС. Просечно је, током претходних година, 2/3 корисника услуге прихватилишта било у узрасној категорији од 26 до 64 године, са тенденцијом

¹¹⁹Члан 68. Правилника о ближим условима и стандардима за пружање услуга социјалне заштите („Сл. гласник РС”, бр. 42/2013, 89/2018, 73/2019);

¹²⁰Члан 73. Правилника о ближим условима и стандардима за пружање услуга социјалне заштите („Сл. гласник РС”, бр. 42/2013, 89/2018, 73/2019);

¹²¹Члан 27. Одлуке о правима социјалне заштите у граду Смедереву („Службени лист града Смедерева”, број 1/2020 – пречишћен текст);

¹²²Члан 25. Правилника о ближим условима и стандардима за пружање услуга социјалне заштите („Сл. гласник РС”, бр. 42/2013, 89/2018, 73/2019);

¹²³Члан 26. Правилника о ближим условима и стандардима за пружање услуга социјалне заштите („Сл. гласник РС”, бр. 42/2013, 89/2018, 73/2019);

¹²⁴Члан 30. Одлуке о правима социјалне заштите у граду Смедереву („Службени лист града Смедерева”, број 1/2020 – пречишћен текст).

смањења овог удела ,а старији од 65 година су чинили 1/3 корисника. Удео младиход 18 до 25 година је континуирано занемарљив.

Град Смедерево обезбеђује накнаду за путне трошкове и исхрану пролазника особама које се нађу на територији града Смедерева, ван свог пребивалишта у стању изузетно тешке ситуације, без средстава за повратак у место пребивалишта односно боравишта. Лицу које није у стању да се само врати у место одредишта одређује се пратилац, а износ накнаде за ово право утврђује се у висини стварних трошкова превоза аутобусом или возом и исхране. Решење оплаћању путних трошкова и исхране корисник адоноси Центар. Средства утрошена у ову сврху потражује од Центра за социјални рад, са подручја на коме лице има пребивалиште, односно боравиште, а у корист рачуна Града.

ОДЕЉАК 9

SWOT анализа и кључни проблеми у области социјалне заштите

У циљу дефинисања циљева и планирања развоја система социјалне заштите града Смедерева у наредном периоду, при обради података добијених кроз процес консултација од стране кључних актера, као методолошки инструмент коришћена је SWOT анализа. Као приоритетне циљне групе на које у наредном периоду треба ставити фокус рада, препознате су следеће категорије становништва:

- Старе особе
- Особе са инвалидитетом
- Деца и млади
- Жене
- Роми и
- Интерно расељена лица и избеглице

Из SWOT анализе издвојени су кључни елементи и проблеми за све препознате приоритетне циљне групе.

ЦИЉНА ГРУПА – СТАРЕ ОСОБЕ	
СНАГЕ	СЛАБОСТИ
<p>Постојање институционалних капацитета, тј. установа и организација који пружају услуге и подршку корисничкој групи старих (једна државна и једна приватна установа за смештај);</p> <p>Успостављене услуге ван институционалне подршке старим лицима - услуга помоћ у кући за једночлана и двочлана старачка социјално угрожена домаћинства и услуга помоћ у кући за особе са инвалидитетом, међу којима је и већина корисника из категорије старих особа;</p> <p>Стручан и професионалан кадар пружалаца услуга за старија лица;</p> <p>Највећи број запослених у области има лиценцу за рад и велики број завршених акредитованих програма обуке;</p> <p>Локална самоуправа спремна да препозна потребе корисничке групе и да издвоји знатна финансијска средства за систем заштите старијих особа.</p>	<p>Недовољан број запослених стручних радника у установама и организацијама социјалне заштите;</p> <p>Непостојање Клубова за старе особе (ова услуга не постоји у Правилнику за пружање услуга социјалне заштите и као таква се не може лиценцирати);</p> <p>Ограничена средства у буџету Града за нове услуге и програме социјалне заштите;</p> <p>Одрживост услуга које се успостављају пројектно;</p> <p>Непостојање базе података о старијим корисницима;</p> <p>Непостојање услуга Дневног боравка или Клуба за особе оболеле од деменције (Алцхајмерове болести, Паркинсонове болести и других облика деменција), као и услуга палијативне заштите;</p> <p>Недовољан број превентивних програма за старе и њихове породице са програмима како подржати породицу која брине о старијој особи;</p>

	<p>Услуга Помоћ у кући за једночлана и двочлана старачка социјално угрожена домаћинства, ограничена је на старачка домаћинства са примањима до 18.000,00 динара;</p> <p>Недовољна информисаност старих особа и чланова њихових породица о доступним услугама социјалне заштите, али и о другим правима и услугама од добробити за старе особе</p>
ПРИЛИКЕ	ПРЕТЊЕ
<p>Усвајање Нацрта измена и допуна Закона о социјалној заштити;</p> <p>Усвајање Нацрта стратегије развоја социјалне заштите у РС;</p> <p>Реформа система здравствене заштите</p> <p>Домаћи и инострани фондови за финансирање пројеката у области социјалне заштите;</p> <p>Усвојен Закон о бесплатној правној помоћи.</p>	<p>Неповољни демографски трендови, старење становништва, одлазак образованог кадра из система социјалне заштите, пораст сиромаштва, насиља у породици, као и све већи број пријава злостављања и злоупотребе старијих лица;</p> <p>Честе политичке промене руководећих структура што доводи до дисконтинуитета у реализацији планираних активности;</p> <p>Уредба о забрани запошљавања у јавном сектору онемогућава запошљавање недостајућег кадра и унапређење квалитета услуга, достизање прописаних стандарда услуга и њихово лиценцирање;</p> <p>Недовољна сарадња Министарства здравља и Министарства надлежног за социјалну заштиту у области финансирања услуга;</p> <p>Реорганизација у здравственом систему и деинституционализације психијатријских установа, као и планирани отпуст лица са менталним сметњама није праћен развојем услуга подршке у локалној заједници.</p>

КЉУЧНИ ПРОБЛЕМИ – Циљна група старе особе:

Полазећи од резултата SWOT анализе издвојени су кључни проблеми у заштити старих особа на територији града Смедерева на којима у наредном периоду треба радити:

1. Неразвијене услуге за збрињавање старијих лица са: деменцијом, Алцхајмеровом болешћу, старијих лица са менталним сметњама, као и услуга палијативне неге;
2. Недовољно испитане потребе старих особа на територији града Смедерева и насељених места за услугама;
3. Недостатак стручних радника на евиденцији Националне службе за запошљавање, којима би развијали програме и активности усмерене на побољшање квалитета живота старих особа;
4. Непостојање Клуба за старе особе, као услуга која би им омогућила да квалитетније проводе

свакодневно време уз дружење са другим старим особама, кроз реализацију различитих радионица, секција и сличних активности;

5. Ограниченост услуге Помоћ у кући за једночлана и двочлана старачка социјално угрожена домаћинства на старачка домаћинства чија су примања до 18.000, 00 динара;
6. Недовољна информисаност о доступним правима и услугама социјалне и здравствене заштите за старе особе.

ЦИЉНАГРУПА-ОСОБЕСАИНВАЛИДИТЕТОМ	
СНАГЕ	СЛАБОСТИ
<p>Постојање организација особа са инвалидитетом које имају запажене резултате у раду и лиценце за пружање услуга социјалне заштите (помоћ у кући, персонална асистенција, преводилачки сервис за знаковни језик);</p> <p>Успостављен сараднички и партнерски однос између организација ОСИ, града Смедерева, Центра за социјални рад Смедерево и других релевантних установа;</p> <p>Стручни и искусни кадрови у појединим организацијама ОСИ и установама социјалне заштите који заједно раде на развијању услуга и унапређењу положаја ОСИ;</p> <p>Постојање Установе за дневни боравак деце, младих и одраслих са сметњама у развоју „Сунце“</p> <p>Искуство појединих организација ОСИ у осмишљавању и реализацији пројеката финансираних из иностраних фондова и сарадња са градом Смедеревом у спровођењу истих;</p> <p>Партиципација репрезентативних представника организација ОСИ у изради и доношењу важних стратешких докумената;</p> <p>Постојање ресора за социјалну заштиту у оквиру Градског већа града Смедерева и мотивисаност и стручност именованог члана ГВ за овај ресор;</p> <p>Градска управа издваја значајна финансијска средства за суфинансирање програмских активности у области социјалне заштите организација особа са инвалидитетом;</p> <p>Градска управа издваја значајна средства за услуге социјалне заштите и настоји да се капацитети пружаоца услуге у броју корисника и ангажованих особа повећавају.</p>	<p>Велики број организација особа са инвалидитетом нема довољно едуковане кадрове који би могли да развијају иновативне услуге социјалне заштите и/или реализују пројекте;</p> <p>Део организација особа са инвалидитетом није у довољној мери активан у реализацији програма којима треба да унапређују положај групе ОСИ коју заступају;</p> <p>Део организација особа са инвалидитетом нема своје просторије које су приступачне и у којима постоје услови за квалитетан рад, нарочито организација које имају лиценцу за пружање услуга социјалне заштите којима је за продужење лиценце неопходно да поседују уговор о коришћењу простора на минимално 6 година;</p> <p>Запослени у организацијама ОСИ за које постоји сагласног града Смедерева о њиховом запошљавању финансирају се из средстава намењених за програмске активности организација у којима раде због чега те организације нису у могућности да реализују велики број планираних активности;</p> <p>Непостојање лиценцираних пружаоца услуга на локалном нивоу за поједине услуге социјалне заштите, попут услуге Лични пратилац детета;</p> <p>Недовољни капацитети услуга социјалне заштите у односу на потребе корисника, нарочито капацитета услуге дневног боравка, лични пратилац детета и услуге помоћ у кући у специфичним породичним ситуацијама када је потребан већи фонд сати коришћења услуге од тренутно доступног;</p>

	<p>Непостојање услуге Мобилни тим физиотерапеута који би био од значаја за оне особе са инвалидитетом којима је за очување психофизичких способности ова услуга неопходна, а немају право на бањско лечење о трошку РФЗО-а, нити имају средстава да плаћају физикалну терапију;</p> <p>Недовољан број бенефиција за особе са инвалидитетом које припадају категорији социјално угроженог становништва;</p> <p>Нису успостављене саветодавно – терапијске услуге, радни центри, социјална предузећа;</p> <p>Постојање препрека у физичком окружењу, као и препрека у информацијама и комуникацијама у већини објеката јавне намене;</p> <p>Недовољно запошљавање особасателесним инвалидитетом, особа са сметњама у развоју и слепих и слабовидних особа;</p> <p>Особе са инвалидитетом, нарочито породице особа са урођеним инвалидитетом, суочене су са високим процентом сиромаштва и неадекватим стамбеним простором;</p> <p>Недовољан број запослених у Одељењу за јавне службе (Одсек за социјалну заштиту) који би се бавили сарадњом са организацијама ОСИ и унапређењем положаја ОСИ;</p> <p>Непостојање Правилника о услугама социјалне заштите и Правилника о критеријумима и мерилима за утврђивање цена услуга и учешће корисника и његових сродника обавезних на издржавање у трошковима услуга социјалне заштите;</p> <p>Правилник о суфинансирању програма у области социјалне заштите чији критеријуми нису у довољној мери објективни.</p>
ПРИЛИКЕ	ПРЕТЊЕ
<p>Усвајање Нацртанационалне стратегије развоја социјалне заштите;</p> <p>Усвајање Стратегије унапређења положаја особа са инвалидитетом у Републици Србији за период од 2020-2024.године;</p>	<p>Дешавања на глобалном нивоу и економска криза која је захватила читав свет;</p> <p>Услед светске економске кризе са којом се суочава и Србија, постоји могућност да се за услуге социјалне заштите издвоје мања</p>

<p>Организовање едукација и семинара на којима постоји могућност размене искустава и стварања партнерстава са актерима из других локалних самоуправа;</p> <p>Повезивање установа и удружења у реализацији заједничких пројеката, као и изналажење могућности да поједине пројектне активности остигнуте уредовно финансиране активности;</p> <p>Програм Европске уније за локални развој – ЕУ ПРО Плус;</p> <p>Програми других донатора – Канцеларија УН за пројектне услуге, конкурси амбасада и слично;</p> <p>Сензибилисаност чланова Градског већа града Смедерева за потребе особа са инвалидитетом;</p> <p>Активности на сензибилизацији друштвене средине за права и потребе особа са инвалидитетом и адекватно медијско промовисање.</p>	<p>средства у односу на реалне потребе, због чега може доћи и до њиховог смањења;</p> <p>Повећање сиромаштва маргинализованих група људи међу којима су и особе са инвалидитетом;</p> <p>Повећање броја организација које заступају исте категорије особа са инвалидитетом што доводи до умањења средстава за све организације ОСИ;</p> <p>Експанзија услуге Лични пратилац детета за којом је потреба велика, а без партиципације кориснике, постаје неодржива;</p> <p>Недостатак стручних кадрова на евиденцији Националне службе за запошљавање – социјалних радника, дефектолога, психолога;</p> <p>Иако је доста урађено на приступачности околне ња за функционисање особа са инвалидитетом, постоје још многе физичке баријере у локалној заједници које отежавају самосталан живот.</p>
--	---

КЉУЧНИ ПРОБЛЕМИ – Циљна група особе са инвалидитетом:

1. Непостојање Правилника о нормативима и стандардима за пружање услуга социјалне заштите и Правилника о критеријумима и мерилима за утврђивање цене услуга и учешћу корисника и њихових сродника у трошковима услуга социјалне заштите;
2. Непостојање иновативних услуга социјалне заштите и Мобилног тима физиотерапеута;
3. Недовољно развијени капацитети представника организација особа са инвалидитетом за писање и реализацију пројеката, нарочито од страних донатора;
4. Недовољни капацитети у броју корисника Установе за дневни боравак деце, младих и одраслих са сметњама у развоју „Сунце“;
5. Недовољан број бенефиција и повластица на локалном нивоу за особе са инвалидитетом које припадају категорији социјално угроженог становништва (попусти за грејање, воду, изношење смећа и слично);
6. Многе организације особа са инвалидитетом, нарочито оне које се баве услугама социјалне заштите и имају велики број чланова, нема свој простор у коме би могли да развијају нове услуге и повећају број активности;
7. Непостојање квалитетнијег Правилника о суфинансирању програма из области социјалне заштите;
8. Неприступачност великог броја објеката јавне намене, али и становања;
9. Недовољна информисаност о правима, обавезама, услугама за особе са инвалидитетом;
10. Недовољно прилика за радно ангажовање и запошљавања особа са инвалидитетом и непостојање социјалног предузећа.

ЦИЉНА ГРУПА- ДЕЦА И МЛАДИ

СНАГЕ	СЛАБОСТИ
<p>Расположиви ресурси система, а то су установе за децу и младе</p> <p>Обучен, лиценциран стручни кадар, који перманентно ради на свом стручном усавршавању;</p> <p>Међу институцијама, нарочито у систему социјалне заштите, постоји добра сарадња;</p>	<p>Непостојање институционалног оквира омладинске политике (канцеларије за младе);</p> <p>Није развијена ниједна услуга за рад са децом и младима у сукобу са законом и другим тешкоћама усоцијалном прилагођавању ;</p> <p>Недостатак истраживања и база података о потребама деце и младих на локалном нивоу;</p> <p>Недовољан број запослених стручних радника у институцијама и организацијама које се баве децом и младима;</p> <p>Недостаје услуга саветовалиште за брак, породицу и проблеме младих;</p> <p>Недостатак услуга за децу са проблемима у понашању, као и система адекватне подршке младима који напуштају систем социјалне заштите;</p> <p>Недовољно превентивних програма за породице у ризику од издвајања деце;</p> <p>Мала је ефикасност у решавању стамбено - материјалних проблема и недовољна је подршка средине младима на путу ка осамостаљивању, након завршетка школовања и изласка из система социјалне заштите;</p> <p>Иако је успостављена услуга личног пратиоца детета, број личних пратилаца је недовољан у односу на потребе, лични пратиоци често одустају од пружања услуге услед ниске накнаде за рад и неизвесног радног статуса;</p> <p>Недовољни капацитети за децу у предшколским установама, продуженом боравку, што би посебно представљало подршку породици у кризи;</p> <p>Недовољна је мотивација за партнерски</p>

	<p>интерсекторски рад на проблемима деце и младих (Центар за социјални рад, школе)</p> <p>Непостојање Удружења која раде са корисницима дрога, Домом здравља, Основним јавним тужилаштвом и др.);</p>
ПРИЛИКЕ	ПРТЕЊЕ
<p>Национални и међународни конкурси, писање пројеката, лобирање за средства за успостављање нових и одрживост постојећих услуга;</p> <p>Закон о социјалном предузетништву; Мере запошљавања које нуди Национална служба за запошљавање, стоје као велика могућност, али их треба познавати и користити. То значи да интерсекторска сарадња мора бити основа за унапређење квалитета услуга.</p>	<p>Неадекватан одговор система на малолетничке бракове, нарочито ромске бракове. Постојање предрасуда како шире, тако и стручне јавности, нормализовање или минимизирање оваквих појава;</p> <p>Недовољна сензибилисаност послодаваца у вези са запошљавањем рањивих група;</p>

КЉУЧНИ ПРОБЛЕМИ – циљна група деца и млади

1. Недовољан број запослених у социјалној заштити, као и нагли одлив обученог и лиценцираног стручног кадра;
2. Недостаје рад канцеларије за младе
3. Недостаје услуга саветовалишта за брак и породицу (посебно за рад са породицама уризиком);
4. Проблем одрживости услуга наставља да постоји због забране запошљавања, па је проблем како пројектне активности претворити у сталне услуге;
5. Недостатак лиценцираних пружалаца услуга у цивилном сектору;
6. Недовољни капацитети у предшколској установи;
7. Присуство вршњачког насиља и пораст броја деце жртава породичног насиља.

ЦИЉНА ГРУПА- ЖЕНЕ

СНАГЕ	СЛАБОСТИ
<p>Постојање свести о неопходности решавања проблема родне неравноправности;</p> <p>Јасно дефинисане интерне процедуре Центра за социјални рад у раду на заштити жена и деце од насиља у породици;</p> <p>Размена информација о сваком забележеном случају насиља међу релевантним институцијама (ЦСР, МУП-а, Дома здравља Смедерево);</p> <p>Спремност на континуирану едукацију свих актера социјалне заштите у јавном и цивилном сектору у делу заштите од насиља;</p> <p>Доступност услуга неодољне интервенције ЦСР током 24 часа;</p> <p>Постојање ЛАП- за родну равноправност.</p>	<p>Недовољно учешће жена из маргинализованих група у процесима доношења одлука;</p> <p>Недовољно издвајање буџетских средстава за програме подршке намењене женама;</p> <p>Непостојање програма намењених samozapoшљавању жена;</p> <p>Немогућност приступа жена из руралних подручја средствима намењеним развоју пољопривреде ;</p> <p>Неефикасност и бирократски приступ појединих институција у заштити жена;</p> <p>Недовољан број организација које се баве решавањем проблема жена</p>
ПРИЛИКЕ	ПРЕТЊЕ
<p>Већи степен доступности постојећих и увођење нових сервиса за помоћ женама;</p> <p>Ангажовање жена стручњака у делу упознавања јавности о потребама и проблемима жена;</p> <p>Јачање активизма жена;</p> <p>Родно засновано буџетирање;</p> <p>Умрежавање свих актера социјалне заштите на локалном ниво у циљу заштите жена;</p>	<p>Одржавање рада у зони сиве економије;</p> <p>Низак образовни ниво жена;</p> <p>Непостојање система праћења ефеката и резултата пројеката у области социјалне политике;</p> <p>Непостојање стандарда и норматива за пружање саветодавно-терапијске услуге и недовољан број обученог кадра за спровођење ове услуге;</p> <p>ОЦД које су радиле са женама се гасе, због немогућности финансирања активности, а волонтерски рад није развијен;</p>

<p>Активно учешће жена у доношењу одлука;</p> <p>Унапређење сарадње са донаторима;</p> <p>Екстерни фондови;</p> <p>Поштовање стандарда услуга и лиценцирање организација у пружању услуга;</p> <p>Закон о родној равноправности.</p>	<p>Стереотипи и предрасуде о женама жртвама насиља, што умањује ефикасност система у њиховој заштити.</p>
--	---

КЉУЧНИ ПРОБЛЕМИ – Циљна група жене:

1. Недостатак саветовалишта за брак и породицу;
2. Недовољне мере заштите жена жртва насиља након изласка из Сигурне куће;
3. Недовољна економска самосталност жене;
4. Недовољна сарадња цивилног/јавног сектора;
5. Неадекватна информисаност најшире јавности о положају жена у савременом друштву.

ЦИЉНА ГРУПА- ИНТЕРНО РАСЕЉЕНА ЛИЦА, ИЗБЕГЛИЦЕ И ПОВРАТНИЦИ ПО СПОРАЗУМУ О РЕАДМИСИЈИ	
СНАГЕ	СЛАБОСТИ
<p>Људски ресурси у Граду, њихова стручност и мотивација;</p> <p>Извори финансирања– буџет Града, КИРС и донатори;</p> <p>Развијена комуникација са донаторима;</p> <p>Мотивисаност актуелне локалне власти да се бави унапређењем</p>	<p>Недостатак потпуних и ажурираних података о избеглицама, ИРЛ и повратницима по споразуму о реадмисији;</p> <p>Слаба активност ОЦД</p> <p>Слаба и недовољна заинтересованост избеглица, ИРЛ и повратника по споразуму о реадмисији за постојеће програме;</p>

положаја избеглица, ИРЛ и повратника по споразуму о реадмисији; Заинтересованост локалних институција и организација за сарадњу на унапређењу положаја избеглица, ИРЛ и повратника по споразуму о реадмисији.	Недовољна информисаност избеглица, ИРЛ и повратника по споразуму о реадмисији социјалним услугама; Стално ажурирање локалне базе података о потребама избеглица, ИРЛ и повратника по споразуму о реадмисији.
ШАНСЕ	ПРЕТЊЕ
Стратешки документи на националном нивоу; Донације; фондови	Светска економска криза Транзиција

КЉУЧНИ ПРОБЛЕМИ – Циљна група ИРЛ, избеглице и повратници по споразуму о реадмисији.

1. Недовољно добри социјално - материјалних услова за интеграцију избеглица, интерно расељених лица и повратника по споразуму о реадмисији.
2. Недовољна информисаност избеглица, ИРЛ и повратника по споразуму о реадмисији социјалним услугама.

ЦИЉНА ГРУПА - РОМИ	
СНАГЕ	СЛАБОСТИ
Обезбеђено финансирање права и услуга социјалне заштите у складу са постојећом Одлуком; Сензибилисаност стручних радника ЦСР за препознавање потреба лица ромске националности; Добра међусекторска сарадња у области социјалне заштите; Стручан кадар (мотивација, образовање, вештине);	Недовољно дефинисана сарадња и координација свих релевантних система (здравство, образовање, социјална заштита..) у циљу инклузије Рома и Ромкиња; Непостојање „социјалне карте“ ромског становништва; Непостојање програма који утичу на суштинско укључивање Рома и Ромкиња у заједницу;

<p>Обезбеђеност средстава (средства из буџета Града, ЕУ фондова, других фондова..);</p> <p>Непосредан контакт и познавање бројних ромских породица на територији града Смедерева;</p> <p>Препознате потребе ромске популације на плану социјалне заштите;</p> <p>Постојање ромских удружења.</p>	<p>Непостојање програма оријентисаних на дуготрајну подршку и праћење капацитета и компетенција породице за пружање адекватне васпитне и образовне подршке деци;</p> <p>Мали број стручних радника са високо профилисаним вештинама и знањима који би спроводили пројекте који се односе на инклузију Рома и Ромкиња;</p> <p>Ромска удружења нису лиценцирана за пружање услуга социјалне заштите,</p> <p>Недовољна информисаност Рома и Ромкиња о правима из области социјалне заштите;</p> <p>Рано заснивање брачних и ванбрачних заједница између малолених лица.</p>
<p>ШАНСЕ</p>	<p>ПРЕТЊЕ</p>
<p>Стратегија за социјално укључивање Рома и Ромкиња за период 2016-2025. године;</p> <p>Постојање националних и стратешких докумената у области социјалне заштите (Закон о социјалној заштити, Породични закон, Одлука о правима социјалне заштите у граду Смедереву);</p> <p>Закон о забрани дискриминације,</p> <p>Закон о социјалном становању;</p> <p>Сарадња са надлежним министарствима, независним телима, Републичким заводом за социјалну заштиту и другим релевантним органима и институцијама;</p> <p>Сарадња са СКГО;</p> <p>Добра сарадња са ромским удружењима;</p> <p>Опредељена средства за спровођење будућих пројеката који за циљ имају инклузију Рома и Ромкиња:</p> <p>ЕУ фондови и фондови других донатора .</p>	<p>Недовољно дефинисана сарадња и координација свих релевантних система (здравство, образовање, социјална заштита) у циљу инклузије Рома и Ромкиња;</p> <p>Непостојање „социјалне карте“ ромског становништва;</p> <p>Непостојање програма који утичу на суштинско укључивање Рома и Ромкиња у заједницу;</p> <p>Непостојање програма оријентисаних на дуготрајну подршку и праћење капацитета и компетенција породице за пружање адекватне васпитне и образовне подршке деци.</p>

КЉУЧНИ ПРОБЛЕМИ – Циљна група Роми

1. Недовољно оснажене ромске организације и недовољно активности на инклузији

ромске популације;

2. Недостатак специфичних знања и вештина стручног кадра у ЦСР, образовању, здравству за рад са Ромима и другим рањивим групама;

3. Недовољно дефинисана сарадња свих релевантних подсистема у циљу инклузије Рома и Ромкиња

4. Недостатак услуга и/или недовољна доступност постојећих услуга корисничким групама (прихватилиште, социјално, терапијске услуге и друго).

5. Непостојање „социјалне карте“ ромског становништва, као и програма који утичу на суштинско укључивање Рома и Ромкиња у заједницу

6. Ромска удружења нису лиценцирана за пружање услуга социјалне заштите

7. Низак степен информисаности ромске заједнице о социјалним услугама

Препоруке

- Реализација психосоцијалних програма намењених подизању васпитне компетенције родитеља и изградња квалитетних породичних односа и очивање породице, као основне ћелије друштва.
- Интензивирање активности Саветовалишта за предбрачне, брачне и породичне односе.
- Организовати саветодавно - терапијски рад за лица са проблемима у партнерском функционисању и оспособљавати породице за превазилажење породичних криза кроз посебне програме, саветовање, обуке и терапијске програме.
- Организовати саветодавно – терапијски рад за родитеље који су особе са инвалидитетом или који имају децу са инвалидитетом кроз програме саветовања, обуке и терапијске програме.
- Едукација локалне заједнице о проблемима и потребама једнородитељских породица.
- Пружање додатних видова подршке једнородитељским породицама, нарочито једнородитељских породица у којима је дете са инвалидитетом.
- Развијати програме подршке за оптималан развој деце, младих и породица, као и програме подршке одговорном родитељству.
- Пружање подршке деци без родитељског старања.
- Подршка решавању стамбених питања деце која излазе из система социјалне заштите и обезбеђивање донаторске подршке, као и подршка у решавању стамбених питања особа са инвалидитетом које живе у нехуманим условима и припадају категорији социјално угроженог становништва.
- Промоција запошљавања деце без родитељског старања са фокусом на јавни сектор.
- Промоција хранитељства и развој мреже хранитељских породица.
- Развијање програма и интензивирање активности за подршку младима са делинквентим и асоцијалним понашањем.
- Реализација програма за превенцију поремећаја понашања и делинквенцију.
- Реализација специјализованих програма за ресоцијализацију деце са поремећајима у понашању.
- Интензивирање активности које се односе на превенцију болести зависности кроз реализовање превентивних и куративних програма са ризичним групама деце и омладине.
- Реализација кампања на тему трговине људима и експлоатације.

- Реализовање превентивних програма намењених ризичним групама, деци и младима у циљу спречавања трговине људима.
- Унапређивање међусекторске сарадње институција укључених у подршку жртвама трговине људима у локалној заједници.
- Сензибилисање локалне заједнице за специфичне потребе жртава трговине људима (медијске промоције, трибине и сл.).
- Пружање подршке жртвама трговине људима.
- Превенција репродуктивног здравља младих, са фокусом на малолетничке трудноће.
- Унапредити капацитете Клуба младих и обезбедити већи број креативних, забавних садржаја за децу и младе у граду и у сеоским срединама.
- Едукација деце и младих о злоупотребама савремених технологија комуникације.
- Континуиран рад са децом и омладином у циљу превазилажења социјалних проблема савременог друштва.
- Промоција запошљавања особа са инвалидитетом са фокусом на јавни сектор и отварање социјалног предузећа.
- Подршка развоју иновативних услуга социјалне заштите.
- Заједничка сарадња свих актера социјалне заштите при аплицирању за фондове ЕУ и друге фондове који подржавају инклузију маргинализованих група.
- Уредити област пружања услуга социјалне заштите доношењем правилника у овој области и размотрити могућност давања додатне подршке породицама деце са инвалидитетом.

СТРАТЕШКИ ЦИЉ: Повећање квалитета живота грађана кроз перманентан рад у локалној заједници на превазилажењу свих социјалних проблема друштва и стварања средине са повећаном социјалном сигурношћу

ПОСЕБНИ ЦИЉ 1						
РАЗВИЈАЊЕ НОВИХ И УНАПРЕЂЕЊЕ ПОСТОЈЕЋИХ УСЛУГА СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ УЗ УНАПРЕЂИВАЊЕ УСЛОВА ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ						
ИНСТИТУЦИОНАЛИЗАЦИЈА						
	Мере и активности	Индикатори	Опис пројекта	Носиоци	Време	Потребна финансијска средства
1.1	Развијање услуге помоћи у кући у Граду и насељеним местима	<p>1. Број насељених места у којима је покренута услуга у првој години -7 (за сада имамо 6 села и углавном све приградске МЗ), а у осталим годинама по једно</p> <p>2. Број обухваћених корисника. Циљана вредност сваке године по 4 нова корисника</p>	<p>Мапирање потреба за услугом ПУК, нарочито у насељеним местима и у складу са испитаним потребама, развој услуге</p> <p>Истраживање потреба старијих од 65 година на целој територији града Смедерева, припрема базе података</p>	Одељење за јавне службе, Центар за социјални рад, организације цивилног друштва, месне канцеларије и месне заједнице	<p>2023- 2027</p> <p>2023-2027</p>	За 2023 годину средства из буџета Града увећати за 480.000, 00, а почев од 2024. године, сваке године средства увећати за 1.000.000,00 динара у буџету Града

		3. Број ангажованих домаћица-неговатељица. Циљана вредност: сваке године по 1 више	Реализација услуге		2023-2027	
1.2	Израда и дистрибуција водича за остваривање права из домена социјалне заштите	Број одштампаних водича	Финансирање израде водича и његово штампање	Одељење за јавне службе Центар за социјални рад	2023-2027	По 100.000, 00 динара годишње из буџета Града
1.3	Развијање међугенерациске солидарности, сарадње и промоције волонтеризма у подршци социјално осетљивим групама	Број укључених волонтера Број и врста реализованих пројеката који су подржани из буџета Града-минимум 1 годишње	Имплементација волонтерских пројеката у насељеним местима за пружање различитих видова социјалне подршке/ развијање мреже.	Црвени крст Смедерево, Одељење за јавне службе, организације цивилног друштва, месне канцеларије и месне заједнице	2023-2027	500.000,00 динара по пројекту из буџета Града и других извиора

			<p>Подршка већ постојећим волонтерским програмима.</p> <p>Израда базе података о волонтерима и промоција волонтеризма за старије особе</p>			
1.4	<p>Мере превенције и заштите старијих лица од злостављања, занемаривања и злоупотребе</p>	<p>Број пројеката финансираних из буџета града, а који се баве превенцијом : најмање 1 годишње</p> <p>Број стручних радника у услугама социјалне заштите који су обухваћени едукацијама о заштити</p>	<p>Подржани пројекти превенције</p> <p>– Едукација стручне и опште јавности , сензибилизација за питања заштите старијих од злостављања, занемаривања и злоупотребе</p>	<p>Одељење за јавне службе, Организације цивилног друштва носиоци акредитованих програма</p>	2024-2027	<p>500.000,00 динара по пројекту из буџета града и других извора</p>

		старијих од зостављања и занемаривања- најмање 10				
1.5	Развој услуге Клубови за одрасле и старије у насељеним местима	Број покренутих клубова и места у којима су покренути- у прве две године у по два већа места а од 2026. године по једно место годишње Број корисника (циљана вредност) 20 по Клубу	Обезбеђивање простора – јавне установе у насељеним местима Отварање Клубова	Одељење за јавне службе, пружаоци услуге , месне канцеларије и месне заједнице	2024-2027	По 1 милион за 2024. и 2025. годину, а по 500.000,00 за сваку наредну годину
1.6	Унапређење услуге личног пратиоца детета	Број обухваћених корисника-на годишњем нивоу- по 5 нових годишње, до 20 нових у 2027. години	Повећање обухвата корисника услугом личног пратиоца детета	Организације цивилног друштва по јавној набавци	2023-2027.	Годишње нових 1.300.000 динара из буџета Града
1.7	Развијање саветодавно -терапијских и социјално- едукативних услуга	Број подржаних програма и пројеката на годишњем нивоу- најмање један по циљној групи	Успостављање услуге Саветовалишта за брак и породицу Подршка иновативним програмима и	Одељење за јавне службе, Центар за социјални рад Смедерево, Црвени крст Смедерево, организације цивилног друштва и други пружаоци	2023-2027.	По 1.600.000 за сваку годину

		<p>Број корисника обухваћених програмима и пројектима на годишњем нивоу до 10 корисника-учесника по пројекту</p> <p>Број партнерских пројеката минимум 1 у две године</p>	<p>пројектима као и пилотирању саветодавно-терапијских и социјално-едукативних активности:</p> <p>Подршке биолошкој породици, подршке деци и младима у сукобу са законом и другим тешкоћама у социјалном прилагођавању</p> <p>Подршке породицама особа оболелих од деменције</p> <p>Подршка лиценцирању и имплементацији услуге СОС телефона за жене жртве насиља</p> <p>Подстицање међусекторске сарадње у имплементацији подржаних иновативних пројеката</p>	услуга социјалне заштите		
1.8	Подршка породицама у ризику од издвајања деце	Број подржаних програма и пројеката-најмање 1 годишње	Подршка програмима и пројектима који јачају родитељске компетенције	Организације цивилног друштва	2023-2027	По 500.000 по пројекту из буџета Града и других извора

		Број корисника обухваћених и програмима и пројектима на годишњем нивоу 10	породицама из осетљивих група, пружају подршку стимулацији раног развоја, превенцији осипања деце из образовног система, превенцији раних бракова....			
--	--	---	---	--	--	--

ПОСЕБАН ЦИЉ 2**СТИМУЛИСАЊЕ И ПОДРШКА ЕФИКАСНОЈ САРАДЊИ И ПАРТНЕРСТВИМА ИЗМЕЂУ ЈАВНОГ, ЦИВИЛНОГ И ПРИВАТНОГ СЕКТОРА**

	Мере и активности	Индикатори	Опис пројеката	Носиоци	Време	Потребна финансијска средства
2.1	Унапређење сарадње и умрежавање установа и других пружалаца услуга у систему социјалне заштите	Број и врста заједничких пројеката и/или иницијатива Два заједничка пројекта за извештајни период	Одржавање годишње конференције. Реализација пројеката из средстава ЕУ Конкурс Града подстицање партнерства	Центар за социјалнирад, пружаоци услуга социјалне заштите и организације цивилног друштва	2023-2027.	Нису потребна финансијска средства за пројекте, финансирање по доступним конкурсима/јавним позивима
2.2	Развијање регионалне и међуопштинске сарадње	Број протокола о сарадњи између две или више локалних самоуправа-1	Израда пројектних предлога и аплицирање за ЕУ позиве	Локалне самоуправе и други актери из региона	2024-2027.	15% за учешће у ЕУ пројектима из буџета Града
2.3	Развијање			Град	2024-2027	1.000.000 динара

	међународне сарадње	Иницирање и унапређење сарадње у области социјалне заштите са братимљеним градовима и другим	Идентификовање области заједничке сарадње Студијска путовања и размена искустава	Смедерево, партнерске установе из региона, братимљени градови и други.		годишње из буџета Града почевши од 2025. Године
2.4	Унапређење информисаности корисника и свих грађана о услугама и правима из области социјалне и здравствене заштите	Број информативних и промотивних догађаја у извештајима носилаца пројеката/програма/пужалаца услуга	Афирмисање примера добре праксе у процесу инклузије и друштвене интеграције особа из осетљивих група кроз сарадњу са медијима и коришћење друштвених мрежа Сачињавање годишњих планова информисања сваког пружаоца	Одељење за јавне службе у сарадњи са установама социјалне заштите и организације цивилног друштва	2024–2027	100.000 динара годишње из буџета Града

			услуга/носиоца пројекта			
2.5	Промоција међусекторске сарадње између јавног, цивилног и приватног сектора у реализацији активних мера запошљавања	Два округла стола за извештајни период	Анализа реализованих мера из Локалног акционог плана за запошљавање	Градска управа и Национална служба за запошљавање	2024–2027	100.000,00 динара годишње из буџета Града

ПОСЕБАН ЦИЉ 3.

ИЗГРАДЊА ИНФРАСТРУКТУРЕ И УНАПРЕЂЕЊЕ ОРГАНИЗАЦИОНИХ И ЉУДСКИХ КАПАЦИТЕТА У СЕКТОРУ СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ

3.1	Оснивање установе „Центар за развој услуга социјалне заштите“ за услуге социјалне заштите за које на локаланом нивоу не постоје лиценцирани пружаоци услуга	Донет оснивачки акт и друга нормативна акта	Усвајање оснивачког акта Оспособљавање простора, обезбеђивање опреме за рад Успостављање процеса рада, Промоција установе	Град Смедерево	2026	Редовно буџетско финансирање (град Смедерево и партиципација корисника)
-----	---	---	---	----------------	------	---

3.2	<p>Јачање професионалних компетенција запослених у систему социјалне заштите и у партнерским системима</p>	<p>Број професионалаца укључених у припрему и реализацију конференције: 10 по конференцији сваке године</p> <p>Најмање једна акредитована обука годишње за професионалце у социјалној заштити – 20 полазника</p>	<p>Одржавање годишње конференције свих актера у социјалној заштити на локалном нивоу на тему развоја социјалне заштите у граду Смедереву</p> <p>Програми стручног усавршавања – једна акредитована обука годишње</p>	<p>Одељење за јавне службе у сарадњи са установама социјалне заштите и организацијама цивилног друштва</p>	2023-2027.	500.000 годишње из буџета Града
3.3	<p>Сензибилизација локалне заједнице о потребама и проблемима рањивих група</p>	<p>Број промотивних, информативних и едукативних кампања – две кампање за извештајни период</p>	<p>Кроз јавне манифестације (путем конкурса) промовисати живот, проблеме, дилеме и изазове са којима се</p>	<p>Организације цивилног друштва, социјалне заштите и други штва, установе</p>	2023–2027.	200.000 годишње (буџет Града и други извори)

			<p>сусрећу Роми, ЛГБТИ популација и друге рањиве групе</p> <p>Сензибилизација друштвене средине и структура за проблеме малолетничких бракова (рад са ромским девојчицама на наставк ушколовања, превенцијима лолетничких бракова)</p>			
3.4	Усклађивање локалних прописа и аката са законима и националним стратешким документима	Измене и допуне –техничко усклађивање са новим Законима и прописима	Годишња анализа важећих аката и докумената	Градска управа, Скупштина Града	2023-2027.	Нису потребна средства

3.5	Унапређење система праћења и извештавања о локалним услугама социјалне заштите	<p>Израђени годишњи извештаји о имплементацији Стратегије развоја социјалне заштите града Смедерева од 2023 до 2027. године</p> <p>Пружаоци услуга достављају годишње извештаје у новим форматима, у складу са индикаторима из стратегије</p>	<p>Јачање капацитета локалне самоуправе за мониторинг локалних услуга, као и за мониторинг локалних услуга, као и за мониторинг и имплементацију Стратегије развоја социјалне заштите града Смедерева од 2023. до 2027. године</p> <p>Израда и прилагођавање формулара за праћење и извештавање пружалаца локалних услуга у складу са индикаторима ове Стратегије</p>	Одељење за јавне службе	2023 припрема од 2024. године примена	Нису потребна средства
-----	--	---	---	-------------------------	---------------------------------------	------------------------

ПРАЋЕЊЕ И ИЗВЕШТАВАЊЕ

Праћење имплементације Стратегије развоја социјалне заштите града Смедерева за период од 2023 до 2027. године биће реализовано континуирано, кроз инструменте и механизме који су већ функционални на нивоу локалне самоуправе: финансирање услуга социјалне заштите и праћење њиховог рада кроз извештавање, финансирање редовних делатности, програма и пројеката у области социјалне заштите и праћење њиховог рада кроз редовно извештавање. Како је овим документом предвиђено за наредни период, локална самоуправа ће унапредити систем извештавања пружалаца услуга и носилаца програма и пројеката који се финансирају из буџета града Смедерева кроз прилагођавање формата за извештавање у односу на квалитативне и квантитативне индикаторе из ове Стратегије. На тај начин ће се најмање на годишњем нивоу вршити сумирање постигнутих резултата, мерење учинка и процена напретка. Праћење реализације општег и посебних циљева вршиће се изградом годишњег извештаја који садржи и квантитативне и квалитативне податке за све циљне групе дефинисане Стратегијом. Целукупна оцена ефеката планираних услуга и мера биће предмет екстерне евалуације која ће бити обезбеђена по истеку важења овог документа. Потребно је да градоначелник града Смедерева, по усвајању Стратегије, именује Тим за праћење реализације овог документа. Задаци Тима обухватиће:

- праћење реализације,
- ревизију документа по потреби,
- израду акционих планова и извештаја о њиховој реализацији. Тим ће имати одговорно лице – координатора Тима.

Градоначелник ће у формирању Тима одредити координатора за послове праћења и извештавања. Тим ће бити сачињен од чланова које ће предложити носиоци реализације мера из документа. За процену потребе финансијских средстава и осталих нематеријалних ресурса, биће одговорно Одељење за јавне службе Градске управе града Смедерева. Рокове за спровођење мера и начин обезбеђивања средстава припремаће на годишњем нивоу Одељење за јавне службе, у партнерству са Тимом.